

Prac. Pomorz.
Biblioteka
Główna
UMK Toruń

09050 / 32

09050 / 1978

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

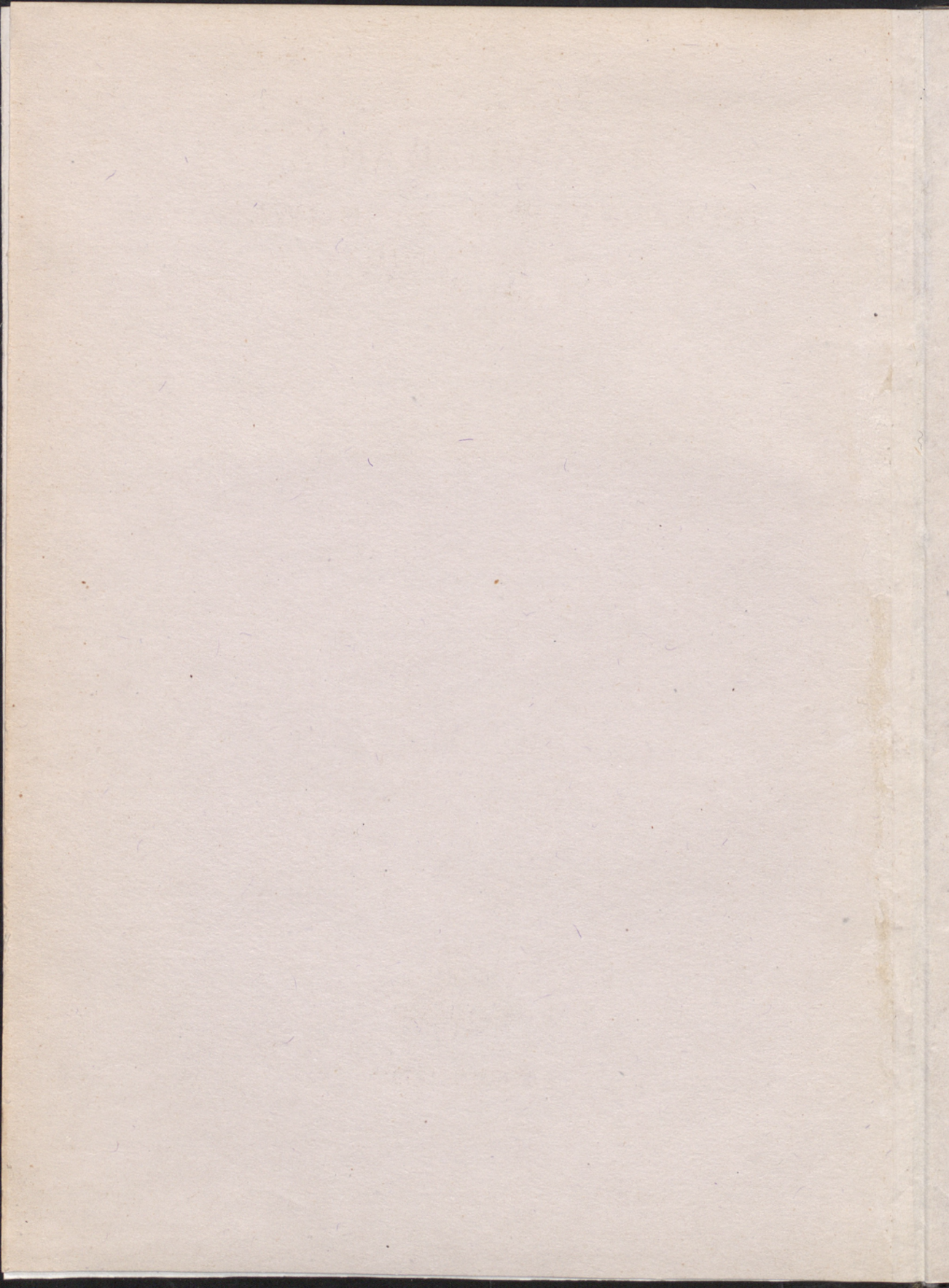
32

1 I 1978 — 31 XII 1978

TORUŃ 1979

SPRAWOZD. TOW. NAUK. W TORUNIU 32 (1978)

**SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU**

32

1 I 1978 — 31 XII 1978

TORUŃ 1979

Redaktor Naczelny Wydawnictw TNT

Artur Hutnikiewicz

Komitet Redakcyjny

Przewodniczący

Bożena Osmólska-Piskorska

Członkowie

Irena Janosz-Biskupowa, Ludmiła Roszkówna,
Zbigniew Zdrójkowski

WYDANO Z DOTACJI URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO
W TORUNIU

09050

Inst. Pomorski

TOWARZYSTWO NAUKOWE W TORUNIU

ZP UMK — 1123 B-16/202. nakład 600. cena zł 20,—

Nr. 260/80

SPRAWOZDANIA
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO
W TORUNIU

NR 32

1 I 1978 - 31 XII 1978

SPIS TREŚCI

	Strona
I. DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA	
Przemówienie prezesa Towarzystwa Konrada Górskiego	7
Wystąpienie I sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Bolesława Kapitana	11
Wykład doc. dra Sławomira Kalembki: Drogi do niepodleg- łości w ideologii i myśli politycznej Polaków epo- ki rozbiorowej	16
Protokół Dorocznego Walnego Zgromadzenia Członków Towa- rzystwa Naukowego w Toruniu w dniu 21 lutego 1979 r.	23
Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Naukowego w Toruniu za rok 1978	27
Sprawozdanie z gospodarki finansowej Towarzystwa za rok 1978	42
Protokół z posiedzenia Komisji Rewizyjnej w dniu 19 II 1979 r.	45
Zmiany w składzie Towarzystwa	46
II. SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ	

WYDZIAŁ I

Rosenstrauch E., Dichter und Freimauer in Österreich ...	49
Wojciechowski M., Powrót Pomorza do Polski 1918-1920 ...	49
Gruner E., Konstitutionalismus in der Schweiz in XIX-XX Jhdts	49

Górski K., Szczuczko W., Tabliczki woskowe miasta Torunia ok. 1350 - I poł. XV w.	50
Łazarow M., Zatopiona flotylla	50
Posiedzenia Komisji Historycznej	50

WYDZIAŁ II

Staniszeweki A., Struktura gatunkowa poematu dygresyjnego	54
Posiedzenia Komisji Filozoficznej	57
Posiedzenia Komisji Historii Sztuki	57
Posiedzenia Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa	62

WYDZIAŁ III

Michel A., Dispersion of minor planets inclination as a function of time	65
Kępczyński K., Załuski T., Analiza flory naczyniowej na terenie lasów przyległych do Zakładów Azotowych "Włocławek"	65
Kępczyński K., Rutkowski L., Zbiorowiska wodne, szuwaro-we i zaroślowe w dolinie Wisły na odcinku Nebrowo Wielkie - Jarzębina	66
Czaplewska J., Zbiorowiska roślinne terenów kolejowych na odcinku Toruń-Włocławek	68
Kopczyński S., Przestrzenne jednostki hydrograficzne i gospodarka wodna Basenu Grudziądzkiego oraz jego otoczenia	69
Posiedzenia Komisji Geograficzno-Geologicznej	71
Posiedzenia Komisji Astronomicznej	75

WYDZIAŁ IV

Gilas J., Systemy normatywne w stosunkach międzynarodowych	78
Posiedzenia Komisji Ekonomicznej	80

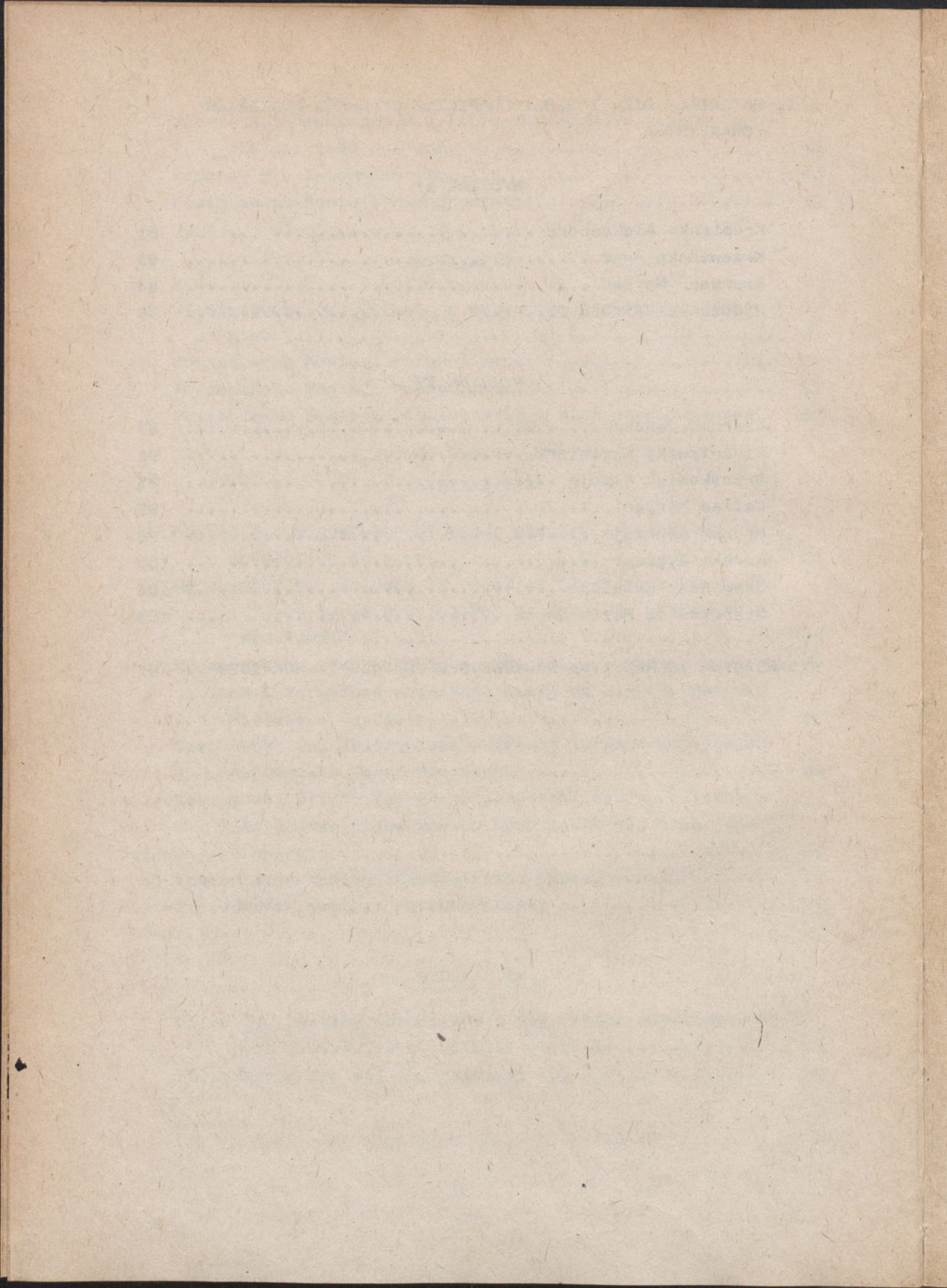
III. MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW
TOWARZYSTWA

WYDZIAŁ II

Krupianka Aleksandra	81
Krzewińska Anna	83
Szarmach Marian	84
Wróblewski Witold	85

WYDZIAŁ IV

Czarnek Janusz	87
Czyżniewski Kazimierz	91
Grześkowiak Alicja	93
Kallas Marian	95
Mrózek Andrzej	98
Narski Zygmunt	100
Skawińska Eulalia	103
Stankiewicz Marek Jacek	105
WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU ZA ROK 1979 ..	107

I

DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE TOWARZYSTWA
W DNIU 21 LUTEGO 1979 R.

PRZEMÓWIENIE PREZESA TOWARZYSTWA
KONRADA GÓRSKIEGO

Otwierając walne zgromadzenie publiczne Towarzystwa Naukowego w Toruniu mam zaszczyt powitać przybyłych na tę uroczystość przedstawicieli władz partyjnych i administracyjnych, wojewódzkich i miejskich, jak również Wojska Polskiego.

Witam więc I Sekretarza KW PZPR towarzysza Bolesława Kapitana, Kierownika Wydziału Nauki KW PZPR tow. Heliodora Matykiewicza, Prezydenta miasta Torunia tow. Gracjana Leczyka, Pułkownika Klemensa Stachowiaka z Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii, mgra Jana Zobołowicza, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - jako przedstawiciela Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego. Witam wszystkich przybyłych członków Towarzystwa Naukowego i gości, którzy się interesują naszą działalnością. Zanim przystąpię do sprawozdania z losów i poczynań naszego Towarzystwa, chciałbym zgodnie z tradycją naszych zgromadzeń publicznych uczcić pamięć członków TNT, którzy od nas odeszli w 1978 r. Są to osoby następujące:

Prof. dr hab. Jan Zabłocki, urodzony w Wieliczce 13 XII 1894 r., ukończył gimnazjum im. Jana Sobieskiego w Krakowie w

1914 r. Wojna nie pozwoliła mu na natychmiastowe rozpoczęcie studiów. Dopiero w latach 1921-1925 mógł się poświęcić studiom przyrodniczym na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył ze stopniem doktora filozofii, pisząc rozprawę z zakresu paleobotaniki. Habilitował się na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UJ w grudniu 1930 r. W 1935 r. objął kierownictwo katedry ogrodnictwa na Wydziale Rolniczym UJ, a w 1937 został profesorem tegoż wydziału. Podobnie jak inni profesorowie UJ był więźniem obozu koncentracyjnego w Oranienburgu. Po wojnie został powołany na katedrę botaniki ogólnej na UMK (1946). Dorobek jego obejmuje kilkaset prac z zakresu paleobotaniki, ogrodnictwa i walki z pasożytami roślin ogrodowych i drzew owocowych. Członkiem Wydziału III Towarzystwa został w 1947 r. Pełnił obowiązki przewodniczącego Wydziału i był przez wiele lat członkiem Zarządu TNT. W latach 1951-1976 był redaktorem wydawnictw botanicznych TNT. W lutym 1973 r. walne zgromadzenie TNT nadało mu tytuł członka honorowego Towarzystwa. Zmarł w sierpniu 1978 r.

Prof. dr hab. Jan Krajewski urodził się 22 lipca 1913 r. w Siemienicach koło Kutna. W mieście tym ukończył gimnazjum humanistyczne, a po odbyciu służby wojskowej studiował prawo na Uniwersytecie Warszawskim. Podczas okupacji odbył aplikację sądową i po wojnie rozpoczął pracę w sądownictwie, prowadząc dalej studia naukowe w zakresie prawa cywilnego. Od r. 1955 przeszedł do pracy na Wydziale Prawa UW, uzyskując w grudniu 1959 r. stopień doktora nauk prawnych. W maju 1962 r. objął stanowisko starszego wykładowcy na Wydziale Prawa UMK, a w marcu 1963 r. habilitował się na UW w zakresie prawa cywilnego. Powołany na stanowisko docenta i kierownika katedry na UMK, został w 1971 r. profesorem nadzwyczajnym. Trzy lata dalszego życia wyrwała mu choroba. Od r. 1977 powrócił do pracy dydaktycznej i kierował Zakładem Postępowania Cywilnego. Był autorem 112 prac naukowych, w tej liczbie trzech monografi i podręcznika akademickiego. W TNT był członkiem i przewodniczącym Wydziału IV, jak również członkiem Zarządu. Zmarł 22 października 1978 r.

Dr filozofii Janina Budkowska, urodzona w 1898 r. na Inflantach Polskich, ukończyła w Wilnie szkołę średnią, a później polonistykę na Uniwersytecie Stefana Batorego, gdzie studiowała pod kierunkiem Stanisława Pigonia. Jej rozprawa doktorska poświęcona była wersyfikacji Norwida i odegrała pionierską rolę w bada-

niach nad wersyfikacją polską w ogóle. Na rok przed wojną rozpoczęła pracę nad monografią o Marianie Zdziechowskim, ale ze względu na trudności okresu wojennego nie mogła jej kontynuować. Po przeniesieniu się do Torunia pracowała początkowo w szkolnictwie średnim, potem jako bibliotekarka w Książnicy Miejskiej im. Kopernika, z kolei objęła stanowisko adiunkta w pracowni "Słownika języka Adama Mickiewicza". Hasła przez nią opracowane znajdują się w siedmiu tomach tego słownika. W tym samym czasie opracowała "Słownik rymów Mickiewicza", wydany przez Ossolineum. To ostatnie dzieło pozostanie na długie lata wzorem dla tego typu prac z zakresu wersyfikacji polskiej. Członkiem TNT była od 1953r. Zmarła 1 listopada 1978 r.

Prof. dr hab. Wanda Zabłocka, urodzona w Krakowie w 1900 r., uzyskała świadectwo dojrzałości w swym rodzinnym mieście i w latach 1919-1924 studiowała nauki przyrodnicze na Wydziale Filozoficznym UJ. W 1925 r. otrzymała tytuł doktora i rozpoczęła pracę jako nauczycielka w szkolnictwie średnim, a z kolei jako starsza asystentka przy katedrze botaniki na Wydziale Rolniczym UJ w Krakowie. Prowadziła wykłady i ćwiczenia z zakresu patologii roślin. W r. 1945 uzyskała veniam legendi na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UJ. W r. 1946 została docentem etatowym UMK. Jako profesor nadzwyczajny przeszła na emeryturę w r. 1971/72. Głównym kierunkiem badań prof. Zabłockiej były rośliny ogrodnicze i grzyby. Prace swe drukowała w językach polskim, niemieckim i czeskim. Wydała podręcznik o grzybach kapeluszowych Polski. W 1947 r. została członkiem Wydziału III TNT. W latach 1962-1973 była członkiem Komitetu Redakcyjnego Prac Popularnonaukowych TNT. Zmarła w grudniu 1978 r.

Uczcijmy pamięć naszych Zmarłych minutą milczenia.

✱

Podam teraz w zwięzłym zarysie obraz działalności naszego Towarzystwa w roku 1978.

Liczba członków Towarzystwa zmniejszyła się w ciągu roku z 525 do 515. Na mocy uchwały Zarządu 14 osób zostało skreślonych za kilkuletnie zaleganie z opłatą składek członkowskich. W poczet nowych członków TNT przyjęto 8 osób. Zmarły 4 osoby. W dniu

31 XII 1978 r. w skład TNT wchodziło 203 członków wydziałów i 312 członków zwyczajnych. W składzie osobowym Zarządu, wydziałów oraz poszczególnych komisji i komitetów redakcyjnych nie nastąpiły żadne zmiany.

Zarząd darzył szczególną uwagę sprawy wydawnicze, opiekę nad międzyszkolnymi kołami naukowymi oraz działalność Zespołu do Badań Środowiska Człowieka i Jego Ochrony. Ten ostatni kontynuował prace nad wojewódzką mapą zasobów chronionych, zorganizował konferencję naukową w sprawie ochrony środowiska oraz wydał materiały z tej konferencji.

Działalność wydawnicza TNT polegała na ogłoszeniu 183,50 arkuszy i podpisaniu do druku 77,25 arkuszy. Z tego na wydawnictwa ogólne przypada 116,50 ark., na Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego - 11 ark.; na Studia Societatis Scientiarum Torunensis - 45,25 ark.; na Prace Popularnonaukowe - 10,75 ark. W liczbie podpisanych do druku wydawnictwa ogólne obejmują 51,50 ark., Roczniki TNT - 11,50, Studia Iuridica - 11,50, Prace Popularnonaukowe - 2,75 ark.

Na popularyzację wiedzy wydano w roku sprawozdawczym 55 tys. zł, w której to sumie mieszczą się koszty Sympozjum Fizyki Matematycznej, zorganizowanego wspólnie z UMK, konferencji w sprawie ochrony środowiska, przygotowanej wspólnie z Urzędem Wojewódzkim, koszty wykładów organizowanych przez poszczególne wydziały z udziałem naukowców z zagranicy i spoza środowiska toruńskiego, wreszcie koszty wykładów ogólnych, jak i wykładów dla międzyszkolnych kół naukowych. Na badania naukowe wydatkowano 18 tys. zł.

Towarzystwo sprzedało w ciągu roku wydawnictwa własne ogólnej wartości 295 tys. zł.

Pracownia Mikrofilmowa TNT wykonała 12 146 przezroczy i kontrnegatywów, 10 430 powiększeń oraz 9000 zdjęć mikrofilmowych o łącznej wartości 101 tys. zł.

W ramach zagranicznej i krajowej wymiany wydawnictw z 216 kontrahentami zagranicznymi i 76 krajowymi uzyskano dla biblioteki TNT 2182 publikacje, a w formie darów 762 publikacje. Analogicznie od instytucji krajowych otrzymano 429 publikacji na wymianę oraz 69 jako dary. Stan księgozbioru TNT w depozycie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej osiągnął liczbę 56 246 woluminów.

Towarzystwo uzyskało poparcie władz wojewódzkich i miejskich dla sprawy przygotowania oraz wydania najpierw małej, a następnie dużej monografii miasta Torunia.

W ciągu roku sprawozdawczego trwały prace budowlane przy remoncie siedziby TNT przy ul. Wysokiej 16. W ciągu roku przerebiono sumę 2,7 mln zł.

Na zakończenie pozostaje mi tylko złożyć serdeczne podziękowanie wszystkim władzom i osobom, których pomoc i życzliwość dla Towarzystwa przyczyniła się ogromnie do wypełnienia naszych zadań. Jesteśmy więc bardzo zobowiązani władzom partyjnym, wojewódzkim i miejskim, z I Sekretarzem KW PZPR tow. Bolesławem Kapitanem na czele, następnie Panu Wojewodzie Toruńskiemu doktorowi Janowi Przytarskiemu, za odbycie z władzami TNT ważnej konferencji, poświęconej sprawom Towarzystwa, i udzielenie w jej wyniku poważnej zapomogi na najbardziej palące potrzeby TNT; Oddziałowi Poznańskiemu Państwowego Wydawnictwa Naukowego, Zakładom Graficznym w Toruniu, a wreszcie pracownikom biura administracyjnego, mikrofilmowni i redakcji wydawnictw. Chciałbym specjalnie podkreślić tu zasługi dla Towarzystwa dyrektora dra Tadeusza Zakrzewskiego, który pracuje z niezwykłym poświęceniem.

Osobiste podziękowanie chciałbym na koniec skierować pod adresem Sekretarza Generalnego prof. dra Mariana Biskupa, i Redaktora Naczelnego Wydawnictw prof. dra Artura Hutnikiewicza za ich niezwykle wkład pracy i poświęcenie dla dobra naszego Towarzystwa.

WYSTĄPIENIE I SEKRETARZA KOMITETU WOJEWÓDZKIEGO PZPR
TOW. BOLESŁAWA KAPITANA

Szanowny Panie Prezesie!
Szanowni Zebrani!

Od ponad stu lat Towarzystwo Naukowe w Toruniu swą wszechstronną działalnością wywiera znaczący wpływ na rozwój nauki, kultury, życia społecznego, a ostatnio coraz częściej gospodarki

naszego regionu. Przez dziesięciolecia kształtowało ono uczucia głębokiego patriotyzmu ludzi tej ziemi, ludzi, którym przecież niełatwo było zmagać się z akcją germanizacji. Właśnie w kształtowaniu miłości do ojczyzny tkwią bodaj największe zasługi Towarzystwa, które potrafiło skupić polską myśl naukową, gromadzić zabytki narodowej kultury, chronić je przed zagładą, organizować badania.

Przychodzi mi dziś spotkać się po raz pierwszy z Waszym środowiskiem. Wysoko sobie to cenię. Doroczne walne zgromadzenie Towarzystwa Naukowego jest zawsze wydarzeniem ważnym. Pozwólcie więc, że przy tej okazji złożę wyrazy szacunku i uznania dla Waszego ponad wiekowego dorobku i niezwykle bogatej działalności w okresie 35 lat istnienia Polski Ludowej. Wysoko cenimy społeczną działalność zarządu Towarzystwa, a szczególnie Pana - Panie Prezesie. Chciałbym wyrazić uznanie dla pracy wszystkich agend Towarzystwa - Komisji Rewizyjnej Zarządu, Redakcji Naczelnej Wydawnictw, komisji i komitetów pracujących przy zarządzie, jak też poszczególnych wydziałów, pracowników administracyjnych i technicznych, o których tak ciepło mówił Prezes Towarzystwa - prof. Konrad Górski.

Nauka była, jest i będzie zawsze motorem wszelkiego postępu. Ma ona swój ogromny udział również w dorobku 35-lecia naszego państwa. Trudną i ofiarną pracą całego społeczeństwa wydzwignęliśmy się do rzędu krajów gospodarczo rozwiniętych. Zajmujemy znaczącą, bo 10 pozycję pod względem wielkości naszego potencjału gospodarczego. Nie wolno jednak zapominać, że nasze uprzemysłowienie, urbanizacja, nowe formy cywilizacyjne są młode. Miliony ludzi dopiero się z nimi oswajają i proces adaptacji nie jest i nie może być łatwy. Ale wchodząc na drogę nowoczesnego rozwoju byliśmy tego świadomi.

Ta dynamika naszej modernizacji, budząca niekiedy i w niektórych kołach pewne kontrowersje, była i jest jednak niezbędna. Sprawdzona to bowiem prawda, że przy szybkim rozwoju świata powolny marez do przodu to prawie to samo, co stanie w miejscu.

Mówiłem o młodej metryce naszego uprzemysłowienia. Wkroczenie w nową fazę cywilizacyjnego zaawansowania, podniesienie na wyższe piętro gospodarki, pociągnęło za sobą poważne skomplikowanie wzajemnych powiązań i zależności. W tej społecznej kooperacji ogromne znaczenie przypada nauce. Nasza partia podkreśliła to na

XII Plenum KC PZPR, które obradowało w czerwcu ubiegłego roku nad dalszym umocnieniem roli nauki w społeczno-gospodarczym rozwoju kraju. Zwróciliśmy się wtedy do uczonych, twórców postępu naukowo-technicznego, do wszystkich pracowników nauki o kontynuację prac badawczych i wdrożeniowych, po to, by owocowały one szybko i pomyślnie dla rozwoju całego kraju. Na środowisku naukowym spoczywa duża odpowiedzialność za losy ojczyzny, która w swoim programie ma nowoczesność i postęp. Truizmem jest przypomnienie w tym gronie, że odpowiedzialność widziana ze społecznej perspektywy przypomina odwróconą drabinę - im wyżej, tym szerszy jej zakres. A przecież środowisko naukowe, obdarzone głęboką wiedzą, jest w społecznej hierarchii niezwykle wysoko i jest świadome zachodzących przeobrażeń i przemian.

Nasza partia wysoko ceni poparcie uczonych polskich i przywiązuje wielką wagę do Waszego - szanowni zebrani - twórczego zaangażowania w pracy dla dobra województwa, narodu, ojczyzny. Władze partyjne, administracyjne województwa wysoko cenią dorobek naukowy Towarzystwa, które ze względu na swój charakter może być, a właściwie powinno być mecenasem i inicjatorem kompleksowych, interdyscyplinarnych badań naukowych. Mamy zresztą tego przykład w postaci powołanego przez Towarzystwo Zespołu do Badań Środowiska Człowieka i Jego Ochrony. Efektem podjętych prac jest między innymi wojewódzka mapa zasobów chronionych oraz wiele ważnych ekspertyz przedstawionych na ubiegłorocznej konferencji naukowej.

Myślę, że należy podjąć temat kompleksowych badań dotyczących zagospodarowania dolnej Wisły - ogromnego przedsięwzięcia postawionego przed społeczeństwem na XIII Plenum KC PZPR. Godne kontynuacji są również wspomniane badania nad ochroną środowiska. Sądzę, że istnieje potrzeba rozszerzenia badań naukowych, dotyczących historii, kultury i gospodarki naszego regionu, a zwłaszcza jego współczesności. Potrzebne nam są Wasze ekspertyzy, raporty i opinie naukowe w wielu dziedzinach gospodarki, Wasze oceny, wnioski i propozycje optymalnych rozwiązań na dziś i w przyszłości. Szukamy bowiem odpowiedzi /na wiele pytań, potrzebujemy wielu propozycji rozwiązań, w tym chociażby dalszej rekonstrukcji Starego Miasta w Toruniu.

Dynamiczny rozwój naszej gospodarki i kultury wymaga również podniesienia kwalifikacji wszystkich pracujących. W dziele tym nieodzowne jest szerokie zaangażowanie środowiska naukowego.

Widzimy też potrzebę ścisłych powiązań nauki z przemysłem, z zakładami pracy, zjednoczeniami i zakładowymi ośrodkami badawczo-rozwojowymi. W tej współpracy upatrujemy możliwość uzyskania nowych rozwiązań naukowo-technicznych, technologicznych i organizacyjnych, które znajdą szybkie zastosowanie w praktyce, przyniosą ewidentne korzyści społeczne i ekonomiczne.

Dlatego tak wielką wagę przywiązujemy do rozwoju Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, a w nim stosunkowo młodego jeszcze środowiska naukowego ekonomistów. Liczymy na jego twórcze oddziaływanie na szerokie rzesze ekonomistów zatrudnionych w gospodarce całego regionu.

Szanowni Zebrani!

Na obecnym etapie rozwoju sił wytwórczych kraju nauka i jej zdobycze służą nie tylko kierowaniu gospodarką, ale w coraz większym stopniu również działaniom ideowo-wychowawczym, stają się instrumentem wszechstronnej codziennej pracy. Owoce nauki powinny przyspieszyć rytm przemian społecznych i gospodarczych naszego społeczeństwa, powinny być pomocne w zwiększeniu efektywności działań wszystkich dziedzin życia.

Zdajemy sobie sprawę, że nauka tworzyć powinna wielkie syntezy ujawniające obiektywne uwarunkowania celów wielkich historycznych procesów społecznych. Dokładamy starań dla podniesienia rangi i poziomu, doskonalenia koordynacji wszelkich poczynań organizatorskich na tym polu we wszystkich organach kierowniczych województwa. Chcąc wykorzystać naukę w dziedzinie produkcji, w planowaniu i zarządzaniu gospodarką oraz sterowaniu życiem politycznym musimy jej zapewnić właściwe warunki rozwoju. Zdajemy sobie w naszym województwie z tego obowiązku w pełni sprawę. Musimy też dążyć do należytego wykorzystania wyników Waszych badań, Waszych ocen i opinii.

Będziemy dbać nadal o wysoką pozycję społeczną nauki w naszym województwie, stwarzając jej coraz lepsze warunki do wykonywania odpowiedzialnych, wciąż rosnących i równocześnie zaszczytnych funkcji. Proszę traktować to zapewnienie nie jako deklarację, lecz jako zaszczytny obowiązek.

Szanowni Zebrani!

Mówimy wiele o potrzebie organizacyjnego porządku w naszym kraju oraz kształtowania obywatelskiej i społecznej odpowiedzialności. Aby to osiągnąć, musimy doprowadzić do zmiany klimatu psychicznego. Konieczna jest permanentna edukacja obywateli wrażliwiej reagujących na zło i respektujących w pełni swoje powinności wobec ogółu. Takich postaw nie da się ukształtować ani wpoić na kursach - rodzą się one w codziennym działaniu. W tym wielkim dziele przekuwania ludzkich charakterów znacząca rola przypada także środowisku naukowemu, nauczycielom akademickim. Mówię to w tym gronie, bowiem znaczna część członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu to właśnie pracownicy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i placówek Polskiej Akademii Nauk. Towarzystwo może inspirować i podjąć bardziej skuteczne działania integrujące środowisko i wykorzystujące potencjał umysłowy związanych z nim uczonych. Upatrujemy w tym szansę jeszcze bardziej dynamicznego działania, rozwoju warsztatu badawczo-naukowego, wymiany myśli.

Nasze województwo dysponuje nowoczesnym, rozwiniętym i wysoce wyspecjalizowanym przemysłem, a także tradycyjną kulturą pracy tak w mieście, jak i na wsi. Jest to potencjał ogromny. Jeżeli jeszcze w większym zakresie wpręgniemy do niego Waszą wiedzę i umiejętności, to szybciej i pewniej osiągniemy postęp, dojdziemy do zamierzonych celów.

W tym roku obchodzimy 35-lecie naszej ludowej państwowości. Zbliżają się też obchody 750-lecia nadania praw miejskich Toruniowi oraz pobliskiemu Chełmnu. Są to rocznice znaczące w dziejach kraju i województwa. Myślę, że stwarzają one sprzyjające okoliczności do podjęcia prac naukowo-badawczych w dziedzinie historii, kultury, turystyki, dziejów państwowości, ale również wielu zagadnień gospodarczych. Rejestr potrzeb i problemów, które chcielibyśmy rozwiązywać z udziałem nauki, jest bardzo szeroki. Sądzę, i tego sobie bardzo życzę, że będziemy mieli jeszcze nieraz okazję do wspólnego zastanowienia się nad tymi sprawami i ich przeanalizowania.

Szanowni Zebrani!

Wasze dzisiejsze posiedzenie bilansuje roczny dorobek Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Jest on znaczący zarówno w działalności wydawniczej, popularyzatorskiej, jak i naukowej. Ceniemy Wasze inicjatywy i opiekę nad międzyszkolnymi kołami naukowymi. Zdajemy sobie sprawę z pewnych niedomogów wynikających ze skromnego budżetu i dotacji. Potrzeby są większe, w miarę możliwości będziemy je chcieli zaspokajać.

Przyjmijcie, proszę, serdeczne życzenia owocnych obrad na dzisiejszym zgromadzeniu, jak też życzenia wszelkiej pomyślności w życiu i pracy, wspaniałych sukcesów naukowo-badawczych dla dobra naszej Ojczyzny i jej integralnej części - województwa toruńskiego.

WYKŁAD DOC. DRA SŁAWOMIRA KALEMBKI

DROGI DO NIEPODLEGŁOŚCI W IDEOLOGII I MYŚLI POLITYCZNEJ
POLAKÓW EPOKI ROZBIOROWEJ

Sukcesy części nauk przyrodniczych, przede wszystkim fizyki, wynikające ze stałego doskonalenia metod matematycznych, wpłynęły w ostatnim ćwierćwieczu niewątpliwie na upowszechnienie się metod kwantytatywnych w naukach społecznych. Przyniosło to znaczne postępy w dziedzinie demografii, socjologii, historii gospodarczej, po części historii społecznej, nie wspominając już o badaniach językowych. Ale ubocznym tego skutkiem jest pewne niedocenianie zjawisk zachodzących w sferze świadomości narodów i jednostek, zjawisk będących przedmiotem badawczym nauk humanistycznych, które ze względu na swą złożoność, subtelność i wielowątkowość nie dają się przynajmniej obecnie, poddać analizom ilościowym. Jednakże trudności w jednoznacznym, zwłaszcza w sferze skutków, ocenianiu zjawisk społecznych i świadomościowych nie mogą być uzasadnieniem lekceważenia ich jako przedmiotu badań, również i dlatego, że wynikiły z poznania ich współczesny rezonans społeczny może być silny.

Do takich zaliczyć trzeba badania nad dziejami ideologii i myśli politycznej. Są one szczególnie ważne, jeśli idzie o dzieje nowoczesne i najnowsze Polski, gdyż walor wielu proponowanych rozwiązań politycznych i społecznych okazał się długotrwały i inspirujący następne pokolenia. Duży ładunek myśli niepodległościowej niosła też wielka literatura romantyczna i neoromantyczna, i temu również zawdzięcza ona swą żywotność i znaczną aktualność aż po współczesne czasy.

*

Odzyskanie niepodległości, odbudowanie własnego suwerennego bytu państwowego miało i ma zasadnicze znaczenie dla prawidłowego rozwoju, a na dłuższą metę w ogóle egzystencji narodu polskiego. Tę ogólną, abstrakcyjną tezę, każdy może łatwo sprawdzić na grunt codziennych realiów, zastanawiając się nad tym, kim by był obecnie, jakie byłoby jego miejsce w społeczeństwie, gdyby w 1918 r. nie zostało odbudowane państwo polskie. W zdecydowanej większości byłoby to pełnienie funkcji obywateli drugiej kategorii w obcych i dla nich pełnych pogardy organizmach państwowych.

Odbudowanie Polski nastąpiło przy wyjątkowo temu sprzyjającej koniunkturze w stosunkach międzynarodowych, nie trwała ona jednak długo i musiała być natychmiast i w zdecydowany sposób wykorzystana. Ową koniunkturę stworzyło najpierw śmiertelne wyczerpanie walczących ze sobą w tak gwałtowny sposób po raz pierwszy zaborców Polski, a następnie wyniki z tego rewolucje proletariackie w Niemczech, po części Austro-Węgrzech - w 1918 r., ale przede wszystkim Rewolucja Październikowa w Rosji w 1917 r., która rozbiła reakcyjny aparat państwowy rosyjski i swymi pierwszymi decyzjami w sprawie polskiej zmusiła zachodnie mocarstwa, do tego czasu jej obojętne lub wręcz niechętne, do poważniejszego traktowania dążeń niepodległościowych Polaków. Niemniej jednak wszystkie te sprzyjające okoliczności nie zapewniłyby Polsce wyzwolenia, gdyby nie konsekwentna, uparta, pełna poświęcenia i ofiar walka samych Polaków o niepodległość i zjednoczenie ziem trzech zaborów. Związany z tym olbrzymi wysiłek materialny i organizacyjny trzeba było w krótkim czasie wydobyć ze społeczeń-

stwa wyeksploatowanego i wycieńczonego długotrwałą wojną. Jedyne co pozostawiły dawniejsze powstania, a także rewolucja 1905r. która była zarazem zrywem niepodległościowym, to były - jest to swoisty paradoks dziejów - rzeczy najbardziej ulotne, pozornie najmniej trwałe, bo należące do sfery zjawisk duchowych, a precyzyjniej określając - intelektualnych. Były to koncepcje dróg prowadzących do niepodległości. Różnorodne pomysły w tej dziedzinie były częścią składową polskiej myśli politycznej, myśli znakomicie rozwijanej w najcięższych skądinąd dla narodu latach niewoli.

Polska myśl polityczna jest tak stara, jak istnienie państwowości polskiej. Gdzieś od połowy XVIII w. weszła ona w fazę nowoczesną swego rozwoju, która trwać miała aż po lata 1918/1921. Później rozpoczął się i trwa do dzisiaj okres najnowszy jej dziejów. Zawsze jednym z centralnych problemów myśli politycznej jest koncepcja państwa. Jednakże w polskiej nowoczesnej myśli politycznej najpierw sprawa utrzymania i zreformowania państwa, a od czasów insurekcji kościuszkowskiej - jego odbudowy na nowszych zasadach, silniejszych fundamentach, stała się zagadnieniem bezwzględnie dominującym. Różne pomysły w tym przedmiocie oraz, z czasem wypracowane, ich liczne warianty były tym niewidocznym orężem, które kolejne pokolenia ideologów niepodległościowych przekazywały następcom.

M

Zaskakujący jest fakt, że w najczarniejszych latach po III rozbiorze Polski, a przed powstaniem Królestwa Warszawskiego, gdy oficjalnie, głośno, przy powszechnej obojętności całej Europy "ostatecznie" wykreślono Rzeczpospolitą z mapy kontynentu, wypracowane zostały cztery podstawowe koncepcje jej odbudowy. Dokonało tego pokolenie ukształtowane w szkołach Komisji Edukacji Narodowej i latach Sejmu Czteroletniego. Po części były to tylko szkice koncepcji, później dopracowano je, rozwinięto, wprowadzono liczne warianty. Niemniej jednak już między 1795 a 1806 r. polska myśl polityczna dokonała tego wielkiego wysiłku, mającego zasadnicze znaczenie dla praktycznych działań niepodległościowych wówczas i w kilkadziesiąt lat później. Przy tym nie były to pomysły wydumane w oderwaniu od realiów życia politycznego i

społecznego, lecz propozycje rozwiązania konkretnych sytuacji, które z czasem poprzez uzupełnienie kolejnymi wariantami i uogólnieniami nabrały bardziej uniwersalnego charakteru. Z latami postępowało coraz silniejsze wiązanie sprawy walki o niepodległość narodową z walką o wyzwolenie społeczne mas ludowych, najpierw chłopskich, później robotniczych.

Wyróżnić można cztery główne koncepcje drogi do niepodległości narodowej i własnego bytu państwowego. W ostatnim ćwierćwieczu XIX w. pojawiła się jeszcze jedna, wyraźnie odmienna propozycja drogi do wolności ludu polskiego. Oczywiście pominąć tu należy koncepcje i argumentacje tych Polaków, którzy w imię interesów klasowych lub grupowych, dla prywaty i kariery, wreszcie ze zwykłego tchórzostwa odrzucali możliwość i sensowność walki, a nawet najostrożniejszych zabiegów o niepodległość. Były zresztą i takie okresy, kiedy wielu wydawało się, że można już tylko zabiegać o utrzymanie istnienia narodu i podnosić jego jakość cywilizacyjną (czasy po 1870 r.).

22 sierpnia 1795 r. grupa patriotów polskich - uszła z kraju po niedawnych klęskach - powołała w Paryżu Deputację Polską. W akcie jej zawiązania stwierdzono: "przekonani jesteśmy, iż ta ojczyzna, która zdobyła tylu obrońców, tylu mścicieli, straconą na zawsze być nie może [...] . Staraniem szczególnym i jedynym celem Deputacji będzie powrót egzystencji narodu naszego przez szczególne pośrednictwo rządu Rzeczypospolitej Francuskiej". Wrócił do tych idei gen. J. H. Dąbrowski przy zawiązywaniu legionów polskich we Włoszech. Może najprostszy wykład tej koncepcji drogi do niepodległości Polski zawarty został w "Mazurku Dąbrowskiego", naszym hymnie narodowym. W dokumentach tych zaprezentowana została koncepcja walki, walki orężnej o wolną Polskę poprzez sojusz z zachodnim mocarstwem, toczącym wojny z reakcyjnymi państwami, rozbiorcami naszego kraju. Z czasem do koncepcji tej, w zmodernizowanej formie, powrócił w połowie XIX w. ks. Adam J. Czartoryski i jego współpracownicy, zabiegając o wystąpienia Francji i Wielkiej Brytanii przeciw carskiej Rosji. Jednocześnie ks. Czartoryski silnie zaktywizował polską politykę zagraniczną, prowadzoną z emigracji, po 1840 r. Przy różnych okazjach chciano umiędzynarodowić sprawę polską (np. w czasie wojny krymskiej), a nawet sprowokować konflikt międzynarodowy. Współczesnym wydawało się, iż koncepcja ta ostatecznie runęła po 1870-1871 r., po upadku II Cesarstwa we Francji.

W dokumentach politycznych z czasów legionów Dąbrowskiego znaleźć też można pierwsze zapowiedzi innej jeszcze koncepcji odwojowania wolnej Polski. Pamiętajmy bowiem, że Francja ostatnich lat XVIII w. była państwem rewolucyjnym, uosabiającym w oczach wszystkich radykałów tamtej epoki to, co nowe i postępowe w dziejach ludzkości. Ta druga koncepcja zakładała możliwość odbudowania Polski poprzez eojsuz i zaangażowanie się Polaków po stronie rewolucji europejskiej. Koncepcja ta została w pełni rozwinięta w latach 1831-1834 na emigracji, a do jej zwolenników przez pewien czas należał i Adam Mickiewicz. Publicyści obozu demokratycznego Wielkiej Emigracji zakładali, że w najbliższym czasie wybuchnie, najpierw w Europie zachodniej, potężna rewolucja karbonarska, która, jeżeli Polacy na to zasłużą, odpowiednio konsekwentnym programem reform społecznych i aktywnym udziałem w walkach na Zachodzie, da im wolność. Z koncepcji tej wyrósł rewolucyjny masjaniizm polski, zakładający, iż posłannictwem naszym na wschodzie kontynentu jest upowszechnianie hasła i programów postępowych i rewolucyjnych. Popularność tej koncepcji drogi do niepodległości załamała się w połowie lat trzydziestych XIX w., po klęskach zrywów karbonarskich. Powrócono do niej w czasie Wiosny Ludów, kiedy to i stary książę Adam Czartoryski angażował się w popieranie rewolucji węgierskiej i w krajach niemieckich, byle nie przepadła szansa umiędzynarodowienia sprawy polskiej i, raz jeszcze, po części tuż przed wybuchem powstania styczniowego.

Z czasem, jako wariant tej koncepcji, pojawiają się pomysły związania polskich zabiegów niepodległościowych z ruchami rewolucyjnymi państw zaborczych. Próbę taką, w stosunku do ruchu rosyjskiego, podjęto przed powstaniem styczniowym. Powrócono do tej koncepcji, w innej już sytuacji społecznej i politycznej, u schyłku ubiegłego stulecia w programie współpracy polskich partii robotniczych z partiami socjaldemokratycznymi mocarstw rozbiorowych.

Latem 1800 r. ukazała się w Paryżu anonimowo wydana książeczka - "Czy Polacy wybić się mogą na niepodległość?" Napisał ją jeden z niedawnych "jakobinów polskich" - Józef Pawlikowski, zapewne inspirowany, a w każdym razie zgodny w poglądach z Naczelnikiem Kościuszką. Czytamy w niej: "Naród żądający niepodległości potrzeba koniecznie, aby ufał w swoje siły. [...] Polacy, poznaliście już wiele waszych błędów, umieliście zejść z ich drogi,

uczujcie i tę prawdę, że nie możecie być rzetelnie wolnymi, jeżeli nie zyskacie niepodległości przez swoje własne usiłowanie". A więc w walce o wolność narodową liczyć należy na własne siły, a ich odpowiedni potencjał zapewni wciągnięcie do walki mas ludowych. Ta trzecia z zasadniczych koncepcji niepodległościowych rozwinięta została w radykalnej publicystyce powstania listopadowego, a zwłaszcza przez pisarzy politycznych Wielkiej Emigracji i spiskowców krajowych. Wówczas to, w latach trzydziestych XIX w. dokonano ostatecznego sprzęgnięcia programu zbrojnego powstania narodowego z planem bezwarunkowego uwłaszczenia, likwidacji pańszczyzny i "uobywatelnienia" chłopów w Polsce, co miało zapewnić ich masowe zaangażowanie się w walkę powstańczą, a więc dać jej szansę zwycięstwa. Program ten był fundamentem polskiej demokratycznej myśli politycznej aż po powstanie styczniowe.

Od jesieni 1804 r. opracowywany był w otoczeniu młodego wówczas i wpływowego na dworze petersburskim ks. Adama J. Czartoryskiego pewien plan polityczny, mający być narzędziem nacisku na Prusy, ale służyć też mający polskim aspiracjom, jeśli nie w pełni wyzwoleniczym, to przynajmniej zjednoczeniowym. Owa propozycja - przedstawiona carowi Aleksandrowi I na początku października 1805 r. w Puławach, stąd zwana "planem puławskim", przewidywała, że w wypadku konfliktu zbrojnego z Prusami, gdyby te nie chciały znaleźć się w obozie antynapoleońskim, Rosja przyłączyłaby do siebie ziemie polskie zaboru pruskiego, ewentualnie też Galicję, której utratę wynagrodzono by Austrii przekazaniem jej Śląska. Zjednoczone tym sposobem ziemie polskie pod berkiem carów uzyskiwałyby autonomię. Plan ten już w połowie października 1805 r. został przekreślony. Powrócono do niego i w części zrealizowano w 1815 r. W każdym razie był on pierwszą próbą sygnalizowania kolejnej z koncepcji dróg do zjednoczenia ziem polskich pod jedną władzą i do częściowej przynajmniej niepodległości. Istotą tej koncepcji było oparcie się na jednym z zaborców przeciw pozostałym. Później przyszły jeszcze koncepcje propruskie (zwłaszcza w kwietniu 1848 r.) i proaustriackie.

Schyłek XIX stulecia w warunkach szybkiego wzrostu klasy robotniczej i jej dążeń organizacyjnych spowodował, iż przed politykami, i to również tymi, którzy z tą klasą nie byli bliżej związani, stanął problem wzajemnego odniesienia do siebie dążeń

do wyzwolenia narodowego i emancypacji klasy robotniczej. Prawica ruchu robotniczego skupiona w PPS, której jednym z przywódców, do czasu, był Józef Piłsudski, odbudowanie państwowości polskiej z pomocą proletariatu uznała za zadanie pierwsze. Pomostem między pokoleniem starych demokratów a ideologami PPS-u był Bolesław Limanowski i jego twórczość historiograficzna. Natomiast socjaldemokraci spod znaku I "Proletariatu", a później SDKPiL uważali, iż etap odbudowy własnej państwowości jest zbędny, grozi zdominowaniem przez zabiegi solidaryzmu narodowego zasadniczego celu - wyzwolenia klasy robotniczej. Rewolucja proletariacka, obejmująca Europę, a przynajmniej któryś z krajów zaborczych, miała dać wyzwolenie polskim robotnikom. I to była jeszcze jedna koncepcja drogi do wolności mas ludowych w ciemnionej Polsce, tyle że na ówczesnym etapie rozwoju świadomości narodowej i klasowej nie mogą liczyć na powszechniejsze poparcie.

*
.

Rok 1918 okazał się syntezą wszystkich tych koncepcji dróg do wolności: od sojuszu z rewolucjami proletariackimi po zabiegi dyplomatyczne na Zachodzie, od formacji zbrojnych powstałych u boku najsłabszego z zaborców po zrywy zbrojne w Wielkopolsce i na Śląsku. Bogate, różnorodne dziedzictwo polskiej myśli politycznej doby zaborów ułatwiało w dramatycznych i pełnych nadziei chwilach odzyskiwania niepodległości podejmowanie decyzji w działaniach, których ostatecznym rezultatem była Niepodległa Rzeczpospolita.

P R O T O K Ó Ł
DOROCZNEGO WALNEGO ZGROMADZENIA CZŁONKÓW
TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
W DNIU 21 LUTEGO 1979 R.

P o r z ą d e k o b r a d
Część I - publiczna

1. Zagajenie i omówienie działalności Towarzystwa w roku 1978 - prezes TNT prof. dr Konrad Górski.
2. Wystąpienie I sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Bolesława Kapitana.
3. Publiczny wykład naukowy doc. dra hab. Sławomira Kalembki pt. "Drogi do niepodległości w ideologii i myśli politycznej Polaków epoki rozbiorowej".

Ad 1. Zebranie otworzył prezes TNT prof. dr Konrad Górski, witając przybyłych na Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa oraz zaproszonych gości. Następnie przedstawił głównie linie działalności Towarzystwa w 1978 r.

Ad 2. I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Bolesław Kapitan w swoim wystąpieniu podkreślił zasługi Towarzystwa podczas stuletniej jego działalności, w tym w 35-leciu Polski Ludowej, oraz wyraził nadzieję na dalszą owocną współpracę z Towarzystwem przy rozwiązywaniu wielu problemów z zakresu nauki, kultury i gospodarki województwa toruńskiego.

Ad 3. Publiczny wykład naukowy na temat "Drogi do niepodległości w ideologii i myśli politycznej Polaków epoki rozbiorowej" wygłosił doc. dr hab. Sławomir Kalembka.

Część II - zamknięta

4. Wybór Prezydium Zgromadzenia.
5. Przyjęcie protokołu z zeszłorocznego Walnego Zgromadzenia.
6. Sprawozdanie Zarządu za rok 1978.
7. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
8. Dyskusja nad sprawozdaniami i podjęcie uchwały o absolutorium dla Zarządu.

9. Ogłoszenie nazwisk nowych członków wydziałów.
10. Ogłoszenie nazwisk nowych członków zwyczajnych przyjętych w roku 1978.
11. Ustalenie wysokości składek członkowskich na rok 1979.
12. Wybory nowych władz TNT.
13. Wolne wnioski i komunikaty.

Ad 4. Na wniosek Zarządu na przewodniczącego Walnego Zgromadzenia wybrano doc. dra Jerzego Serczyka, a na sekretarza - dr Krystynę Podlaszewską.

Ad 5. Ponieważ protokół z zeszłorocznego walnego Zgromadzenia został dostarczony wszystkim członkom, nie zachodziła potrzeba jego ponownego odczytania. Został on przyjęty jednogłośnie w głosowaniu jawnym.

Ad 6. Sprawozdanie z działalności TNT złożył sekretarz generalny Towarzystwa prof. dr Marian Biskup. Na wstępie przeczytał on telegramy nadesłane od zarządu Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego, Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, dra Adama Steinborna z Warszawy i prof. dra Jana Szupryczyńskiego ze Stacji Polarnej. W toku sprawozdania mówca zwrócił uwagę na następujące sprawy: a) niewystarczające dotacje finansowe. Tegoroczny budżet wykazuje tylko nieznaczny przyrost w stosunku do roku ubiegłego. Pięćdziesiąt procent planu wydawniczego realizuje się przy pomocy PAN, w postaci różnych zleceń na określone pozycje monograficzne. Udało się natomiast, po długich staraniach, uzyskać podwyżkę funduszu osobowego dla pracowników TNT; b) trudności wydawnicze, spowodowane m.in. przejściem na emeryturę p. Horyzy z PWN. Prof. Biskup złożył mu serdeczne podziękowanie za ofiarną współpracę. Następnie omówił najważniejsze publikacje. Przygotowywane wspólnie z Instytutem Historii i Archiwistyki UMK popularnonaukowe dzieje Torunia mają być wydane na 750-lecie miasta; umowy są już podpisane. Planuje się też wydanie w 1983 r. pierwszego tomu dużej, trzypięciotomowej monografii Torunia. W trakcie opracowania jest publikacja "Wybitni ludzie Torunia", która obejmie około 50 osób od XIV w. do 1944 r.; c) przebudowa gmachu posuwa się naprzód. W 1978 r. przerobiono 2,7 miliona złotych, w bieżącym roku mają być przerobione 3 miliony. Przejęcie gmachu przewiduje się w 1981 r.; d) TNT kontynuuje odczyty publiczne połączone z muzyką oraz kontakty ze szkołami średnimi.

W uzupełnieniu sprawozdania sekretarza generalnego skarbnik Towarzystwa doc. dr Mirosław Nesterowicz złożył sprawozdanie z gospodarki finansowej TNT.

Ad 7. Protokół Komisji Rewizyjnej z powodu nieobecności prof. dr Melity Gromadskiej odczytał prof. dr Leonid Żytkowicz. Komisja wystąpiła z następującymi wnioskami: 1) określenia z listy członków tych osób, które zalegają ze składkami za okres 3 lat, 2) podjęcia starań o drugie wydanie pierwszego tomu dziejów TNT, 3) rozpropagowania na wydziałach możliwości uzyskiwania subwencji na badania naukowe, 4) udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi.

Ad 8. W dyskusji nad sprawozdaniami zabierało głos kilka osób. Prof. dr Rajmund Galon poinformował o ukończeniu monografii ziemi chełmińskiej. Tym samym nasze województwo jako pierwsze będzie miało swoją monografię dotyczącą całokształtu spraw geologiczno-geograficznych, biologicznych i spraw człowieka. Prof. Galon prosi więc o priorytet w planie wydawniczym, gdyż monografia nie może czekać. Prof. dr Andrzej Tomczak postulował, aby na gmachu Towarzystwa umieścić nazwę w języku łacińskim. Doc. dr Kazimierz Wajda zwrócił się do prof. dra Artura Hutnikiewicza, jako redaktora naczelnego wydawnictw, o wyjaśnienie, dlaczego w drugim tomie "Dziejów TNT" nie podano nazwiska autora. Prof. A. Hutnikiewicz odpowiedział, że nazwiska figurują na odwrocie karty tytułowej oraz na początku każdej części i w spisie treści, co jest powszechnie przyjęte w wydawnictwach zbiorowych. Prof. dr Maria Prüfferowa postulowała, by Towarzystwo włączyło się do badań nad dolną Wisłą, gdyż w związku z projektowaną regulacją powstaje wiele problemów, które należałoby wspólnie przedyskutować. Prof. R. Galon potwierdził ważność tej sprawy, a doc. dr hab. Zygmunt Churski zaproponował powołanie komisji interdyscyplinarnej, na której przewodniczącego wysunął prof. dra R. Galona.

Wobec braku dalszych chętnych przewodniczący Zgromadzenia zamknął dyskusję i poddał pod głosowanie wniosek o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi. Wniosek został przyjęty jednogłośnie. Równocześnie przewodniczący wyraził podziękowanie Zarządowi za ofiarną pracę.

Ad 9. Przewodniczący Zgromadzenia ogłosił nazwiska nowych członków wydziałów (do Wydziału II wybrano 4 osoby, a do Wydziału IV - 8 osób.)

Ad 10. Przewodniczący odczytał nazwiska nowych członków zwyczajnych przyjętych w 1978 r.

Ad 11. W głosowaniu jawnym został przyjęty jednogłośnie wniosek o utrzymanie składek członkowskich na rok 1979 w dotychczasowej wysokości: 60,- zł rocznie dla członków zwyczajnych i 100,- zł dla członków wydziałów.

Ad 12. Zgodnie z § 15 Statutu TNT i wieloletnią tradycją przystąpiono do wyboru prezesa i 7 członków Zarządu na okres trzyletni 1979-1981. Prof. dr Ryszard Bohr zaproponował, by ze względu na konieczność ciągłości pracy, szczególnie przy odbudowie gmachu, pozostawić Zarząd w dotychczasowym składzie. W związku z wysuniętą przez prof. dr M. Prufferową propozycją dokooptowania do niego prof. R. Galona, wyłonił się problem, jakie są prawa członka honorowego Towarzystwa, czy może on zostać wybrany do Zarządu oraz czy Zarząd jest zobowiązany wysyłać członkom honorowym zaproszenia na zebranie i czy tego przestrzega (prof. dr A. Tomczak). Doc. dr M. Nesterowicz wyjaśnił, że członek honorowy jest kimś więcej aniżeli członek Zarządu i dlatego może brać udział w zebraniach Zarządu, ale nie musi. Prof. R. Galon poprosił, ażeby Zarząd zapraszał go na te zebrania, na których będą omawiane zagadnienia związane z regulacją Wisły.

W wyniku tajnych wyborów, nad których przebiegiem czuwała Komisja Skrutacyjna w składzie: dr Stefan Cackowski, dr Zenon Nowak, doc. dr Franciszek Peplowski, wybrani zostali: na prezesa prof. dr Konrad Górski, na członków Zarządu: prof. dr Marian Biskup, prof. dr hab. Jan Głuchowski, prof. dr Artur Hutnikiewicz, doc. dr hab. Mirosław Nesterowicz, prof. dr Antoni Swinarski, prof. dr Jan Szupryczyński, doc. dr hab. Andrzej Woszczyk. Do Komisji Rewizyjnej weszli wybrani w jawnym głosowaniu: prof. dr Melityna Gromadska, prof. dr Leonid Żytkowicz, dr Krystyna Podlaszewska.

Ad 13. Wobec braku wolnych wniosków przewodniczący zamknął Walne Zgromadzenie, dziękując wszystkim obecnym za udział.

Sekretarz Zgromadzenia

Przewodniczący Zgromadzenia

(-) Dr Krystyna Podlaszewska

(-) Doc. dr Jerzy Serczyk

S P R A W O Z D A N I E
Z CZYNNOŚCI TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 1978

I. CZŁONKOWIE

W roku 1978 liczba członków Towarzystwa Naukowego w Toruniu zmniejszyła się z 525 do 515 osób. W poczet nowych członków TNT przyjęto 8 osób. Zmarły 4 osoby. Na mocy uchwały Zarządu 14 osób zostało skreślonych za kilkuletnie zaleganie z opłatą składek członkowskich. W dniu 31 grudnia 1978 r. w skład TNT wchodziło 203 członków wydziałów i 312 członków zwyczajnych. Wśród członków wydziałów Towarzystwa znajduje się także 6 członków honorowych, którymi są: prof. dr Tadeusz Czeżowski, prof. dr Rajmund Galon, prof. dr Karol Górski, prof. dr Wilhelmina Iwanowska, prof. dr Aleksander Jabłoński, prof. dr Alina Ulińska.

W skład poszczególnych wydziałów wchodziły następujące liczby członków:

	miejscowi	zamiejscowi	razem
Wydział I Nauk Historycznych	25	19	44
Wydział II Filologiczno-Filozoficzny	28	7	35
Wydział III Matematyczno-Przyrodniczy	64	22	86
Wydział IV Prawno-Społeczny	<u>26</u>	<u>12</u>	<u>38</u>
razem	143	60	203

II. WALNE ZGROMADZENIE

Zgodnie ze statutem TNT i regulaminem obrad uchwalonym 23 II 1977 r. Walne Zgromadzenie członków podsumowało w dniu 21 lutego 1979 r. dorobek i działalność Towarzystwa w roku 1978. Podstawą oceny były sprawozdania prezesa, sekretarza generalnego i skarbnika TNT, którzy przedstawili główne kierunki i efekty pracy Towarzystwa w roku 1978.

III. ZARZĄD TNT

Zarząd Towarzystwa, wybrany na okres trzyletni przez Walne Zgromadzenie w dniu 19 lutego 1976 r., składał się z następujących osób: prof. dr Konrad Górski - prezes, prof. dr Antoni Swinarski - wiceprezes, prof. dr Marian Biskup - sekretarz generalny, prof. dr Artur Hutnikiewicz - redaktor naczelny, doc. dr hab. Mirosław Nesterowicz - skarbnik, prof. dr Jerzy Wojtowicz, prof. dr Leon Gumański, prof. dr Leszek Janiszewski i prof. dr Zbigniew Zdrójkowski - przewodniczący wydziałów oraz prof. dr Jan Głuchowski, prof. dr Jan Szupryczyński i doc. dr hab. Andrzej Woszczyk - członkowie Zarządu.

1. Sprawy wydawnicze. Zgodnie z przyjętymi kierunkami działalności, popartymi odpowiednimi uchwałami, Zarząd TNT pracował szczególnie nad dostosowaniem do potrzeb i możliwości Towarzystwa planem wydawniczym oraz jego realizacją. Plan ten, zawierający 23 publikacje o łącznej objętości 260,75 arkuszy wydawniczych, nie został całkowicie wykonany. Ostatecznie wydano 17 publikacji obejmujących w sumie 183,50 arkuszy. Niepełną realizacją planu wynikała z wielu przyczyn, zwłaszcza zaś z trudności w zakresie mocy przerobowej zakładów poligraficznych oraz niedostatków materiałowych, szczególnie papieru, a ponadto z kłopotów finansowych w związku z ogólną podwyżką kosztów druku przy niezmiennych od wielu lat dotacjach i systematycznie obniżanym limicie funduszu bezosobowego. Biorąc pod uwagę te warunki, Zarząd czynił usilne starania o umieszczenie maksymalnej liczby publikacji TNT w planie wydawniczym Polskiej Akademii Nauk. Przyjęcie do tego planu w roku 1978 aż 7 pozycji o łącznej objętości 90 arkuszy wydawniczych jest dużym sukcesem świadczącym także o wysokiej randze wydawnictw TNT w nauce polskiej. Duże znaczenie dla realizacji bieżących i dalszych planów wydawniczych Towarzystwa miało uzyskanie przez Zarząd specjalnej dotacji Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu na sumę 300 tys. zł.

Starania Zarządu o specjalne dotacje docelowe, czynione u władz województw sąsiednich, którym Towarzystwo nasze poświęca pracochłonne i kosztowne badania naukowe oraz publikacje, także okazały się skuteczne, pomagając w rozwiązaniu wielu trudności.

W roku 1978 Zarząd podjął szereg decyzji i zapoczątkował czynności zmierzające do uświetnienia specjalnymi wydawnictwami

750 rocznicy nadania Toruniowi praw miejskich. Dzięki długotrwałym staraniom sekretarza generalnego TNT prof. dra Mariana Biskupa doszło do zawarcia umowy, w wyniku której Urząd Miejski w Toruniu zlecił naszemu Towarzystwu opracowanie i wydanie jednotomowej "Monografii miasta Torunia". Podjęta została również decyzja wydania na tę rocznicę tomu zawierającego życiorysy ponad 50 osób zasłużonych dla Torunia w ciągu jego dziejów do roku 1945. Zapowiedziane zostały także inne okolicznościowe wydawnictwa.

Wydawnictwa zrealizowane w 1978 r.:

Ogólne

1. Sprawozdania TNT nr 31 (za 1977 r.).....	4,00	ark. wyd.
2-5. Zapiski Historyczne t. 43, z. 1-4 (zlec. PAN)	61,00	
6. Dzieje TNT (1875-1975), t. 2.....	17,00	
7. Dzieje Inowrocławia, t. 1 (zlec. m. Inowrocławia)	30,50	
8. Materiały konferencji naukowej "Stan i perspektywy ochrony środowiska geograficznego woj. toruńskiego" (19-20 V 1978) (zlec. Urz. Woj.).....	4,00	

Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego

9. J. Kryszak: Katastrofizm ocalający. Z problematyki poezji tzw. drugiej awangardy (zlec. PAN).....	11,00	
--	-------	--

Studia Societatis Scientiarum Torunensis

10. H. Rochnowski: Toruński ośrodek przemysłowy.....	10,00	
11. Sectio D (Botanica), vol. 10, nr 5 (zbiorowa)....	4,00	
12. A. Noryskiewicz: Zbiorowiska roślinne torfowiska Zgniłka.....	10,00	
13. A. Zielski: Zespoły leśne Pojezierza Brodnickiego	8,75	
14. Sectio E (Zoologia), vol. 10, nr 2 (zbiorowa)....	6,50	
15. Sectio F (Astronomia), vol. 6, nr 1 (zbiorowa)...	6,00	

Prace Popularnonaukowe

16. S. Jędrzejewski: Nowe prawo budowlanne	5,00	
17. K. Sokołowski: Spożycie. Model i kształtowanie ..	5,75	183,50

Poślizgi

Wydawnictwa ogólne

18. T. Karwicka: Kultura ludowa ziemi dobrzyńskiej	16,50	
--	-------	--

19. Dzieje Świecia nad Wisłą i jego regionu, t. 1 (zlec. m. Świecia)..... 28,00
 20. Władysław Dziwulski (1878-1962)..... 7,00

Roczniki TNT

21. U. Wencel-Kalembkova: Działalność gen. J. Dwernickiego na emigracji (1832-1848) (zlec. PAN)..... 11,50

Studia Iuridica

22. J. Głuchowski: Polityka fiskalno-monetarna Stanów Zjednoczonych Ameryki (zlec. PAN)..... 11,50

Prace Popularnonaukowe

23. B. Mansfeld, K. Wajda: Teatr w Toruniu..... 2,75 77,25

W roku 1978 doszło do sfinalizowania druku ważnej pozycji jubileuszowej - drugiego tomu "Dziejów Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975", napisanego przez Jerzego Serczyka. Autorami tomu pierwszego, wydanego w 1977 r. są Kazimierz Wajda i Bożena Osólska-Piskorska. Redaktorem monografii jest Marian Biskup.

2. Do ważnych czynności Zarządu w roku 1978 należała także koordynacja wszelkich przedsięwzięć na terenie województwa toruńskiego w sprawie ochrony zasobów środowiska naturalnego, zgodnie z decyzją wojewody dra Jana Przytarskiego z 25 czerwca 1977 r. W maju 1978 r. Towarzystwo nasze, wspólnie z Urzędem Wojewódzkim w Toruniu, zorganizowało dwudniową sesję naukową pt. "Stan i perspektywy ochrony środowiska geograficznego województwa toruńskiego", której przewodniczył wiceprezes TNT prof. dr Antoni Swinarski. Referaty wygłoszone w czasie tej sesji zostały opublikowane przez Towarzystwo. Do cennych inicjatyw w tej dziedzinie należy także rozpisanie przez TNT wspólnie z Wydziałem Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu stałego konkursu na prace magisterskie, doktorskie i habilitacyjne dotyczące kształtowania i ochrony środowiska naturalnego województwa toruńskiego. Celem tego konkursu, dla którego uczestników przewidziane są wysokie nagrody, jest pozyskanie nowych opracowań i rozwiązań dotyczących ochrony gleby, powietrza i wód określonego terenu przed szkodliwą działalnością

człowieka. Całością prac związanych z konkursem kieruje wiceprezes TNT prof. dr Antoni Swinarski. W dalszym ciągu kontynuuje się prace nad wydaniem wojewódzkiej mapy zasobów chronionych, przygotowywanej dla województw toruńskiego, bydgoskiego i włocławskiego przez powołany przy Zarządzie TNT Zespół do Badań Środowiska Człowieka i Jego Ochrony. Zespół ten pracuje pod kierunkiem członka Zarządu TNT prof. dra Jana Szupryczyńskiego.

3. Sprawą szczególnie doniosłą w pracy Zarządu, z punktu widzenia aktualnych i przyszłych warunków rozwoju TNT i efektywności jego działania, był remont kapitalny gmachu własnego przy ul. Wysokiej 16, prowadzony od roku 1975 przez PP Pracownię Konserwacji Zabytków Oddział w Toruniu. W roku 1978 wykonano roboty budowlane i instalacyjne wartości 2,7 mln zł. W sprawie postępu robót odbyły się konferencje z wojewódzkim konserwatorem zabytków mgrm Janem Zobołowiczem oraz z dyrektorem toruńskiego Oddziału PP Pracowni Konserwacji Zabytków mgrm Maciejem Rejmanowskim. Celem tych narad było przede wszystkim przyspieszenie robót przy instalacjach wodno-kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania, na które to prace nie można było znaleźć wykonawców. Na prośbę Zarządu jego delegacja przyjęta została również przez wojewodę toruńskiego dra Jana Przytarskiego, któremu przedstawiono wnioski i postulaty Towarzystwa dotyczące stanu prac. W wyniku tego spotkania wojewoda wydał konserwatorowi wojewódzkiemu oraz prowadzącemu remont przedsiębiorstwu zalecenia kontynuowania robót bez przerwy przez cały rok. Zarząd otrzymał również zapewnienie, że w ciągu najbliższych trzech lat Towarzystwo będzie otrzymywało po 500 tys. zł rocznie na wyposażenie wnętrza budynku w nowe urządzenia techniczne i meble. W powyższych sprawach prowadzona była również obszerna korespondencja z Wydziałem Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu.

4. Przywiązując wielką wagę do pracy naukowej członków, a także do akcji popularyzacji wiedzy, Zarząd popierał i rozwijał w roku sprawozdawczym wiele inicjatyw w tym zakresie. Na te cele wydatkowano łącznie 55 tys. zł, w której to sumie mieści się wydatki na międzynarodową Konferencję Fizyki Matematycznej, urządzaną tradycyjnie co roku wspólnie z UMK, poza tym koszty wykładów organizowanych przez poszczególne wydziały i ich komisyje z udziałem naukowców z zagranicy i spoza środowiska toruń-

skiego, wreszcie koszty wykładów i imprez ogólnych. Specjalną opieką Zarządu cieszyła się akcja wykładów dla międzyszkolnych kół naukowych, którymi z ramienia Zarządu opiekował się doc. dr Andrzej Woszczyk. Na badania naukowe członków TNT, zwłaszcza związane z przygotowaniem publikacji, Zarząd wyasygnował 19 tys. zł.

5. Do problemów, które wbrew oczekiwaniom zmusiły Zarząd do licznych interwencji, należała sprawa uruchomienia kserografu japońskiej firmy Nashua, zakupionego za pieniądze ofiarowane Towarzystwu w Roku Kopernikowskim przez jednego z naszych zagranicznych rodaków. Do uruchomienia tego tak bardzo nam potrzebnego urządzenia centrala handlu zagranicznego, dostarczająca kserograf, przystąpiła dopiero po całorocznych interwencjach, których przebieg przedstawiony został w tygodniu "Polityka" w specjalnym artykule przygotowanym przez skarbnika TNT doc. dra Mirosława Nesterowicza.

6. Wśród spraw, którym Zarząd TNT poświęcił szczególną uwagę, były także starania o podwyższenie wynagrodzenia personelu etatowego Towarzystwa, gdyż płace z braku odpowiedniego limitu kształtowały się znacznie poniżej poziomu zarobków w innych instytucjach kulturalnych Torunia. Wobec trudności rozwiązania tego problemu Zarząd zdecydował się wnieść odpowiednią prośbę do władz centralnych. W wyniku audiencji uzyskanej przez sekretarza generalnego TNT prof. dra Mariana Biskupa u Ministra Kultury i Sztuki sprawa została pomyślnie załatwiona i Zarząd mógł zapewnić pracownikom Towarzystwa wydatną poprawę wynagrodzeń.

7. Walne Zgromadzenie członków TNT w dniu 21 lutego 1979 r. wybrało nowy Zarząd Towarzystwa na lata 1979-1981 w takim samym składzie jak w poprzedniej kadencji, z wyjątkiem przewodniczącego Wydziału I, którym został prof. dr Kazimierz Jasiński.

Równocześnie dokonano wyboru Komisji Rewizyjnej, w której skład weszli: prof. dr Melityna Gromadska, prof. dr Leonid Żyt-kowicz i dr Krystyna Podlaszewska.

IV. REDAKCJA NACZELNA WYDAWNICTW TNT

Powołana w związku z wyborami do wszystkich władz TNT na lata 1979-1981 składa się z następujących osób: prof. dr Artur

Hutnikiewicz - redaktor naczelny, oraz przedstawiciele wydziałów: prof. dr Marian Biskup i prof. dr Leonid Zytkowicz (Wydział I), prof. dr Zofia Abramowiczówna i doc. dr hab. Jerzy Speina (Wydział II), doc. dr hab. Andrzej Giziński i prof. dr Juliusz Czopek (Wydział III), prof. dr Zbigniew Zdrójkoweki i prof. dr Janusz Gilas (Wydział IV), oraz doc. dr hab. Stanisław Salmonowicz - przedstawiciel Komitetu Redakcyjnego "Prac Popularnonaukowych".

Redakcja Naczelna koordynuje plany wydawnicze poszczególnych wydziałów oraz przygotowuje roczny plan wydawniczy TNT.

V. KOMISJE I KOMITETY PRZY ZARZĄDZIE

Przy Zarządzie działały następujące komisje i komitety:

1. Komisja Upowszechniania Nauki działająca pod przewodnictwem doc. dr Eugenii Kwiatkowskiej
2. Zespół do Badań Środowiska Człowieka i Jego Ochrony, którego przewodniczącym był prof. dr Jan Szupryczyński
3. Komitet Redakcyjny "Sprawozdań TNT" pracujący pod kierownictwem doc. dr hab. Bożeny Osmólskiej-Piskorskiej
4. Komitet Redakcyjny "Prac Popularnonaukowych", któremu przewodniczył doc. dr hab. Marian Arszyński.

VI. WYDZIAŁY

WYDZIAŁ I - NAUK HISTORYCZNYCH pracował pod przewodnictwem prof. dra Jerzego Wojtowicza. Zastępcą przewodniczącego był prof. dr Antoni Czacharowski, a sekretarzem dr Stefan Cackowski. Wydział odbył w roku 1978 cztery posiedzenia naukowe oraz cztery posiedzenia administracyjne, na których omawiano sprawy organizacyjne i wydawnicze. Przy Wydziale działała Komisja Historyczna oraz cztery komitety redakcyjne.

1. KOMISJA HISTORYCZNA pracowała pod przewodnictwem prof. dra Kazimierza Jasińskiego, liczyła 22 członków miejscowych i 7 zamiejscowych. Do grona współpracowników Komisji wchodziło 27 osób, w tym 2 spoza Torunia. W ciągu roku 1978 Komisja odbyła cztery posiedzenia naukowe. Na posiedzeniu administracyjnym w dniu 20 grudnia 1978 r. na przewodniczącego Komisji wybrano dra Zenona Nowaka, a na jej sekretarza dr Teresę Borawską. Tak

Wydział, jak i Komisja Historyczna współpracowały ściśle z to-
ruńskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego.

2. KOMITET REDAKCYJNY "ROCZNIKÓW" pracował w składzie: doc.
dr Kazimierz Wajda - przewodniczący, doc. dr Jacek Staszewski -
zastępca przewodniczącego i doc. dr Mieczysław Wojciechowski -
sekretarz.

3. KOMITET REDAKCYJNY "FONTES" pracował w składzie: prof.
dr Leonid Żytkowicz - przewodniczący, prof. dr Antoni Czacha-
rowski i doc. dr hab. Sławomir Kalembka - członkowie.

4. KOMITET REDAKCYJNY KWARTALNIKA "ZAPISKI HISTORYCZNE"
składał się z następujących osób: prof. dr Marian Diskup - re-
daktor, prof. dr Antoni Czacharowski - zastępca redaktora, dr
Karola Ciesielska, doc. dr Sławomir Kalembka, dr Zenon Nowak,
doc. dr Kazimierz Wajda, doc. dr Mieczysław Wojciechowski i prof.
dr Leonid Żytkowicz - członkowie. Sekretarzem Redakcji był dr
Jerzy Dygdała.

5. KOMITET REDAKCYJNY "PRAC ARCHEOLOGICZNYCH" (dawne "Pra-
ce Prehistoryczne") pracował pod przewodnictwem prof. dra Kazi-
mierza Żurowskiego. Członkami Komitetu były doc. dr Krystyna
Przewoźna i dr Jadwiga Chudziakowa. Sekretarzem był dr Andrzej
Kola.

Wyżej wymienione komitety redakcyjne odbywały zebrania ma-
jące na celu przygotowanie do wydania kolejnych publikacji w swo-
jej serii wydawniczej.

WYDZIAŁ II - FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY pracował pod prze-
wodnictwem członka Zarządu prof. dra Leona Gumańskiego. Zastęp-
cą przewodniczącego była doc. dr Bożena Osmólska-Piskorska, a
sekretarzem doc. dr hab. Franciszek Pepliński. W roku 1978 Wy-
dział odbył jedno posiedzenie naukowe w dniu 20 grudnia.

Przy Wydziale działają cztery komisje i jeden komitet re-
dakcyjny.

1. KOMISJA FILOLOGICZNA składała się z 35 członków i 6
współpracowników. Przewodniczącą Komisji była doc. dr hab. Te-
resa Friedelówna, a sekretarzem dr Jerzy Kasprzyk.

2. KOMISJA FILOZOFICZNA liczyła 10 członków i 6 współpra-
cowników. Przewodniczącym był prof. dr Leon Gumański, zastępca
doc. dr Stanisław Soldenhoff, a sekretarzem dr Henryk Moese. W
roku 1978 Komisja odbyła cztery posiedzenia naukowe. Komisja

współpracuje z toruńskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Filozoficznego.

3. KOMISJA HISTORII SZTUKI liczyła 16 członków i 14 współpracowników. Przewodniczącą była prof. dr Jadwiga Puciata-Pawłowska, zastępcą doc. dr hab. Zygmunt Kruszelnicki, a sekretarzem dr Józef Poklewski. W r. 1978 Komisja odbyła 3 posiedzenia naukowe. Komisja współpracuje z toruńskim Oddziałem Stowarzyszenia Historyków Sztuki.

4. KOMISJA BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA liczyła 19 członków i 16 współpracowników. Przewodniczył jej dr Henryk Baranowski. Zastępcą przewodniczącego był mgr Alojzy Tujakowski, a sekretarzem dr Krystyna Podlaszewska. Komisja odbyła jedno posiedzenie naukowe w dniu 4 lutego.

5. KOMITET REDAKCYJNY "PRAC WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO" działał w składzie: prof. dr Zofia Abramowiczówna - przewodnicząca, prof. dr Leon Gumański, prof. dr Bronisław Nardolaki, doc. dr hab. Czesław Niedzielski i prof. dr Jadwiga Puciata-Pawłowska jako członkowie. Sekretarzem Komitetu był doc. dr hab. Franciszek Peplowski. Komitet przygotowywał kolejne propozycje wydawnicze w swej serii.

WYDZIAŁ III - MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY pracował pod przewodnictwem członka Zarządu prof. dra Leszka Janiszewskiego. Zastępcą przewodniczącego był prof. dr Stanisław Dembiński, a sekretarzem doc. dr Guido Kriesel. W dniach 4-7 grudnia 1978 r. Wydział III wraz z Komitetem Fizyki PAN w Warszawie, redakcją czasopisma "Reports on Mathematical Physics" oraz Instytutem Fizyki UMK był współorganizatorem XI Sympozjum Fizyki Matematycznej. Podczas tego sympozjum wygłoszonych zostało 28 referatów naukowych, z czego 14 przez naukowców zagranicznych.

Przy Wydziale działają dwie komisje i jeden komitet redakcyjny.

1. KOMISJA ASTRONOMICZNA składała się z 17 członków i 10 współpracowników, głównie pracowników naukowych Instytutu Astronomii UMK i Pracowni Astrofizycznej Centrum Astronomicznego PAN. Przewodniczącym Komisji był członek Zarządu doc. dr hab. Andrzej Woszczyk, a sekretarzem dr Cecylia Iwaniszewska. W roku sprawozdawczym odbyło się 14 posiedzeń naukowych, na których wygłoszono łącznie 21 referatów i komunikatów. Referowano rezultaty badań własnych, głównie te, które mogłyby się nadawać do druku w

wydawnictwach TNT, oraz organizowano posiedzenia naukowe z udziałem gości, także zagranicznych.

2. KOMISJA GEOGRAFICZNO-GEOLOGICZNA składała się z 10 członków oraz 39 współpracowników. Przewodniczącym był prof. dr Rajmund Galon, a sekretarzem doc. dr Gabriel Wójcik. Komisja odbyła dwa posiedzenia naukowe.

3. KOMITET REDAKCYJNY "STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS" składał się z następujących osób: prof. dr Edmund Strzelczyk - przewodniczący, oraz redaktorzy działowi:

prof. dr Rajmund Galon - Sectio C (Geographia et Geologia)

doc. dr Jan Kopcewicz - Sectio D (Botanica)

prof. dr Melityna Gromadska - Sectio E (Zoologia)

dr Cecylia Iwaniszewska - Sectio F (Astronomia)

prof. dr Juliusz Narębski - Sectio G (Physiologia).

Komitet przygotowywał kolejne propozycje wydawnicze w swojej serii.

WYDZIAŁ IV - PRAWNO-SPOŁECZNY. Przewodniczącym Wydziału był członek Zarządu TNT prof. dr Zbigniew Zdrójkowski, zastępcą przewodniczącego - doc. dr Stanisław Sudoł, a sekretarzem - doc. dr Janusz Justyński. Przy Wydziale działają Komisja Ekonomiczna oraz Komitet Redakcyjny "Studia Iuridica". Planuje się uruchomienie nowej serii wydawnictw pod nazwą "Studia oeconomica Torunensia". Wydział odbył jedno zebranie naukowe w dniu 10 stycznia 1978 r.

1. KOMISJA EKONOMICZNA pracowała pod przewodnictwem doc. dra hab. Stanisława Sudoła. Zastępcą przewodniczącego był dr Konrad Sienkiewicz, a sekretarzem dr Maria Anna Karwowska. Komisja odbyła dwa posiedzenia naukowe i dwa posiedzenia poświęcone sprawom organizacyjnym.

VII. ROCZNICE WYDAWNICTW TOWARZYSTWA

W roku 1978 minęło 100 lat od wydania pierwszej publikacji TNT w serii "Roczników". W tymże roku minęła również 70 rocznica wydania pierwszego zeszytu "Zapisek Towarzystwa Naukowego w Toruniu" (dzisiejszych "Zapisek Historycznych").

VIII. ODZNACZENIA

W lipcu 1978 r. w uznaniu zasług dla rozwoju nauki polskiej Prezydium PAN przyznało Towarzystwu medal XXV-lecia Polskiej Akademii Nauk.

IX. BADANIA NAUKOWE

Plan badań naukowych na rok 1978 przewidywał wydatki w wysokości 34 tys. zł na następujące badania:

1. Antoni Czacharowski - Źródła do dziejów miasta Torunia - księgi miejskie
2. Janusz Bieniak - Kodeks dyplomatyczny Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej
3. Marian Biskup - Akta Stanów Prus Królewskich, t. 7
4. Irena Janosz-Biskupowa - Księga komturstwa gdańskiego
5. Karol Górski - Reces poselstwa Stanów Pruskich na Sejm Koronny 1562 r.

Z sumy przeznaczony na badania wykorzystano jedynie 19 tys. zł.

X. POPULARYZACJA WIEDZY

Zainaugurowana w roku 1977 akcja opieki nad międzyszkolnymi kołami naukowymi doprowadziła w roku sprawozdawczym do znacznej intensyfikacji wykładów naukowych dla młodzieży szkół średnich. W funkcjonujących 8 kołach zorganizowanych w wyniku współpracy TNT z Kuratorium Toruńskiego Okręgu Szkolnego odbyto spotkania i wykłady w następujących liczbach:

1.	Młodzieżowe Koło Astronomów	6	spotkań
2.	" " Biologów	23	"
3.	" " Chemików	6	"
4.	" " Fizyków	6	"
5.	" " Geografów	7	"
6.	" " Historyków	7	"
7.	" " Polonistów	4	"
	razem	59	

Opiekunem międzyszkolnych kół naukowych z ramienia Zarządu TNT był doc. dr hab. Andrzej Woszczyk. Prace w kołach polegały na wygłaszaniu odczytów o tematyce zaproponowanej przede wszyst-

kim przez młodzież oraz na prowadzeniu zajęć praktycznych mających na celu zaznajomienie uczniów, głównie klas maturalnych, z problematyką badawczą i uzupełnienie zajęć fakultatywnych. Przykładem mogą tu być ćwiczenia z zakresu fotointerpretacji z wykorzystaniem nowoczesnej aparatury znajdującej się w Instytucie Geografii UMK. Podobny laboratoryjny typ zajęć prowadzono w kołach biologów i chemików. Cieszyły się one dużym zainteresowaniem i zostały wysoko ocenione przez wizeratorów-metodyków. W sumie w zajęciach międzyszkolnych kół naukowych uczestniczyło 413 uczniów.

Akcja odczytów terenowych została w roku 1978 ograniczona z powodu braku zainteresowania ze strony placówek i instytucji terenowych.

W ramach tradycyjnie organizowanych imprez kulturalno-artystycznych dla członków TNT i mieszkańców miasta Torunia urządzono w roku 1978, wspólnie z Oddziałem ZLP, trzy "Wieczory Krytyczno-Literackie" z wykładami znanych krytyków: Andrzeja Lama, Artura Sandauera i Włodzimierza Maciąga. W serii imprez odbywanych pod hasłem "Nauka i Muzyka" zorganizowano wieczór XIII z udziałem doc. dra hab. Sławomira Kalembki, który wygłosił referat pt. "Polacy w europejskiej Wiośnie Ludów". W części koncertowej wystąpiła pianistka Maria Korecka-Szoszkowska, która grała utwory Fryderyka Chopina i Franciszka Liszta.

Poza Toruniem odbyły się 4 odczyty w Gronowie i w Golubiu-Dobrzyniu.

XI. AKCJA ZAGRANICZNEJ I KRAJOWEJ WYMIANY WYDAWNICTW

W roku 1978 Towarzystwo nasze wymieniało swe wydawnictwa z 216 kontrahentami w 27 krajach świata oraz z 76 instytucjami krajowymi. Otrzymywało również bezpłatnie wydawnictwa z 18 krajów. W ramach wymiany zagranicznej wysłano 1086 egz. wydawnictw własnych (w roku 1977 - 797), za co otrzymano 2182 tomy wydawnictw zagranicznych (w roku 1977 - 2004) oraz 762 tomy w charakterze darów (w roku 1977 - 825).

W akcji wymiany krajowej rozesłano 405 tomów wydawnictw własnych (1977 r. - 381), otrzymując w zamian 429 tomów (1977 r. - 448) oraz bezpłatnie w charakterze darów 69 tomów (1977 r. - 220).

XII. BIBLIOTEKA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Księgozbiór Towarzystwa znajduje się pod opieką Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Książnicy Miejskiej im. Kopernika w Toruniu. Jest on stale uzupełniany nabytkami oraz darami z wymiany zagranicznej i krajowej. Szczególną wartość dla badań w różnych dziedzinach nauki ma bogaty, stale uzupełniany zespół czasopism naukowych pochodzących z kilkudziesięciu krajów.

Stan księgozbioru TNT, kompletowanego od najwcześniejszych lat istnienia Towarzystwa, przedstawiał się w dniu 31 grudnia 1978 r. następująco:

1. druki zwarte	28 339 wol.
2. starodruki	1 549 "
3. rękopisy	370 "
4. ryciny	24 "
5. kartografia	107 "
6. nuty	19 "
7. mikrofilmy	2 "
8. maszynopisy niepublikowane	11 "
9. inne zbiory specjalne	1 "
10. wydawnictwa ciągle	<u>25 814 wol.</u>
razem	56 236 (w r. 1977 - 54 353 wol.)

W skład księgozbioru TNT wchodzi cenne dary naukowców, patriotów i wydawców pomorskich z lat zaboru pruskiego i z czasów późniejszych. Szczególnie cenne są zasoby czasopism i gazet toruńskich i pomorskich wydawanych już w pierwszej połowie XIX w. Samodzielne zespoły biblioteki tworzą księgozbiory wieloletniego prezesa TNT Stanisława Kujota oraz zasłużonego w czasach zaboru pruskiego wydawcy chełmińskiego Walentego Fiałka.

XIII. PRACOWNIA MIKROFILMOWA

Założona w roku 1948 Pracownia Mikrofilmowa TNT wykonuje mikrofilmy i fotokopie materiałów naukowych i archiwalnych dla potrzeb instytucji krajowych i zagranicznych. Obsługuje też naukowców, którzy składają zamówienia indywidualne. W roku 1978 najważniejszymi klientami Pracowni były następujące instytucje: Instytut Kultury Materialnej PAN w Łodzi, Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego, Instytut Geografii PAN w Toruniu, Wojewódz-

kie Archiwum Państwowe w Toruniu, Muzeum Okręgowe w Toruniu, Wojewódzki Związek Kółek Rolniczych w Bydgoszczy, Instytut Konserwatorstwa i Muzealnictwa UMK w Toruniu, Instytut Biologii UMK w Toruniu, Instytut Filologii UMK w Toruniu, Instytut Historii i Archiwistyki UMK w Toruniu.

Liczne prace wykonane zostały dla potrzeb własnych badań naukowych oraz dla celów wydawniczych TNT.

W roku 1978 Pracownia wykonała:

12 146 przezroczy i kontrnegatywów

10 430 powiększeń

9 000 zdjęć mikrofilmowych.

Wpływy z usług Pracowni Mikrofilmowej w 1978 r. wyniosły 101 000 zł.

XIV. REKLAMA I SPRZEDAŻ WYDAWNICTW WŁASNYCH

Wydawnictwa Towarzystwa Naukowego w Toruniu sprzedawane są w sieci księgarskiej oraz w Biurze TNT przy ul. Słowackiego 8 w Toruniu. Stałą sprzedaż wydawnictw prowadzi także Księgarnia Wzorcowia Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN w Warszawie (Pałac Kultury i Nauki oraz Ekspozytury ORPAN w Poznaniu, w Krakowie i we Wrocławiu). W Toruniu stałą sprzedaż wydawnictw TNT prowadzi Księgarnia Naukowa. Wydawnictwa popularnonaukowe sprzedaje także Dom Kopernika oraz Towarzystwo Miłośników Torunia w Krzywej Wieży.

Ze sprzedaży wydawnictw własnych TNT osiągnięto w roku 1978 wpływy w wysokości 295 000 zł.

XV. ZBIORY ARCHIWALNE I MUZEALNE TNT

Zbiory akt i dokumentów TNT przechowywane są jako oddzielny depozyt i zespół w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Toruniu. Fragmenty zbiorów archiwalnych znajdują się także w Wojewódzkiej Bibliotece i Książnicy Miejskiej im. Kopernika w Toruniu. Akta nowsze przechowywane są w archiwum własnym TNT.

Pozostałości dawnych zbiorów muzealnych, gromadzonych od początku istnienia Towarzystwa i eksponowanych w czasach zaboru pruskiego w siedzibie TNT przy ul. Wysokiej 16 (Muzeum TNT), znajdują się obecnie w depozycie Muzeum Okręgowego w Toruniu.

Według spisów inwentaryzacyjnych będących w posiadaniu Towarzystwa na zbiory te składają się:

1. malarstwo, rzeźba, rzemiosło artystyczne, broń, meble i inne zabytkowe przedmioty - 190 pozycji,
2. obiekty z wykopalisk archeologicznych - 462 pozycje,
3. stare grafiki w różnych technikach, w tym cenna kolekcja 88 prac Daniela Chodowieckiego z daru W. Amrogowicza dla TNT,
4. stare monety i medale - 2 246 pozycji.

Razem w depozycie Muzeum Okręgowego znajduje się 3 241 obiektów muzealnych.

XVI. PERSONEL ETATOWY TNT

Towarzystwo nasze zatrudnia stały personel, w skład którego wchodzi:

- a) w Biurze TNT 7 osób, w tym 5 na pełnym etacie,
- b) w Redakcji Wydawnictw 2 osoby na pełnym etacie,
- c) w Pracowni Mikrofilmowej 3 osoby, w tym dwie na pełnym etacie.

*

*

*

Zrealizowanie wszystkich planów i zamierzeń TNT byłoby niemożliwe bez pomocy materialnej ze strony Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, który na miarę swych możliwości zapewniał Towarzystwu środki finansowe i limity budżetowe. Jego kierownictwu i przedstawicielom, zwłaszcza zaś Wojewodzie drowi Janowi Przytarskiemu oraz pracownikom Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego składamy wyrazy serdecznej podziękii. Słowa wdzięczności kierujemy też pod adresem Wydziału Nauk Społecznych oraz Działu Wydawnictw i Bibliotek Polskiej Akademii Nauk, których zlecenia pozwoliły nam na pełniejszą realizację planu wydawniczego.

Sekretarz Generalny TNT

Prezes TNT

(-) Prof. dr Marian Biskup

(-) Prof. dr Konrad Górski

S P R A W O Z D A N I E
Z GOSPODARKI FINANSOWEJ TOWARZYSTWA
ZA ROK 1978

Biuro Zarządu TNT mieści się przejściowo w gmachu Biblioteki Wojewódzkiej i Książnicy Miejskiej w Toruniu, przy ul. Słowackiego 8. W gmachu Towarzystwa przy ul. Wysokiej 16 trwa w dalszym ciągu kapitalny remont i adaptacja pomieszczeń do aktualnych potrzeb i programu działalności naukowo-kulturalnej naszego miasta. Wykonawcą jest Przedsiębiorstwo Państwowe Pracownice Konserwacji Zabytków w Toruniu. Jednostką nadrzędną Towarzystwa jest Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, udzielający nam również dotacji na działalność podstawową. Wskaźniki dyrektywne na rok 1978 kształtowały się następująco:

§ 11 wynagrodzenia wynikające ze stosunku pracy	400 000
w tym nagrody 1%	4 000
§ 12 wynagrodzenia różne	260 000
§ 18 podróże służbowe	3 000
dotacja	1 100 000

I. Wykonanie dochodów w stosunku do planu kształtowało się następująco:

	plan	wykonanie
1) saldo bankowe na dzień		
1 I 1978 r.	671 000	1 243 000
2) dotacja Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu	1 100 000	1 100 000
3) wpływy z usług różnych:		
a) Pracowni Mikrofilmowej	85 000	101 000
b) z rozprowadzania wydawnictw	250 000	294 000
c) składki członkowskie	33 000	22 000
4) zlecenia wydawnicze:		
a) monografie:		
Urząd m. Włocławka	155 000	155 000
Urząd m. Inowrocławia	100 000	100 000
Urząd m. Torunia	112 000	112 000
Urząd m. Środy Śląskiej	240 000	240 000

b) konferencja dotycząca
ochrony środowiska (Wy-
dział Rolnictwa i Leśni-
ctwa Urzędu Woj.)

<u>20 000</u>	<u>20 000</u>
2 766 000	3 387 000

II. Plan i wykonanie planu kosztów:

	plan	wykonanie
§ 11 wynagrodzenia wynikające ze stosunku pracy	400 000	414 000
§ 12 wynagrodzenia różne	260 000	259 000
§ 18 fundusz na podróże służbowe krajowe	3 000	3 000
§ 31 materiały i przedm. nietrwałe	200 000	132 000
§ 35 energia	50 000	39 000
§ 36 usługi materialne	1 550 000	783 000
§ 37 usługi niematerialne	50 000	23 000
§ 41 składki na ubezpieczenie społeczne	85 000	74 000
§ 42 różne opłaty i składki	50 000	41 000
§ 45 nadzwyczajne straty material- ne	105 000	103 000
§ 46 " " niematerialne	1 000	-
§ 67 fundusz mieszkaniowy	4 000	4 000
§ 68 fundusz socjalny	<u>8 000</u>	<u>8 000</u>
	2 766 000	1 883 000

Poszczególne rodzaje kosztów w rozbiciu na źródła ich pow-
stania kształtowały się w następującej wysokości:

1) Koszty działalności statutowej	- ogółem 615 000
w tym: a) administracja	420 000
b) biblioteka	131 000
c) popularyzacja wiedzy	45 000
d) badania naukowe	19 000

Na sumę kosztów dotyczących wydatków na bibliotekę - 131 000
- składają się następujące elementy:

a) zakup książek do biblioteki	11 000
b) oprawa, konserwacja książek	17 000

c) wysyłka książek na wymianę	55 000
d) egz. wydane bezpłatnie różnym instytucjom, władzom i na reklamę	47 000
e) książki własne przekazane do archiwum i zbiorów	1 000
Popularyzacja wiedzy -	45 000:
a) 135 wykładów	42 000
b) koncert z cyklu "Nauka i Muzyka"	3 000
Badania naukowe	19 000
2) Koszty nie wyodrębnionej działalności gospodarczej obejmują wydatki na:	
a) realizację wydawnictw	756 000
b) " zamówień w Prac.Mikr.	177 000
c) " zleceń wydawniczych	335 000

Z kosztów działalności wydawniczej sumę 140 000 zł wydatkowano na wypłatę honorariów autorskich, redakcyjnych, recenzji, tłumaczeń itp., a 486 000 zł na koszty druku. W kosztach akcji zleconych (ogółem 335 000 zł) honoraria obejmują 29 000, koszty druku 238 000 zł.

W roku bieżącym ukazało się 17 pozycji wydawniczych o łącznej objętości 183,5 arkuszy, 6 pozycji (77,25 ark.) przeszło poślizgiem na rok 1979. Produkcja w toku realizacji zamyka się saldem 231 000 zł dla wydawnictw własnych i 208 000 zł dla produkcji opracowywanej w ramach zleceń.

Wartość zbiorów Towarzystwa, znajdujących się w depozycie Biblioteki Wojewódzkiej, wynosi na dzień 31 XII 1978 r. 1 703 000 zł i obejmuje 56 236 woluminów. Wartość archiwum własnego mikrofilmów wynosi 222 000 zł, archiwum wydawnictw 14 000 zł. Dochód uzyskany z tytułu składek członkowskich wynosi 22 000 zł.

Skarbnik TNT

(-) Doc. dr hab. Mirosław Nesterowicz

P R O T O K Ó Ł
Z POSIEDZENIA KOMISJI REWIZYJNEJ
W DNIU 19 II 1979 R.

Komisja Rewizyjna w składzie: prof. dr Melityna Gromadska - przewodnicząca, prof. dr Leonid Żytkowicz i dr Krystyna Podlaszewska - członkowie, w obecności doc. dra hab. Mirosława Nestorowicza - skarbnika TNT, Bogumiły Przeperskiej - głównej księgowej, i dra Tadeusza Zakrzewskiego - dyrektora Biura TNT, dokonała w dniu 19 II 1979 r. statutowej kontroli działalności Towarzystwa. Kontrola finansowa wykazała, że saldo bankowe na dzień 31 XII 1978 r. wynosiło 1 243 000 zł, natomiast stan gotówki w kasie w dniu 19 II 1979 r. wyrażał się kwotą 990,10 zł. Wyrównano sprawdzone dowody kasowe zgadzały się z zapisami w księgach.

Liczba członków Towarzystwa na koniec roku sprawozdawczego wynosiła 203 członków wydziałów i 312 członków zwyczajnych, ogółem 515 osób. Z listy członków skreślono 14 osób, które zalegały z opłacaniem składek. Przyjęto 8 nowych członków. Zmarło 4 członków. Kwota zebranych składek członkowskich wynosiła 22 000 zł. Komisja dokonała przeglądu wykazów członków i stwierdziła, że wiele osób zalega ze składkami za kilka lat. Komisja postuluje skreślenie z listy członków tych osób, które nie płacą składek od trzech lat.

Dotacja Urzędu Wojewódzkiego - Wydziału Kultury i Sztuki wynosiła 1 100 000 zł. Preliminarz budżetowy po stronie dochodów został przekroczony na skutek zwiększonego w stosunku do planu wpływu za usługi Pracowni Mikrofilmowej oraz z rozprowadzania wydawnictw. Po stronie wydatków plan nie został wykonany głównie w paragrafie 36 z powodu niezrealizowania planu przez drukarnię.

Akcja wydawnicza Towarzystwa wyraziła się opublikowaniem 17 pozycji o ogólnej objętości 183,5 ark. Sześć pozycji o objętości 77,25 ark. przeszło poślizgiem na rok 1979.

W związku z wyczerpaniem pierwszego tomu "Dziejów Towarzystwa Naukowego w Toruniu" Komisja postuluje czynić starania o drugie jego wydanie.

Na akcję popularyzatorską wydano 55 000 zł. W ramach tej akcji odbywały się wykłady na poszczególnych wydziałach, wykła-

dy ogólne oraz wykłady dla międzyszkolnych kół naukowych. Poza tym Towarzystwo zorganizowało wspólnie z UMK Sympozjum Fizyki Matematycznej, a wspólnie z Urzędem Wojewódzkim - konferencję poświęconą sprawom ochrony środowiska.

Na badania naukowe wydano 19 000 zł. Komisja wyraża opinię, że jest to mała kwota i sugeruje szersze rozpropagowanie na wydziałach możliwości uzyskiwania subwencji na badania naukowe.

Księgozbiór Towarzystwa sukcesywnie wzrasta i w roku sprawozdawczym wynosił 56 246 woluminów. Księgozbiór znajduje się w depozycie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Remont gmachu Towarzystwa przy ul. Wysokiej 16 przebiegał planowo.

Na uznanie zasługują uwieńczone sukcesem starania Zarządu o zdobycie funduszy na podniesienie uposażeń pracowników TNT.

Komisja pozytywnie oceniła pracę Biura, Redakcji Wydawnictw i Pracowni Mikrofilmowej, jak również całokształt działalności Zarządu i stawia wniosek o udzielenie Zarządowi absolutorium.

Członkowie Komisji

(-) Prof. dr Leonid Zytkowicz
(-) Dr Krystyna Podlaszewska

Główna Księgowa

(-) Bogumiła Przeperska

Przewodnicząca Komisji

(-) Prof. dr Melityna Gromadka

Dyrektor Biura TNT

(-) Dr Tadeusz Zakrzewski

ZMIANY W SKŁADZIE TOWARZYSTWA

N o w i c z ł o n k o w i e w y d z i a ł ó w

Czarnek Janusz, doc. dr, docent w Zakładzie Ekonomiki i Organizacji Budownictwa i Inwestycji Instytutu Zarządzania Gospodarką Narodową UMK, Warszawa, ul. Złoczowska 6c.

- Czyżniewski Kazimierz, doc. dr hab., kierownik Zakładu Ekonomiki i Organizacji Budownictwa i Inwestycji Instytutu Zarządzania Gospodarką Narodową UMK, Warszawa, ul. Rozbrat 16/18 m. 37.
- Grześkowiak Alicja, doc. dr hab., docent w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii Instytutu Prawa Karnego UMK, Toruń, ul. B. Głowackiego 46 m. 28.
- Kallas Marian, doc. dr hab., docent w Zakładzie Historii Ustrojów Państwowych i Administracji Instytutu Historyczno-Prawnego UMK, Toruń, ul. Matejki 61 m. 82.
- Krupianka Aleksandra, doc. dr hab., docent w Zakładzie Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej UMK, Toruń, ul. Żwirki i Wigury 60 m. 5.
- Krzewińska Anna, doc. dr hab., docent w Zakładzie Historii Literatury Polskiej Instytutu Filologii Polskiej UMK, Toruń, ul. Nowickiego 127 m. 22.
- Mrózek Andrzej, doc. dr hab., docent w Zakładzie Teorii Państwa i Prawa Instytutu Nauk Prawno-Ustrojowych UMK, Toruń, ul. Hanki Sawickiej 28 m. 4.
- Narski Zygmunt, doc. dr hab., kierownik Zakładu Metodologii i Rozwoju Ekonomii Instytutu Ogólnoekonomicznego UMK, Toruń, ul. Kraszewskiego 22 m. 8.
- Skawińska Eulalia, dr, adiunkt w Zakładzie Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa Instytutu Zarządzania Gospodarką Narodową UMK, Toruń, Przy Kaszowniku 39/30.
- Stankiewicz Marek Jacek, dr, adiunkt w Zakładzie Ekonomiki Pracy i Polityki Społecznej Instytutu Zarządzania Gospodarką Narodową UMK, Toruń, ul. Grudziądzka 55a m. 22.
- Szarmach Marian, doc. dr hab., docent w Katedrze Filologii Klasycznej UMK, Sztum, ul. Morawskiego 6 m. 27.
- Wróblewski Witold, doc. dr hab., kierownik Katedry Filologii Klasycznej UMK, Toruń, ul. Popiela 6 m. 17.

N o w i   c z ł o n k o w i e   z w y c z a j n i

- Czaplewska Joanna, dr, adiunkt w Zakładzie Botaniki Ogólnej Instytutu Biologii UMK, Toruń, ul. Zjednoczenia 147 m. 99.

- Fedorowicz Jerzy, mgr, st. asystent w Zakładzie Geomorfologii i Geografii Fizycznej Instytutu Geografii UMK, Toruń, ul. J. Krasickiego 22 m. 31.
- Gertner Janusz, mgr, asystent w Zakładzie Astrofizyki i Astronomii Gwiazdowej Instytutu Astronomii UMK, Toruń, ul. Łyskowskiego 11b m. 33.
- Gołombowski Maciej, mgr, st. asystent w Zakładzie Archiwistyki Instytutu Historii i Archiwistyki UMK, Toruń, ul. Matejki 61 m. 18.
- Potarzyński Grzegorz, mgr, Toruń, ul. Łyskowskiego 3d m. 44.
- Rejewska Anna, mgr, nauczycielka języka polskiego w Zespole Szkół Mechaniczno-Elektrycznych w Toruniu, Toruń, Przy Kaszowniku 27 m. 11.
- Staniszewski Andrzej, dr, adiunkt w Pracowni Kulturoznawstwa Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie, Olsztyn, ul. Kołobrzaska 14a m. 114.
- Tęgowska Eugenia, dr, adiunkt w Zakładzie Fizjologii Zwierząt Instytutu Biologii UMK, Toruń, ul. Słowackiego 111 m. 16.

Z m a r l i

Dr Janina Budkowska Prof. dr Jan Krajewski Prof. dr Wanda Zabłocka Prof. dr Jan Zabłocki
---

III

SPRAWOZDANIA Z POSIEDZEŃ

W Y D Z I A ł I

NAUK HISTORYCZNYCH

Posiedzenie naukowe dnia 5 IV 1978 r.

(wspólnie z toruńskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Historycznego)

Edith R o s e n s t r a u c h (Wiedeń, Austria): Dichter und Freimauer in Österreich.

Posiedzenie naukowe dnia 31 V 1978 r.

Członek Wydziału Mieczysław W o j c i e c h o w s k i przedstawił pracę własną: Powrót Pomorza do Polski 1918-1920.

(Praca przewidziana do druku w Rocznikach TNT).

Posiedzenie naukowe dnia 17 X 1978 r.

Erich G r u n e r (Berno, Szwajcaria): Konstitutionalismus in der Schweiz in XIX-XX Jhdts. '

Posiedzenie naukowe dnia 12 XII 1978 r.

Karol G ó r s k i, Witold S z c z u c z k o: Tabliczki woskowe miasta Torunia ok. 1350 - I poł. XV w.

(Wydawnictwo źródłowe w druku w serii "Fontes TNT").

Członek TNT Jan G r z e ś k o w i a k przedstawił pracę M. Ł a z a r o w a: Zatopiona flotylla, Sofia 1975.

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORYCZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 14 I 1978 r.

Józef M a t u s z e w s k i (Łódź): Słowiański tydzień.

(Rozprawa opublikowana w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Łódzkiego, Wydział II, z. 83, Łódź 1978).

Posiedzenie naukowe dnia 23 V 1978 r.

Karol G ó r s k i: Zagadnienie kleru krzyżackiego w Prusach.

(Artykuł w druku w Die Geistlichen Ritterorden Europas II. Die Ritterorden nach der Kreuzfahrerzeit, Protokoll über die Arbeitstagung vom 14.-17.3.1978. Auf der Insel Reichenau).

Posiedzenie naukowe dnia 5 VI 1978 r.

Paul K n o l l (Los Angeles, USA): Początki uniwersytetu krakowskiego na tle porównawczym uniwersytetów Europy.

Posiedzenie naukowe dnia 20 XII 1978 r.

Zenon H. N o w a k: Przyczynek do polityki gospodarczej zakonu krzyżackiego w Prusach w pierwszej połowie XV wieku.

Polityka gospodarcza zakonu krzyżackiego w Prusach, mimo że doczekała się wielu opracowań, zwłaszcza w okresie powojennym w Polsce, RFN, Finlandii i ZSRR, a nawet w Belgii, wymaga jeszcze głębszego zbadania. Do takich kwestii należy niewątpliwie eksport zboża, który w polityce handlowej zakonu krzyżackiego odgrywał znaczną rolę. Podstawę wywozu stanowiło zboże nie tylko z dochodów poddanych i własnych domen, lecz także uzyskiwane drogą zakupów w kraju i za granicą. Zakon, będąc panem zwierzchnim w Prusach, był również wielkim kupcem, przy tym członkiem Hanzy. W ten sposób urósł do roli konkurenta miast pruskich, prowadzących wielki handel o charakterze międzynarodowym. Stawało się to przyczyną konfliktów między Zakonem a stanami, co uwidaczniają recessy (tj. protokoły) zjazdów stanów pruskich od końca XIV w. Zakon bowiem jako władza zwierzchnia wykorzystywał swoje uprawnienia do prowadzenia działalności handlowej ze szkodą dla swoich poddanych. W średniowieczu panowie zwierzchni z powodu częstych klęsk nieurodzaju lub niskiego urodzaju w celu uniknięcia drożyzny i głodu w kraju wydawali zakazy wywozu zboża poza granice. Te środki stosowali np. królowie angielscy. W rękach Zakonu prawo to stało się ważnym instrumentem, dzięki któremu mogli osiągać pokaźne dochody. W okresie zakazu wywozu Krzyżacy skupywali zboże po niższych cenach, wykorzystując w tym celu także prawo pierwokupu dla zaopatrzenia zamków w zapasy, by następnie uzyskiwać wyższe ceny przy jego sprzedaży. Poza tym jednak Krzyżacy nie przestrzegali w pełni wydawanych zakazów, udzielając za opłatą (gloubgeld) jednostkowych zezwoleń (tzw. gloubbriefe, loubriefe, louben), które pozwalały ich posiadaczom eksportować zboże. Najczęściej z tego przywileju korzystali sami urzędnicy krzyżaccy. Przy wydawaniu tych zezwoleń wielcy mistrzowie kierowali się względami politycznymi, jeśli chodzi o własnych poddanych. Polityka ta spotykała się z krytyką stanów pruskich tak miast, jak i rycerstwa.

Autorowi udało się odnaleźć w Staatliches Archivalager w Getyndze wykaz zezwoleń wielkich mistrzów (Michała Kūchmeistra i Pawła von Rusdorf) na wywóz zboża w latach 1421 i 1422. Jest to najobszerniejszy wykaz zezwoleń spośród znanych dotąd historykom. Obejmuje on 16 zezwoleń wydanych przez Michała Kūchmeistra w 1421 r. i 38 zezwoleń udzielonych przez Pawła von Rusdorf w 1422 r. Najwięcej zezwoleń na wywóz zboża poza granice kraju

otrzymali urzędnicy krzyżaccy (wielcy szafarze w Malborku i Królewcu, wielki marszałek, komturowie, prokuratorzy i mniejsi funkcjonariusze, jak pisarze, oraz mistrz inflancki), bo aż 30, przy tym obejmowały one większe ilości zboża, np. komtur nieszawski w 1421 r. - 100 łasztów żyta, a w 1422 r. - 150 łasztów (rodzaj zboża nie został wymieniony), komturowie Rogoźna i Brandenburga - po 100 łasztów żyta. Zezwolenia, obejmujące tak duże ilości zboża, wskazują, że podstawą jego wywozu z Prus przez urzędników krzyżackich były głównie zakupy, dokonywane w kraju i za granicą, zwłaszcza na Mazowszu. Dane te potwierdzają w pełni szeroki udział w handlu urzędników krzyżackich w okresie pogrunwaldzkim. Handel ten urzędnicy ci prowadzili na własne konto. Do czasów "Wielkiej Wojny" znajdował się on przede wszystkim w rękach dwóch wielkich szafarzy, malborskiego i królewieckiego. Udział zatem prawie wszystkich Krzyżaków w handlu, na co wskazują powyższe spisy zezwoleń, jest odbiciem przemian, które następowały w zakonie krzyżackim po klęsce na polach grunwaldzkich. Sytuacja ta budziła głębokie niezadowolenie miast i była jedną z przyczyn ich opozycji przeciw Zakonowi.

Zenon H. N o w a k: Zakon dobrzyński i jego miejsce w misji pruskiej (1228-1238).

Dzieje zakonu dobrzyńskiego (oficjalnie najczęściej występującego pod nazwą: Milites Christi de Prussia lub Milites Christi, fratres de Dobrin), drugiego co do wielkości po zakonie krzyżackim, powołanego do walki z Prusami, choć był on jedynie efemerydą, wzbudzały w historiografii polskiej i niemieckiej, począwszy od XIX w., duże zainteresowanie. Badacze jednak zajmowali się tym zakonem głównie przy okazji misji pruskiej czy w szczególności w związku ze sprowadzeniem Krzyżaków do ziemi chełmińskiej. Jedynie w polskiej literaturze przedmiotu powstały dwie prace wyłącznie poświęcone dziejom zakonu dobrzyńskiego. Pierwsza z nich, napisana około połowy XIX w. przez J.N. Romanowskiego, jest już całkowicie przestarzała, druga zaś, opracowana w 1926 r. przez W. Polkowską-Markowską na seminarium prof. K. Tymienieckiego na Uniwersytecie Poznańskim, jest w znacznej mierze dotąd aktualna. Po drugiej wojnie światowej badania nad misją pruską tak po stronie niemieckiej (W. Kuhn, F. Benninghoven), jak

i polskiej (T. Manteuffel, S. Szacherska, G. Labuda) wniosły niejedyn ważny przyczynek do poznania dobrzyńskich rycerzy Chrystusa, aczkolwiek wywołały także niemało kontrowersji w wyniku interpretacji szczupłego materiału źródłowego, którym dysponują badacze do dziejów zakonu dobrzyńskiego.

Autor w referacie położył główny akcent na najistotniejsze - jak mu się wydaje - sprawy dotyczące zakonu dobrzyńskiego, mianowicie na: 1) powstanie, 2) pochodzenie członków, 3) zadania oraz 4) inkorporację w skład zakonu krzyżackiego. W toku referatu przy okazji omówienia powyższych zagadnień poruszył także jeszcze inne kwestie.

Autor doszedł do następujących wniosków:

1) Nie ma wątpliwości, że inicjatorem założenia *Milites Christi de Prussia* był pierwszy biskup pruski Chrystian, na co wskazują charakter nowej placówki, związanej z misją cysterską, a także pochodzenie jego członków z obszarów, w których Chrystian przebywał częściej w celu uregulowania spraw kościelnych i znajdował tu poparcie dla swojej misji w Prusach, zwłaszcza wśród zwolenników króla Danii, Waldemara I, do których zaliczał się sam. Z tego powodu należy odrzucić koncepcję T. Manteuffla, że zakon dobrzyński powstał już w 1209 r.

2) Zakon Chrystusowy "de Prussia" założony został dopiero w 1228 r.; w tym też czasie zakończono pertraktacje z innymi zakonami rycerskimi powołanymi do walki w Prusach. Wcześniej problem pruski książęta polscy próbowali rozwiązać we własnym zakresie, bez angażowania zakonów rycerskich. Aktywność Prusów zaczęła naprawdę zagrażać ziemiom polskim wskutek napadów około 1225 r. Książętom polskim, którzy nadawali powołanym zakonem bogate uposażenia chodziło mniej o obronę przed Prusami, ile raczej o ich ujarznienie i zdobycie ziem.

3) Powołanie przez Chrystiana zakonu rycerskiego - jak się wydaje - należy uznać za klęskę jego dotychczasowych metod stosowanych w misji pruskiej. Założenie zakonu dobrzyńskiego nastąpiło w okresie spadku jego popularności, jak zresztą w ogóle cystersów, co odbiło się na dobrzyńskich braciach Chrystusowych.

4) Zakon dobrzyński od początku swego istnienia był w stosunku do zakonu krzyżackiego w gorszej sytuacji. Zakon krzyżacki miał poparcie dwóch autorytetów świata chrześcijańskiego, także zdecydowane poparcie książąt polskich, odkąd zaczął on po

1230 r. odnosić szybkie sukcesy militarne w ziemi chełmińskiej i pruskiej. Poza tym nie należy zapominać, że obszar rekrutacyjny, skąd przybyli rycerze, był w wypadku zakonu krzyżackiego o wiele szerszy niż w wypadku zakonu dobrzyńskiego.

W Y D Z I A Ł   II
FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNY

Posiedzenie naukowe dnia 20 XII 1978 r.

Członek Wydziału Antonina B a r t o s z e w i c z przedstawiła pracę Andrzeja S t a n i s z e w s k i e g o: Struktura gatunkowa poematu dygresyjnego.

W pracy podjęto próbę rozwiązania trzech problemów badawczych: 1) w zakresie genologii ukazanie tego, co w poemacie dygresyjnym prekursorskie, i tego, co tradycyjne; 2) opisanie gatunków literackich składających się na bogatą strukturę świata poetyckiego "Don Juana", "Beniowskiego", "Eugeniusza Oniegina", "Baśni zimowej" (pamiętnik, gawęda, esej, satyra, powieść, romans, autobiografia, dziennik podróży); 3) scharakteryzowanie podstawowych zabiegów dygresyjnego narratora (warsztatowość, autotematyzm, tendencyjność, parabeletryzacja).

Praca składa się z sześciu rozdziałów: I. Konwencja i recepcja. Poemat dygresyjny i jego twórcy z perspektywy 150 lat; II. Egotyczny, narodowy i lokalny obraz autora i narratora w poemacie dygresyjnym; III. Formy pamiętnikarskie i satyryczne w strukturze narracji poematu dygresyjnego; IV. Gawęda w strukturze narracji poematu dygresyjnego; V. Eseistyczny charakter poematu dygresyjnego; VI. Autotematyzm poematu dygresyjnego.

W rozdziale I autor pokazuje, jak romantyczny poemat dygresyjny kompromitował powieściowo-romansowe wątki i motywy powszechnie wtedy spotykane w literaturze. "Beniowski" czy "Don Juan" to był atak na żywotne i aktualne dla olbrzymiej większości ówczesnych czytelników konwencje i przyzwyczajenia. Poemat dygresyjny tworzy patetyczność poetyckiego przekazu poprzez mistrzowski synkretizm gatunkowy, oryginalny stop poetycki, którego zadaniem

jest: połączyć pierwiastki o odmiennej proveniencji tak pozornie bliskie gustom przeciętnego czytelnika, choć w istocie przeczące - poprzez kontekst - stereotypom odbiorcy. Z rodzału wynika, iż dwupłaszczyznowa narracja utworów dygresyjnych, a także ciągła ingerencja narratora, psująca linearność przekazu, powodują stałe ich konfrontowanie z klasycystycznym modelem epiki, a także z romantycznymi zasadami poetyki. Świadczą o tym następujące postawy dygresyjnego kreatora: a) na znaną już strukturę powieści (romansu) poeta nanosi elementy rozprawy, autobiografii, utworu polemicznego; dzieło jest traktowane jako scena do zaprezentowania określonej, tendencyjnej filozofii; b) rażąca banalność fabuły, która ma służyć do przekazania właściwych i potrzebnych aktualnie autorowi treści; c) przygody, historia zdarzenia nie stanowią dla twórcy poematu dygresyjnego celu, lecz są wynikiem przyjętej metody budowy powieściowego świata. Główna postać fabularna zbudowana jest z samych banałów, dostatecznie skompromitowanych w literaturze.

Obraz autora i narratora w XIX-wiecznym poemacie dygresyjnym (rozdz. II) jest opisany dwiema metodami: poprzez określenie kręgu odbiorców, których obecność stale tkwi w świadomości tworzącego dzieło literackie, oraz poprzez wyszukanie manier poetyckich właściwych dla romantycznego kreatora; także poprzez opisanie pewnych nawyków stylistyczno-językowych, istotnych dla określenia oryginalności czy konwencjonalności postaw narracyjnych. Ustalono, że "Don Juan" Byrona jest niedoścignionym wzorem poematu dygresyjnego głównie dlatego, że jego struktura jest tak bogata, nie zdominowana przez pierwiastek egotyczny, jak np. u Słowackiego, czy przez pierwiastek narodowościowy, jak w poematach Puszkina i Heinego.

Opisanie warstwy satyryczno-moralizatorskiej w XIX-wiecznym poemacie dygresyjnym (rozdz. III), z wykorzystaniem dygresji stylizowanych na pamiętnik, dziennik z podróży, doprowadziło nas do wykrycia w strukturze dzieł Byrona, Słowackiego, Puszkina i Heinego następujących "tradycji i nowoczesności": są tu elementy gawędy satyrycznej umożliwiające wypowiedanie się podmiotów lirycznych na tematy narodowe, obyczajowe, społeczne itp.; są też we wszystkich wymienionych dziełach informacje, interpretacje i konfrontacje sądów odnarratorskich; daje się także stwierdzić wpływ "żywiołu kolokwialności" na potoczny charakter monologu wypowied-

dzianego; widać również traktowanie satyry jako wzoru obcego ("Sermones" Horacego), ale wypełnienie go treściami "narodowymi", czyli angielskimi, niemieckimi, rosyjskimi i polskimi.

Zawarte w rozdziale IV wyniki badań komparatystycznych doprowadziły autora do wniosku, że zarówno narratora gawędowego, jak i sternowskiego cechuje ta sama postawa kreatora rzeczywistości literackiej. Obaj opowiadają, komentują, objaśniają, sugerują, filozofują. Posuwają się jeszcze dalej: obnażają proces twórczy.

Na eseistyczny charakter "Don Juana" czy "Beniowskiego" (rozd. V), naprowadza warstwa uogólniająca narracji poematu dygresyjnego - dygresje o charakterze ponadczasowym, uniwersalnym, sentencje, aforyzmy, refleksje. Porównanie zakresu tematycznego esejów oświeceniowych z problemami interesującymi romantycznego kreatora wykazuje, że poza warstwą liryczną ta tematyka się pokrywa. Eseizacja narracji w poemacie dygresyjnym, podobnie jak w powieści, pozwoliła wprowadzić wszechstronną tematycznie refleksję, uczyniła naturalniejszym dialog narratora z czytelnikiem, była wreszcie próbą włączenia w obręb gatunku elementów publicystyki.

Kreator romantyczny wykorzystuje praktycznie wszystkie chwyt autotematyczne spotykane w utworach warsztatowych, burzących iluzję literacką (rozd. VI). Można wyróżnić cztery metody i zasady tłumaczenia i objaśniania treści i formy dzieła: niewiedza, nieumiejętność opowiadającego; kierowanie się wyłącznie zamiłowaniem osobistymi; wskazanie źródeł i wpływów, które dane motywy i wątki sankcjonują; komentowanie dotychczasowej postaci dzieła, z którego wynikają wnioski co do późniejszego wyboru wątków i motywów, charakteru dzieła itp.

POSIEDZENIA KOMISJI FILOZOFICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 22 II 1978 r.

Jan R o s t o w s k i: Koncepcja wolności woli w ujęciu polskich psychologów marksistowskich.

Posiedzenie naukowe dnia 24 IV 1978 r.

Jan W o l e ń s k i: Status metodologii nauk.

Posiedzenie naukowe dnia 17 V 1978 r.

Izydora D ą m b s k a: O znaczeniu symboli.

Posiedzenie naukowe dnia 20 XII 1978 r.

Leon G u m a ń s k i: Pewne udoskonalenia rachunku deontycznego DSC^A.

POSIEDZENIA KOMISJI HISTORII SZTUKI

Posiedzenie naukowe dnia 17 IV 1978 r.

(wspólnie z toruńskim Oddziałem Stowarzyszenia Historyków Sztuki).

Zygmunt W a ń b i ń s k i: Ołtarz wotywny Adriana de Vriesa z katedry wrocławskiej: zagadnienie importów w rzeźbie manierystycznej na Śląsku.

W r. 1711 ustawiono w katedrze wrocławskiej ołtarz z płytą brązową wyobrażającą Męczeństwo św. Wincentego. Napis upamiętniający informował o dacie jej powstania i fundatorze oraz o okolicznościach refundacji. Wynikało z niego, że płytę - której temat związany był z historią drugiego patrona katedry - ufundował

jeszcze w r. 1614 ówczesny sufragan wrocławski - Franciszek Ursynus.

Nasuwa się pytanie o powody tak późnego - bo dopiero po stu latach - odsłonięcia tego dzieła, jak również pytanie, co spowodowało jego odkrycie.

Płyta wrocławska jest dziełem (co poświadcza sygnatura) wybitnego rzeźbiarza niderlandzkiego wykształconego na terenie Italii w pracowni Giambolognii - Adriana de Vriessa. Artysta ten osiadł od 1601 r. w Pradze na dworze Rudolfa II. Tutaj wykonał liczne dzieła dla cesarza i jego dworu oraz na eksport: jego brązy znajdują się w Dreźnie, Augsburgu, Stadthagen i duńskim Friederiksborgu. Dwa spośród eksportowanych brązów znalazły się na Śląsku: rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego w Żórawinie (1604) oraz płaskorzeźba z Męczeństwem św. Wincentego we Wrocławiu (1614).

Obie rzeźby śląskie de Vriessa świadczą o oddziaływaniu artystycznym rudolfińskiej Pragi na ten, znajdujący się na peryferiach imperium Habsburgów, region Europy. Tak zresztą rzeźby te były dotąd interpretowane. Autor nie zamierza bynajmniej polemizować z tym poglądem, chciałby natomiast zwrócić uwagę na znaczenie inicjatywy fundatora.

Franciszek Ursynus był wykształconym teologiem. Uczył się w kolegium jezuickim w Pradze, a następnie w Collegium Germanicum w Rzymie. Z jego wypowiedzi (jak i wypowiedzi o nim) wynika, że był on czynnym działaczem kontrreformacji. Potwierdza to mniemanie jego działalność na terenie diecezji wrocławskiej - polityczna i religijna.

O jego upodobaniach do sztuki świadczą liczne fundacje artystyczne dla katedry (relikwiarz św. Wincentego, krucyfiks itp.), bogata biblioteka (głównie o charakterze teologicznym) oraz Kunstkamera.

Ursynus nosił się około 1601 r. z zamiarem uporządkowania jednej z kaplic katedry na swój grobowiec. Być może, że już wówczas powziął zamiar ufundowania brązowej płyty jako części wyposażenia kaplicy. Jej temat związany był ze śmiercią męczeńską drugiego patrona katedry - św. Wincentego z Saragossy, jednego z najpopularniejszych - obok św. Wawrzyńca - świętych kontrreformacji. Św. Wincenty był, jak pisał Piotr Skarga, najwyższym przykładem oddania życia za wiarę, ideałem wiary i pokory. Trud-

no zatem o lepszy wybór świętego w okresie toczącej się wojny religijnej w Europie, zwłaszcza jeśli wybór ten dokonany został przez jednego z najaktywniejszych działaczy kościelnych na Śląsku na przełomie XVI i XVII w.

Mimo iż nie zachował się żaden dokument mówiący o programie jak i okolicznościach, w jakich powstała ta fundacja, wszystko zdaje się wskazywać na to, że program płyty opracował sam Ursynus. Praca nad realizacją płyty ciągnęła się przez wiele lat. De Vries był zbyt obciążony zamówieniami - i to bardziej prestiżowymi. Rzeźbiarz uporał się z płytą wrocławską dopiero wówczas, gdy zamawiający ją kanonik wrocławski awansował do pozycji sufragana (21 II 1614) oraz otrzymał zaszczytny tytuł biskupa Nikopolis (21 VII 1614). Miało to miejsce na krótko przed śmiercią Ursynusa (listopad 1615).

Ursynus tymczasem odstąpił od pomysłu wybudowania kaplicy nagrobnej. Płytę ofiarował kapitule wrocławskiej katedry (15 V 1615) i została ona umieszczona jako obraz wotywny na ścianie prezbiterium. Jednakże wkrótce zabrano ją stamtąd, przenosząc wraz z całym wyposażeniem do kościoła św. Wincentego znajdującego się w obrębie murów miejskich; powodem był wybuch wojny trzydziestoletniej. Płyta wróciła do katedry nazajutrz po zawarciu pokoju w Utrechcie. Jednakże wówczas, kiedy przystępowano do odbudowy katedry w duchu barokowym, manierystyczna płyta Adriana de Vries jawiła się jako "demodée". Przypomniano sobie o niej, kiedy minął pierwszy impet sztuki barokowej na Śląsku, kiedy kształtowała się jego późna manierystyczna faza - rokokowa.

Wydaje się, a świadczą o tym m.in. dzieła Urbańskiego, że stała się ona bodźcem do nowych poszukiwań artystycznych w środowisku wrocławskim. Miało to miejsce równe sto lat po jej powstaniu, a przyczyny tego były natury religijnej i politycznej.

Posiedzenie naukowe dnia 30 V 1978 r.

Janina K r u s z e l n i c k a: Portret XVII w. na ziemi lubawskiej.

Posiedzenie naukowe dnia 29 XI 1978 r.

(wspólnie z toruńskim Oddziałem Stowarzyszenia Historyków Sztuki)

Lech B r u s e w i c z: Funkcje obramienia obrazu w świetle dotychczasowego stanu badań (cz. 1).

Zainteresowanie nauk o sztuce obramieniem obrazu ma swoją długą historię, a jego początek sięga czasów I. Kanta. Było ono i jest przedmiotem badań estetyki, ogólnej teorii sztuki ("Allgemeine Kunstwissenschaft"), praktycznej teorii sztuki i historii sztuki. A jednak obecnie, tak jak przed laty, problematyka istoty i funkcji obramienia wciąż jeszcze uchodzi za mało zbadaną. Wobec ogromnej ilości różnorodnych w typie i wartości publikacji z tego zakresu, zasadność tej opinii nie wydaje się słuszną. Jej popularność i trwanie ma kilka przyczyn. Najważniejszą z nich wydaje się brak rzetelnych analiz stanu badań, tak w aspekcie całości problematyki obramienia, jak i problemów częstokoch, np. jego funkcji czy kształtu w różnych okresach. Inną przyczyną jest wieloznaczność pojęcia "obramienie obrazu"; jeszcze inną - brak zaufania badaczy do informacji zawartych w publikacjach popularyzatorskich przedmiotu typu opracowań "historii ramy" dla amatorów sztuki i zbieraczy. Nieznajomość historii badań była też przyczyną nie tylko nadmiernego rozrostu tego typu publikacji, ale i opracowań stricte naukowych. Te ostatnie bowiem stanowią w większości ciągle ponawiające się próby stworzenia ogólnych podstaw - jakoby nie istniejących - do dalszych szczegółowszych dociekań, co przynosi w rezultacie cały szereg albo identycznych "odkryć", albo całkowicie sprzecznych ze sobą ustaleń. Do charakterystyki omawianej tu literatury przedmiotu dodać można i inne jej cechy: całkowity brak opinii polemicznych, skromność wykazów bibliograficznych oraz wyraźną dwoistość ujmowania problematyki albo na zasadzie rozważań o charakterze ejdetywnym, albo badań styloznawczych w oparciu o konkretny materiał zabytkowy.

Początek badaniom nad obramieniem - obok poglądów i refleksji o ramach G. Sempera - dała estetyka (Kant). Ona też odegrała w nich główną rolę, szczególnie w dobie tzw. estetyki psychologicznej, gestaltyzmu i fenomenologii, między innymi dzięki specyficznemu rozumieniu pojęcia obramienie. Rozpatrywała bowiem

przede wszystkim "zjawiskową" naturę obramienia, widząc w krawędzi, bordiurze i ramie obrazu jedynie jej materialne realizacje jedno-, dwu- i trójwymiarowe. Przyznając pierwszeństwo nomotetycznemu podejściu do zagadnień i nie będąc skrupowaną koniecznością badań konkretnych, materialnych zabytków, dysponowała dużą swobodą w rozwijaniu swych refleksji nad istotą i rolą obramienia w powstawaniu doznań estetycznych. Fundamentalne znaczenie miało tu podstawowe założenie aprioryczne o unaoczniającym piękno działaniu "ramy" w procesie postrzegania. Na tej właśnie bazie rozwinęły się poglądy Th. Alt i F. Th. Vischera o estetycznym prawie ograniczenia w sztuce ("Gesetz der Abgrenzung"); G. Simmela i Th. Lippsa o komunikacyjnej roli obramienia w stosunku do otoczenia i jego zadaniach koncentrowania uwagi widza; K. Lange - ujmującego obramienie jako element łączący te jakości obrazu, które powodują złudzenie optyczne, a jednocześnie jako element dystansujący je w stosunku do rzeczywistości; O. Külpe - o ramie wzmacniającej kontemplacyjny charakter doznawania dzieła sztuki; Ortegi y Gasset - o ramach kreujących "wyspy" sztuki i okna na jej świat. Podobne założenia leżały również u podstaw fenomenologicznych refleksji nad obramieniem, np. u F. Kaufmanna, W. Ayrshire, N. Hartmanna, H. Zalocser, R. Kübler. Zaznaczyły się one także - obok teorii G. Sempera o ramie jako podstawowej formie w sztuce - w rozważaniach późniejszych teoretyków i historyków sztuki z kręgu gestaltyzmu (np. R. Arnheima i R. Hamanna), opartych na tezie, że proces percepcji artystycznej polega na wypełnieniu jakimiś elementami odpowiedniej "ramy" (kształtu).

Szczególny punkt widzenia estetyki na zadania obramienia, określane przez nią w kategoriach ponadczasowych, ponadstylowych i ejdetycznych, wywarł ogromny wpływ na późniejsze badania ogólnej teorii sztuki, a za jej pośrednictwem przeniknął do strukturalnej i ikonologicznej historii sztuki, która zresztą już wcześniej, w fazie poszukiwań styloznawczych, posiłkowała się bezkrytycznie niektórymi ustaleniami w tej materii estetyki (co widoczne jest szczególnie u W. Bode). Było to spowodowane z jednej strony siłą oddziaływania licznych teorii estetyki psychologicznej, z drugiej późniejszym w stosunku do estetyki wykształceniem się naukowych metod badawczych samodzielnej historii sztuki, zdolnych do rozwiązywania problemów "teorii" konkretnych zabytków. Jej

wczesne archeologiczno-filologiczno-historyczne koncepcje metodologiczne nie miały dla obramienia żadnego zainteresowania, klasyczne - nastawione na problematykę historii stylów i ducha ("Stil- und Geistesgeschichte") - dostrzegały w nim co najwyżej dokumentalny materiał do historii dekoracji ornamentowej i stylu formy ramy do obrazów. One też upowszechniły rozumienie funkcji obramienia głównie jako ozdobnej ochrony wzbogacającej "powab" ochranianego obrazu.

Ta uproszczona wizja roli obramienia (trójwymiarowego) i jego istoty (dwu- i trójwymiarowego) okazała się niewystarczająca dla historii sztuki już u początków jej strukturalnej fazy. Odwołała się wtedy do ustaleń estetyki, ale nie bezpośrednio, lecz za pośrednictwem tzw. "Allgemeine Kunstwissenschaft". Charakterystyka przyczyn i skutków tego przedsięwzięcia będzie przedmiotem II części referatu.

POSIEDZENIA KOMISJI BIBLIOGRAFII I BIBLIOTEKOZNAWSTWA

Posiedzenie naukowe dnia 4 II 1978 r.

Maria S t r u t y Ń e k a: Gimnazjalna biblioteka polska w Chojnicach (1849-1901).

Historia gimnazjalnej biblioteki polskiej w Chojnicach jest fragmentem opracowywanej historii biblioteki gimnazjum chojnickiego w ramach badań międzyresortowych (problem M-47) Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN w Warszawie. Poniższy komunikat opracowano na podstawie rkps 571 "Księga kasowa polskiej biblioteki gimnazjalnej", znajdującego się w Bibliotece Głównej UMK. Rękopis ten wpłynął do Biblioteki wraz z księgozbiorem gimnazjum chojnickiego w okresie zwożenia do Torunia tzw. zbiorów zabezpieczonych.

Biblioteka polska w gimnazjum chojnickim powstała w r.1849 dzięki ofiarności społeczeństwa Pomorza i Wielkopolski, walczącego o utrzymanie kultury narodowej w ciężkim okresie niewoli.

Biblioteka ta spełniła ważną funkcję, gdyż w okresie trudnym o polską książkę dostarczała ją młodzieży polskiej celowo i konsekwentnie germanizowanej. Z tych względów przypomnienie jej dziejów wydaje się konieczne.

Zaczątkiem biblioteki były dary, które wpłynęły na skutek odezwy ogłoszonej w 7 numerze "Szkółki Narodowej" z roku 1849. Autorzy odezwy - nauczyciel W. Sommer i ksiądz Prądyński - apelowali do społeczeństwa o pomoc w zorganizowaniu księgozbioru polskiego. Uzyskano bowiem zezwolenie na naukę języka polskiego, a szkoła nie miała polskich książek (gimnazjum chojnickie liczyło w tym okresie około 150 uczniów Polaków, co stanowiło około 37% wszystkich uczniów)¹. Władze szkolne nie były zresztą zainteresowane, by przyjąć z pomocą w tym względzie. Odezwa spotkała się ze zrozumieniem, co świadczy o dużym poczuciu świadomości narodowej społeczeństwa. Zaczęły napływać dary pieniężne oraz książki. Wśród ofiarodawców byli ziemianie, księża, nauczyciele, księgarze, uczniowie innych szkół, a także organizacje społeczne. Dla przykładu wymienić trzeba dra Neja z Trzemeszna, Ernesta Günthera - księgarza gnieźnieńskiego, księdza Donimirskiego z Pelplina oraz Komierowskiego z Komierowa. W latach następnych dary wpływały sporadycznie i biblioteka egzystowała dzięki składkom uczniowskim. Fundusz, jakim biblioteka dysponowała, był więc skromny. Książki kupowano u księgarzy poznańskich: J.K. Żupańskiego, Józefa Lissnera, Edmunda Calliera, Antoniego Poplińskiego oraz u Mieczysława i Jarosława Leitgeberów. Ponadto z funduszu tego pokrywano koszt utrzymania porządku oraz opraw.

Opiekę nad biblioteką sprawowali nauczyciele języka polskiego. W latach 1849-1866 bibliotekarzem był Antoni Kalikst Łowiński. Po nim funkcję tę sprawował do roku 1874 nauczyciel Bartłomiej Paszota. Od roku 1874 bibliotekarzem polskiej biblioteki gimnazjalnej w Chojnicach był Antoni Łukowski. Ostatnim bibliotekarzem był Julian Zieliński.

W pierwszych dwóch latach biblioteka liczyła około 125 tytułów książek w 300 tomach². W roku 1853 było już 626 książek,

¹ W. L o o k, Gimnazjum chojnickie w czasach zaboru pruskiego w XIX i na początku XX wieku, Toruń 1974, s. 2 (odb. z "Księgi pamiątkowej 400-lecia Toruńskiego Gimnazjum Akademickiego", t. 3).

² Powyższe dane opracowano na podstawie rkps 571 k. 1-3. Są to oczywiście liczby przybliżone, ze względu na ogólnikowość zapisów.

a w 1866 r. 717 w 1017 tomach³. Pod koniec zaś działalności liczba książek wynosiła ponad 2100 egzemplarzy. Na zachowanym w bibliotece Zespołu Szkół w Chojnicach egzemplarzu "Wykładu dziejów powszechnych" przez J.L., t. 3, Wrocław 1850, znajduje się na wewnętrznej stronie okładki nalepka z napisem "Gimnazjalna biblioteka Polska" z numerem 2110. Taka liczba książek w bibliotece była prawdopodobna, gdyż w możliwościach finansowych biblioteki mieściło się kupno kilkunastu tytułów w ciągu roku, jeśli przyjmiemy, że przeciętna cena książki wynosiła 1 talara.

Ponieważ głównym celem biblioteki było stworzenie warsztatu do nauki języka polskiego oraz poznawania kultury narodowej, starano się zgromadzić w niej podstawowe podręczniki, opracowania i wypisy umożliwiające realizację tych zadań. Kupiono więc 31 egzemplarzy elementarza Antoniego Poplińskiego, 7 egzemplarzy "Nauki poezji" H. Cegielskiego oraz 8 egzemplarzy "Wzorów pism.." J. Rymarkiewicza.

Do wartościowych dzieł znajdujących się w polskiej bibliotece gimnazjalnej w Chojnicach można przykładowo zaliczyć "Dzieła" S. Orzechowskiego wydane we Wrocławiu w 1826 r.; "Dzieje Polski" oraz "Polskę odradzającą się..." J. Lelewela; "Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego" S. Staszica; "Historię literatury polskiej" Michała Wiszniewskiego, "Charaktery rozmów ludzkich" tegoż autora oraz "Listy z Krakowa" i "Podróż do Włoch" J. Kremera. Ale, jak się wydaje, w bibliotece przeważała szeroko pojęta beletrystyka. W znacznym procencie były to powieści historyczne i dydaktyczno-moralistyczne przeznaczone dla młodzieży młodszej. Z klasycznych pisarzy polskich w bibliotece znajdowały się utwory J. Kochanowskiego, I. Krasickiego, J.U. Niemcewicz, F. Karpińskiego, A. Mickiewicza, Z. Krasińskiego, S. Goszczyńskiego, T. Lenartowicza oraz J.I. Kraszewskiego i H. Sienkiewicza.

Trudnym dla biblioteki okresem były lata rządów Bismarcka i Hakaty. Zapewne biblioteka w tym okresie znajdowała się pod czujniejszą niż zwykle obserwacją władz szkolnych⁴. Choć formalnie

³ R. T h o m a s z e w s k i, Geschichte des Königl. Gymnasiums zu Conitz seit seiner Begründung im Jahre 1819 - LXV Jahresberichte, Conitz 1886, s. 62.

⁴ Ostatni zapis w "Księdze kasowej..." pochodzi z 26 marca 1887 r., rkps 571 k. 14 verso. Jest to data znamienna. W tym roku zniesiono w zaborze pruskim naukę czytania i pisania w języku polskim, a za rozmowy w tym języku surowo karano.

istniała do roku 1901, tj. do czasu, kiedy kolejnym zarządzeniem władz definitywnie ją zamknięto⁵, to jej działalność była bardzo ograniczona. Świadczy o tym założenie tajnej biblioteki filomackiej, powstałej pod koniec XIX w. Historia biblioteki filomackiej stanowi odrębne zagadnienie, ale jak widzimy, jej powstanie rzuca nieco światła na działalność polskiej biblioteki gimnazjalnej.

Obie biblioteki polskie - gimnazjalna, powstała legalnie za pozwoleniem władz szkolnych, i filomacka (tajna) - stanowią chlubną kartę w dziejach szkoły i Pomorza. Są dowodem niezłomnej walki narodu polskiego o zachowanie kultury narodowej.

W Y D Z I A Ł   III
MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZY

Posiedzenie naukowe dnia 18 XII 1978 r.

Członek Wydziału Stanisław Gąska przedstawił pracę Anny Marii Micheli: Dispersion of minor planets inclination as a function of time.

(Praca przewidziana do druku w Studia Societatis Scientiarum Torunensis, Sectio F <Astronomia>).

Członek Wydziału Klemens Kępczyński przedstawił pracę własną i Tadeusza Załuskiego: Analiza flory naczyniowej na terenie lasów przyległych do Zakładów Azotowych "Włocławek".

Praca zawiera wyniki 3-letnich badań florystycznych prowadzonych na terenie kompleksu leśnego przyległego do Zakładów Azotowych "Włocławek". Głównym celem badań było zinventaryzowanie roślin naczyniowych na obszarze znajdującym się pod wpływem

---

⁵ Szerzej o sytuacji bibliotek szkolnych w zaborze pruskim w drugiej połowie XIX w. pisze H. Fałkowska w swej pracy: Z dziejów polskich bibliotek szkolnych, Warszawa 1966, s. 61-66.

emisji przemysłowych i różnych zabiegów gospodarczych. Niniejsze opracowanie stanowić będzie podstawę przyszłych badań nad zmianami we florze.

Dokładne spisy gatunków roślin przeprowadzono w 39 oddziałach leśnych. Uwzględniono wszystkie występujące w ich obrębie siedliska. Dla każdego gatunku określono częstość jego występowania w poszczególnych oddziałach według umownej trójstopniowej skali. Udział drzew i krzewów analizowano osobno dla każdej warstwy zbiorowisk leśnych. W wykazie roślin po nazwie gatunkowej podano wykaz stanowisk (oddziałów leśnych), warunki siedliskowe oraz przynależność do odpowiednich grup syntaksonomicznych i antropofitów.

Ogółem stwierdzono 662 gatunki roślin (w tym kilka niższych jednostek) na 7370 stanowiskach łącznie. Z analizy udziału poszczególnych grup syntaksonomicznych we florze wynika, że na badanym terenie przeważają siedliska suche i dobrze nasłonecznione, a rzadko występują mokre i zabagnione. Wykazano, że zbadana flora posiada 565 gatunków rodzimych, a 97 antropofitów.

Charakterystycznym rysem flory badanego terenu jest duży udział gatunków rzadkich. Spotykano je głównie na siedlisku dąbrowy świetlistej oraz w widnych partiach borów mieszanych i sosnowych. Na większą uwagę spośród nich zasługują: *Astragalus danicus*, *Galium pumilum*, *Iris sibirica*, *Inula hirta*, *Asperula tinctoria*, *Carlina acaulis*, *Avenastrum pratense*, *Aira caryophylla* i *Potentilla rupestris*.

(Praca w druku w *Studia, jw., Sectio D <Botanica>*, vol. 11, nr 3).

Członek Wydziału Klemens Kępczyński przedstawił pracę własną i Lucjana Rutkowskiego: Zbiorowiska wodne, szuwarowe i zaroślowe w dolinie Wisły na odcinku Nebrowo Wielkie - Jarzębina.

W pracy przedstawiono wyniki badań prowadzonych w latach 1977-1978 w dolinie dolnego biegu Wisły na odcinku Nebrowo Wielkie - Jarzębina (dł. 30 km). Zbadany obszar leży na prawym brzegu rzeki w pobliżu budujących się Zakładów Celulozowo-Papierniczych w Kwidzynie. Nad Wisłą buduje się odstożniki ścieków i składowisko żużlu płynnego. Będzie to oddziaływało ujemnie na skład zbiorowisk roślinnych. Wyniki badań będą bazą odniesienia

dla późniejszych obserwacji dotyczących zmian zachodzących po uruchomieniu produkcji przez Zakłady.

Na omawianym terenie stwierdzono obecność 19 zespołów i 7 zbiorowisk roślin wodnych, szuwarowych i zaroślowych należących do klas: Lemnatea (2 zespoły), Potametea (3 zespoły i 6 zbiorowisk), Phragmitetea (10 zespołów), Isoëto-Nanojuncetea (1 zbiorowisko), Artemisietea (2 zespoły) i Salicetea purpureae (2 zespoły).

Do zespołów zajmujących największą powierzchnię na badanym terenie należą zarośla wierzb wąskolistnych i szuwały: Phalaridetum arundinaceae, Glycerietum maximae, Caricetum gracilis, Oenanthro-Rorippetum oraz Scirpo-Phragmitetum. Do rzadziej spotykanych szuwarów należą: Acoetum calami, Sagittario-Sparganietum, Scirpetum maritimi (fakultatywnie halofilny), Caricetum elatae i Caricetum gracilis. Asocjacje roślin wodnych występujące głównie w starorzeczach nie zajmują na omawianym terenie dużej powierzchni. Stosunkowo najczęściej spotyka się z tej grupy Myriophyllo-Nupharetum, Potametum lucentis, Hydrocharitetum morsus-ranae i Spirodelo-Lemnetum minoris. Znacznie rzadziej występują: zespół Hottonietum palustris, zbiorowisko z Potamogeton pectinatus, z Elodea canadensis, z Ceratophyllum demersum, z Myriophyllum spicatum, z Batrachium circinatum.

Na uwagę zasługują mało znane zespoły okrajkowe z klasy Artemisietea - Rudbeckio-Solidaginetum i Cuscuto-Convolvuletum oraz namuliskowe zbiorowisko z klasy Isoëto-Nanojuncetea - z Heleocharis acicularis. Stwierdzono też fragment łągu wierzbowo-topolowego (Salicetum albo-fragilis).

Wszystkie wydzielone jednostki scharakteryzowane zostały pod względem składu, struktury i warunków siedliskowych. Porównano je również z analogicznymi zbiorowiskami z innych terenów.

W trakcie badań znaleziono wiele rzadkich roślin, np.: *Alisma gramineum*, *A. lanceolatum*, *Archangelica litoralis*, *Cucubalus baccifer*, *Gratiola officinalis*, *Limosella aquatica*, *Potamogeton compressus*, *P. mucronatus*, *Senecio paludosus* i *Teucrium scordium*.

(Praca w druku w *Studia*, jw.).

Członek Wydziału Klemens Kępczyński przedstawił pracę Joanny Czaplowskiej: Zbiorowiska roślinne terenów kolejowych na odcinku Toruń-Włocławek.

W pracy przedstawiono wyniki badań nad zbiorowiskami roślinnymi terenów kolejowych na odcinku Toruń-Włocławek. Badania przeprowadzono w latach 1976-1978. Na omawianym odcinku kolejowym stwierdzono obecność 16 zespołów i 15 zbiorowisk roślinnych o bliżej nie określonej randze fitosocjologicznej. Wyróżnione zbiorowiska należą do następujących klas: Chenopodietea (6 zespołów i 2 zbiorowiska), Artemisietea (4 zespoły i 6 zbiorowisk), Plantaginetea maioris (2 zespoły i 2 zbiorowiska), Agropyretea repens (3 zespoły), Molinio-Arrhenatheretea (1 zespół i 1 zbiorowisko), Festuco-Brometea (2 zbiorowiska), Sedo-Scleranthetea (1 zbiorowisko) oraz Ammophiletea (1 zbiorowisko). Przy charakterystyce zbiorowisk roślinnych uwzględniono skład florystyczny, strukturę oraz wymagania siedliskowe. Ponadto porównano je z analogicznymi asocjacjami z innych terenów Polski i krajów europejskich.

W otoczeniu zabudowań stacyjnych, na podłożu zasobnym w związki organiczne, rozwijają się nitrofilne zespoły - Urtico-Malvetum, Chenopodietum ruderales, Sisymbrietum sophiae, Leonuro-Arctietum tomentosum, Tanaceto-Artemisietum, Potentillo-Artemisietum absinthii, oraz zbiorowiska: z Ballota nigra i z Amaranthus retroflexus. Miejsca wydeptywane opanowują skupienia Lolio-Plantagineteum.

Tory kolejowe i powierzchnie obok torów porastają nieliczne płaty Panico-Eragrostietum, Sagino-Bryetum, Convolvulo-Agropyretum, zbiorowisk z Rubus caesius, z Atriplex patulum oraz z Carex hirta.

Na suchych piaszczystych nasypach kolejowych obserwowano zespoły: Corispermum-Brometum, Falcario-Agropyretum, Chondrillo-Agropyretum, Echio-Melilotetum, Tanaceto-Artemisietum, oraz zbiorowiska: z Saponaria officinalis, z Reseda lutea, z Calamagrostis epigeios, z Rubus caesius, z Artemisia campestris, z Medicago falcata, z Sedum acre i z Elymus arenarius.

W miejscach wilgotnych i żyznych na nasypach, na brzegach rowów odwadniających i przy torach występują: Senecioni-Tussilagineteum, Arrhenatheretum medioeuropaeum, zbiorowiska z Potentilla reptans, z Solidago serotina i z Galium mollugo.

Najczęściej na badanym terenie obserwowano skupienia *Echio-Melilotetum*, *Convolvulo-Agropyretum* oraz zbiorowisk z *Rubus caesius*, z *Medicago falcata* i z *Carex hirta*, najrzadziej natomiast występują płaty zbiorowisk z *Atriplex patulum*, z *Ballota nigra*, z *Saponaria officinalis* i z *Solidago serotina* oraz zespołu *Sagino-Bryetum*.

(Praca w druku w *Studia*, jw.).

Członek Wydziału Władysław Mrózek przedstawił pracę Stefana Kopczyńskiego: *Przestrzenne jednostki hydrograficzne i gospodarka wodna Basenu Grudziądzkiego oraz jego otoczenia*.

Poruszone zagadnienia omówiono obszernie w rozprawie doktorskiej pt. "Stosunki wodne Basenu Grudziądzkiego i jego otoczenia", w której dokonano analizy poszczególnych zjawisk i procesów hydrograficznych w powiązaniu ze środowiskiem geograficznym, przedstawiono charakterystykę i ocenę gospodarki wodnej - zwłaszcza jej zmian w wyniku działalności człowieka. Analiza ta stała się podstawą klasyfikacji hydrograficznej badanego terenu pod względem typologicznym.

Praca oparta jest na kilkuletnich własnych badaniach terenowych: bezpośrednio przeprowadzonych obserwacjach i pomiarach hydrologicznych, zdjęciach fotograficznych, wywiadach z miejscową ludnością. Ponadto wykorzystano wszelkie dostępne współczesne i archiwalne materiały hydrograficzne, hydrologiczne i hydrogeologiczne.

Zmierzając do poznania przestrzennego warunków wodnych na badanym terenie, dokonano próby podziału na jednostki hydrograficzne. Za podstawową jednostkę klasyfikacyjną przyjęto typ hydrograficzny, który ujęto jako funkcję szeregu elementów środowiska geograficznego i wiążących się z nimi warunków wodnych: infiltracji, spływu powierzchniowego, retencji, wilgotności gruntów, gęstości sieci wodnej, dynamizmu pierwszej warstwy wodonośnej. Dominanta pewnych swoistych cech hydrograficznych zaznaczających się w obrębie niektórych typów pozwoliła w dalszym podziale określić jednostki niższego rzędu - podtypy hydrograficzne. Stwierdzono, że kontrasty hydrologiczne na badanym terenie są bardzo wyraźnie uwarunkowane cechami środowiska geograficznego przestrzennie zróżnicowanego. W sumie wydzielono 5 ty-

pów i 11 podtypów hydrograficznych. Do jednostek I rzędu należą: ewapotranspiracyjno-spływowy, infiltracyjny, przepływowo-spływowy, zalewowo-przepływowy oraz o zmiennym krążeniu wody.

Z podziału wynika, że badany teren cechuje się nierównomiernym rozmieszczeniem zasobów wodnych. Sposób zagospodarowania w każdej jednostce hydrograficznej będzie inny, uzależniony od właściwych jej cech środowiskowych.

Szczegółowa analiza zjawisk wodnych w Basenie Grudziądzkim umożliwiła dokonanie oceny stosunków wodnych na tle potrzeb gospodarki człowieka. Omówiono dokładniej eksploatację wód i ich zanieczyszczenie, ochronę przeciwpowodziową. Przedstawiono zmiany w stosunkach wodnych wywołanych gospodarczą działalnością człowieka - w ujęciu historycznym. Sięgają one już XIV w. i wiązały się głównie z koniecznością zaopatrzenia Grudziądza w wodę, z osuszeniem terenów podmokłych i zabezpieczeniem przed zalewaniami powodziowymi. Duże zmiany zaszły w układzie sieci hydrograficznej (wiele cieków sztucznych, nowe zlewnie). Inne ważne zmiany to obniżenie I poziomu wodonośnego i zwierciadła jezior.

W wyniku rozwoju ekonomicznego i przyrostu ludności nastąpił w Basenie wzrost zapotrzebowania na wodę. Zachodzi potrzeba przerzutu wody z obszarów nadwyżkowych do odczuwających jej brak. Rzeka Osa winna stać się zasadniczym perspektywicznym źródłem zaopatrzenia Grudziądza w wodę pitną - w zlewni jej nie należałoby lokalizować zakładów przemysłowych. Ważną funkcję o znaczeniu rekreacyjno-wypoczynkowym spełnia Jezioro Rudnickie Wielkie.

Stan czystości wód powierzchniowych ciągle się pogarsza. Wszystkie ważniejsze ciekі wraz z Wisłą należą do II lub III klasy czystości. Na skutek zanieczyszczenia silnej eutrofizacji i tendencji do spływania ulega również wymienione wyżej jezioro. Pilną potrzebą w zakresie ochrony wód jest zmniejszenie ilości odprowadzanych ścieków.

Do obszarów, które winny podlegać ochronie, predestynowane są zwłaszcza strefa krawędziowa okalająca Basen i partie stokowe kępy, bogate w wypływy wód podziemnych i gospodarcze obiekty wodne.

Warto zwrócić uwagę, że prezentowany obszar - Basen Grudziądzki - należy do szczególnie ważnych z punktu widzenia gospodarki wodnej. Decyzją najwyższych władz państwowych, dotyczącą planu kompleksowego zagospodarowania i właściwego wykorzysta-

nia zasobów wodnych Wisły, wybudowana zostanie tu zapora wodna, co spowoduje niewątpliwie poważne zmiany w obiegu i reżimie wodnym.

POSIEDZENIA KOMISJI GEOGRAFICZNO-GEOLOGICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 20 IV 1978 r.

M. S e p ä l a (Finlandia): Periglacial phenomena in northern Finland.

Pobiedzenie naukowe dnia 21 XII 1978 r.

Eugeniusz D r o z d o w s k i: Stratygrafia i chronologia ostatniego zlodowacenia nad dolną Wisłą.

Badania dotyczące stratygrafii i chronologii ostatniego zlodowacenia koncentrowały się do niedawna w północnej części dolnego Powiśla, gdzie występują wyraźnie określone pod względem facjalnym i paleontologicznym osady morskie, znaczące transgresję morza eemskiego. Leżą one poniżej trzech ciągłych regionalnie pokładów glin morenowych.

W podobnej sytuacji stratygraficznej znajdują się nowo odkryte osady interglacjału eemskiego facji kontynentalnej. Występują one w obrębie Basenu Grudziądzkiego, już na południe od zasięgu wspomnianej wyżej transgresji morza eemskiego. Najważniejsze profile zlokalizowane są w Grudziądzu-Mniszku i w Rzędzu. Osady interglacjału eemskiego występują tu na głębokości 4-10 m n.p.m. i są wykształcone w postaci mułków, ilów i piasków drobnoziarnistych z dużą ilością szczątków flory i fauny słodkowodnej. Powyżej tej serii osadów interglacjalnych występuje druga seria osadów jeziornych ze szczątkami roślinnymi, oddzielona od poprzedniej dwumetrową warstwą piasków drobnoziarnistych. Wstępne analizy paleobotaniczne przeprowadzone przez K. Tobolskiego (E. Drozdowski i K. Tobolski, Stanowiska interglacjału eemskiego w Basenie Grudziądzkim, Bad. Fizjogr. nad Polską Zach., 1972, t.

25) pozwalają bez wątpliwości zaliczyć dolną serię do osadów interglacjału eemskiego, odnośnie do wyżej leżącej serii brak, jak dotychczas, wystarczającej ilości danych, aby można było określać zdecydowanie jej wiek. Prawdopodobnie rejestruje ona jakieś wczesnowürmskie ciepłe wahnięcie klimatyczne. Zagadnienie to wymaga jeszcze dalszych szczegółowych badań stratygraficznych i paleobotanicznych.

Powyżej osadów interglacjału eemskiego w Grudziądzu-Mniszku leżą trzy pokłady glin morenowych wraz z przedzielającymi je osadami akumulacji wodnolodowcowej o łącznej miąższości 60-70 m. Jednakże w północnej części dolnego Powiśla (poniżej Kwidzyna) według badań A. Makowskiej (*Stratigraphy of tills exposed along the valley of the lower Vistula area, /w:/ Till - its genesis and diagenesis, 1976*) występują ponadto jeszcze dwa pokłady glin morenowych: starszy od gliny zalegającej bezpośrednio nad osadami eemskimi w Basenie Grudziądzkim i najmłodszy, związany z lądolodem stadium pomorskiego. Oba te pokłady nie odsłaniają się na zboczach doliny Wisły. Najstarszy występuje poniżej dna doliny, najmłodszy - w pewnym oddaleniu od zboczy dolinnych.

Chronologia akumulacji osadów ostatniego zlodowacenia należy do zagadnień najsłabiej dotąd poznanych. Wynika to z braku szczątków paleontologicznych leżących in situ w osadach międzymorenowych, jak też z niedostatecznego rozwoju metod datowań bezwzględnych. Opierając się w głównej mierze na analizie facjalnej osadów drugiego poziomu glacialnego w Basenie Grudziądzkim przedstawił autor (*Przedostatni okres deglacjacji na obszarze Basenu Grudziądzkiego, Przegl. Geogr. 1973, t. XLV, z. 1*) wstępny podział całego kompleksu osadów ostatniego zlodowacenia na dwie części: część starszą, osadzoną we wczesnych fazach rozwojowych ostatniego zlodowacenia, do interstadiału środkowowürmskiego (Stillfried B) włącznie, i część młodszą, osadzoną w późnym Würmie, a reprezentowaną tylko przez jeden ciągły regionalnie pokład gliny morenowej. Podział ten uzyskał ostatnio poparcie w wynikach datowań ^{14}C i termoluminescencyjnych. Rezultat datowania ^{14}C ($38\ 100 \pm \frac{2800}{2100}$) odnosi się do szczątków malakofauny występujących w morenie ablacyjnej drugiego poziomu glacialnego w Rządzu, natomiast daty termoluminescencyjne określają wiek osadów lessopodobnych przykrywających glinę morenową drugiego pokładu morenowego w licznych miejscach nad dolną Wisłą. Okres ich aku-

mulacji zamyka się w granicach od 51 000 $\pm$ 8000 do 43 000 $\pm$ 7000 lat wstecz. Wyznacza on początek długiego i złożonego w swoim przebiegu interstadiału, który autor nazywa interstadiałem grudziądzkim. Koreluje on z interpleniglacjałem według schematu holenderskiego.

Wyniki analiz facjalnych osadów, poparte kryteriami paleomorfologicznymi oraz datowaniami bezwzględными, pozwalają przyjąć dwukrotne wielkostadialne nasunięcia lądolodu skandynawskiego na obszar dolnego Powiśla w ciągu ostatniego zlodowacenia. Pierwsze nasunięcie miało miejsce prawdopodobnie w okresie dzielącym interstadiał Odderade od interstadiału środkowowürmskiego (grudziądzkiego). Było ono poprzedzone szeregiem oscylacji czoła lodowca, uwidocznionych we wzroście ilości pokładów glin morenowych w północnej części dolnego Powiśla. Ostatnie nasunięcie lądolodu na tym terenie odpowiada prawdopodobnie zarazem stadium leszczyńskiemu i poznańskiemu.

Michał P a s i e r b s k i: Z zagadnień glacijotektoniki moren czołowych ostatniego zlodowacenia^{*}.

W problematyce zjawisk glacijotektonicznych ostatnich kilkudziesięciu lat daje się zauważyć podział na tzw. struktury wgłębne, makroskalowe - 150-200 m głębokości, oraz powierzchniowe - rzędu kilku, maksymalnie kilkudziesięciu metrów, występujące dość powszechnie m.in. w morenach czołowych o różnej wielkości i wyrazistości. O ile struktury wgłębne są dość powszechnie akceptowane, o tyle powierzchniowe interpretowane są bardzo różnie, a nawet zaliczane do zjawisk grawitacyjnych. Szczegółowa analiza jednych i drugich struktur wykazuje, że są one zarówno w formie jak i wyrazie tożsame. Przyczyny ich tworzenia się musiały być zatem identyczne, a zmieniały się jedynie warunki, które modyfikowały ich głębokość i zasięg przestrzenny. Ażeby można było zrozumieć ich warunki tworzenia się, należy wszechstronnie rozpatrzeć "narzędzie", jakim był niewątpliwie lądolód, i "tworzywo", czyli podłoże, w zależności od jego stanu i konsystencji.

W wyniku badań glacijologicznych wiemy coraz więcej o lądolodzie, w sposób teoretyczny została odtworzona jego miąższość na obszarach niegdyś zlodowaconych. Badania tunelowe lodowców

pozwoiliły na charakterystykę szybkości pływnięcia lodu w przekroju pionowym i wykazały, że jest ona równomierna, a nawet zwiększa się w części bazalnej przy lodowcach grubszych niż 400 m miąższości przez większe uplastycznienie. Natomiast zmiany szybkości ruchu lodu mają swoje odbicie w ułożeniu płaszczyzn ślizgowych, w wypadku obniżeń rzeźby podłoża następuje zwiększenie szybkości pływnięcia lodu z jednoczesnym zagięciem płaszczyzn ślizgowych ku dołowi. Łądolód wtedy nie eroduje, lecz zachodzi proces ślizgania się; zostało to stwierdzone na wszystkich dystalnych częściach progów i wzniesień. Inaczej wygląda układ płaszczyzn ślizgowych przed przeszkodami podłoża, gdzie na skutek kompresji następuje ich wygięcie ku górze i w tych miejscach dochodzi do uruchomienia procesu tworzenia się zjawisk glacyjotektonicznych. Nie wystarcza to jednakże do wyjaśnienia samego procesu, jak i miejsca tworzenia się struktur; aby w pełni wytłumaczyć sam mechanizm, należy w miarę wszechstronnie rozpatrzyć "tworzywo", jakim było podłoże, i jego związki.

Zróźnicowanie podłoża na obszary wysoczyznowe i dolinne (obniżone) w pewnym stopniu mówi nam o litologii i pojemności wodnej, co nie pozostaje bez znaczenia przy dalszych rozważaniach. Obszary dolinne i obniżone z zasady wypełnione są utworami piaszczystymi o różnej frakcji, co powoduje, że stają się one magazynami wód, znacznie szybciej ulegającymi przemarzaniu, a tym samym bardziej podatnymi w procesie powstawania struktur glacyjotektonicznych niż obszary wysoczyznowe, bardziej przesuszone i pozbawione tej ilości wody. Przyjęty tok rozumowania zmierza w kierunku tzw. glacyjotektoniki dolinnej, reprezentowanej swego czasu przez B. Krygowskiego, początkowo krytykowanej, lecz nie pozbawionej też słuszności. Rzecz w tym, że oponenci wychodzą z założenia, iż łądolód nie erodował osadów z dna dolin, lecz przesuwał i zaburzał krawędzie, które były przeszkodą dla transgredującego łądolodu. Twierdzenie to jest tylko w części słuszne, ponieważ większość struktur glacyjotektonicznych występuje właśnie w osadach drobnoziarnistych, a tym samym bardziej uwodnionych.

---

* Niniejszy komunikat zawiera niektóre z tez, będące częścią publikacji, która ukaże się pod innym tytułem.

Analiza budowy wewnętrznej licznych moren czołowych o układzie amfiteatralnym, lobowym, wykazuje, że jedynie zewnętrzne wały morenowe zbudowane są z osadów o zróżnicowanej litologii; młodsze i wewnętrzne dowodzą, że lądolód przekształcał i deformował osady typu zastoiskowego. To zagadnienie jest niezwykle istotne w całokształcie procesu tzw. oscylacji podczas ostatniego zlodowacenia. Mianowicie istnienie całego szeregu różnej wielkości moren czołowych, układających się w kształcie łuków o niewątpliwej strukturze glacyjotektonicznej, zmusza do krytycznego spojrzenia na pogląd o powszechności tzw. deglacjacji arealnej reprezentowanej przez T. Bartkowskiego i innych. Mechanizm ten był znacznie bardziej złożony i nie trzeba uciekać się aż do związków strefy brzeżnej z centrami zlodowaceń i tłumaczyć oscylacji nawrotami oziębienia. Urozmaiczone podłoże nawet przy bilansie równowagi lądolodu powodowało zmiany szybkości ruchu w obrębie dużej pokrywy lodowej na zasadzie procesu tensji i kompresji. Zjawisko to można porównać do tzw. falowego ruchu lodu, określonego m.in. przez V. Schytta i G. Boultona mianem serdżów.

Stefan K o p c z y ń s k i: Gospodarka wodna i regiony hydrograficzne Basenu Grudziądzkiego.

POSIEDZENIA KOMISJI ASTRONOMICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 16 I 1978 r.

Stanisław K a s p e r c z u k (Kielce): Procesy stochastyczne w mechanice klasycznej.

Posiedzenie naukowe dnia 16 II 1978 r.

Stefania G r u d z i ń s k a: Przyczyny wybuchu komety Schwassmann-Wachmanna.

Posiedzenie naukowe dnia 20 II 1978 r.

Janusz Ziółkowski (Warszawa): Gwiazdy podwójne ze składnikiem rentgenowskim.

Posiedzenie naukowe dnia 13 III 1978 r.

Jacek Krełowski, Andrzej Strobels: Powstawanie gwiazd w masywnych gromadach otwartych.

Posiedzenie naukowe dnia 20 III 1978 r.

Kazimierz Stępień (Warszawa): Modelowanie atmosfer gwiazd magnetycznych.

Posiedzenie naukowe dnia 23 III 1978 r.

Andrzej Strobels: Atlas Drogi Mlecznej wykonany teleskopem Schmidta-Cassegraina w Obserwatorium w Piwnicach.

Posiedzenie naukowe dnia 10 IV 1978 r.

Andrzej Kruszeński (Warszawa): Testowanie modeli kosmologicznych.

Posiedzenie naukowe dnia 18 V 1978 r.

Tadeusz Michałowski: Badanie zmian krótkookresowych linii wodorowych w widmie gwiazdy epsilon Ursae Majoris.

Lidia Gawenda: Analiza widma gwiazdy magnetycznej beta Coronae Borealis.

Marian Rzemyskowski: Badanie prędkości radialnych gwiazd późnych typów widmowych przy pomocy spektrografu kanadyjskiego w Obserwatorium w Piwnicach.

Posiedzenie naukowe dnia 22 V 1978 r.

Ewa Witkowska-Sosna: Badania spektrofotometryczne i fotometryczne komety Bradfielda 1974.

Ewa M a l c z e n k o - J a n a s z a k: Analiza scyntylacji pulsarów na 327, 480 i 1420 MHz.

Wanda K u b i a k - M i c h a ł o w s k a: Wybuch komety Kritzingera.

Ewa S u m e l k a - S t ę p i e ń: Elipsoida periheliów małych planet.

Posiedzenie naukowe dnia 29 V 1978 r.

William S. H o w a r d (Waszyngton, USA): Program badań astronomicznych realizowany w National Science Foundation.

Andrzej W o s z c z y k, Alojzy D u r n i c k i: Analiza widm spektrografu kanadyjskiego w Obserwatorium w Piwnicach - widma porównawcze argonu i neonu.

Posiedzenie naukowe dnia 5 VI 1978 r.

Franco G i o v a n e l l i (Włochy): Astronomia promieni X.

Posiedzenie naukowe dnia 15 V 1978 r.

Danuta Z a r e m b a: Skład chemiczny gwiazdy tau Ursae Majoris.

Posiedzenie naukowe dnia 13 XI 1978 r.

Vincenzo de S a b b a t a (Bologna, Włochy): Teoria grawitacji i torsje łącznie ze słabym oddziaływaniem.

Posiedzenie naukowe dnia 11 XII 1978 r.

Stanisław G ą s k a: Wybuchy komet.

Anna M i c h e l: Zależności $\sigma(t)$ dla małych ciał układu planetarnego.

W Y D Z I A ł   I V

PRAWNO-SPOŁECZNY

Posiedzenie naukowe dnia 10 I 1978 r.

Członek Wydziału Janusz G i l a s przedstawił pracę własną: Systemy normatywne w stosunkach międzynarodowych.

Przedstawiona praca, dotycząc styku prawa międzynarodowego z nauką stosunków międzynarodowych, charakteryzuje się normatywnym podejściem do stosunków międzynarodowych.

Część I poświęcono prezentacji systemów normatywnych w stosunkach międzynarodowych. W tych ramach omówiono systemy moralności międzynarodowej, kurtuazji międzynarodowej, prakseologii międzynarodowej, międzynarodowych norm politycznych, norm zewnętrzpaństwowych i prawa międzynarodowego. Odgraniczenie norm każdego z tych systemów osiągnano zazwyczaj przez wskazanie różnic między każdym innym systemem a systemem norm prawa międzynarodowego, jak na przykład moralności międzynarodowej od prawa międzynarodowego, przez charakteryzowanie norm pierwszego systemu jako imperatywnych, a drugich jako imperatywno-atrybutywnych, czy też norm kurtuazji międzynarodowej od norm zwyczajowych prawa międzynarodowego poprzez znajdowanie dla pierwszych jako podstawy praktyki, a dla drugich takiej praktyki, której towarzyszy świadomość obowiązywania danej normy w charakterze normy prawnej. Zwrócono również uwagę, że w płaszczyźnie aksjologicznej można także ustalić różnice między systemami normatywnymi w stosunkach międzynarodowych. Powiązano wartość słuszności z normą moralną, wartość efektywności z regułą prakseologii międzynarodowej, wartość szacunku z normą kurtuazji międzynarodowej, a wszystkie te wartości łącznie z normą prawa międzynarodowego.

Systemy normatywne obowiązujące w stosunkach międzynarodowych mają w wysokim stopniu charakter zespołów norm powszechnych. Regionalizm norm jest charakterystyczny raczej dla systemów moralności międzynarodowej, kurtuazji międzynarodowej i prawa międzynarodowego. Najpełniejszymi zespołami norm regionalnych są zespoły norm prawa międzynarodowego. Systemy regionalne czy ustrojowe norm prawa międzynarodowego nie przekształcają się jednak w samoistne i odrębne systemy normatywne w stosunkach między-

dowych, gdyż samoistności i odrębności nie uzyskały zespoły norm moralności międzynarodowej i kurtuazji międzynarodowej, które bądź warunkują, bądź uzupełniają normy prawa międzynarodowego.

W obrębie części I zwrócono również uwagę na system norm zewnątrzpaństwowych. System ten podlega wydatnej redukcji, a także pozostaje w zależności od prawa międzynarodowego wskutek procesów międzynarodowego ujednoczenia prawa. W ten sposób dzięki prawu międzynarodowemu systemy prawne państw świata zbliżają się, a nie oddalają, mimo różnic ekonomicznych, politycznych czy kulturowych, które charakteryzują państwa.

Część II pracy poświęcono wartościom i ocenom normatywnym. W jej obrębie opisano wartości wewnętrzne systemów normatywnych dla stosunków międzynarodowych. Punktem wyjścia było tu skonkretyzowanie pojęcia politycznych wartości międzynarodowych. Ogólnie ustalono walor większości systemów normatywnych i wartości wewnętrzne systemu prawa międzynarodowego oraz norm zewnątrzpaństwowych. Poprzez pryzmat wartościowania można było podjąć problematykę ocen normatywnych w stosunkach międzynarodowych. Wśród najrozmaitszych rodzajów ocen omówiono oceny doktrynalne, analizując doktryny polityczne, ekonomiczne, strategiczno-polityczne, polityczno-prawne i prawnomiędzynarodowe. Spojrzenie na te zespoły doktryn z perspektywy wartości i ocen w nich zawartych pozwoliło na stwierdzenie, że każdy z tych zespołów doktryn nasiąknięty jest wartościami wewnętrznymi prawa międzynarodowego. W ten sposób także na odcinku doktrynalnym stworzone zostały przesłanki dla priorytetowego traktowania prawa międzynarodowego wśród systemów normatywnych dla stosunków międzynarodowych.

W pracy znajdują się także reguły służące do rozstrzygnięcia konfliktu norm należących do różnych systemów normatywnych w stosunkach międzynarodowych.

(Praca przewidziana do druku w *Studia Iuridica*).

POSIEDZENIA KOMISJI EKONOMICZNEJ

Posiedzenie naukowe dnia 2 X 1978 r.

Josef V a c u l i k (Czechosłowacja): Tworzenie prognoz rozwoju naukowo-technicznego w zakładach przemysłu maszynowego.

Posiedzenie naukowe dnia 23 X 1978 r.

Roland G r a n i e r (Francja): Organizacja studiów i badań naukowych na Wydziale Ekonomii Stosowanej Uniwersytetu w Aix-Marseille.

III

MATERIAŁY BIO- I BIBLIOGRAFICZNE CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW TOWARZYSTWA

(Ciąg dalszy)

WYDZIAŁ II

KRUPIANKA ALEKSANDRA urodziła się 1 maja 1929 r. w Przemyślu w rodzinie inteligenckiej, jako córka Jana i Marii z domu Gondek. Siedmioklasową szkołę powszechną ukończyła w Legionowie pod Warszawą w r. 1941. W okresie okupacji uczęszczała w latach 1941-1943 do dwuletniej szkoły handlowej w Legionowie, uzupełniając naukę na tajnych kompletach. Od roku 1945 uczyła się w II Państwowym Gimnazjum i Liceum im. Królowej Jadwigi w Toruniu, gdzie w r. 1948 uzyskała maturę. W latach 1948-1952 studiowała filologię polską na UMK w Toruniu, uzyskując stopień magistra filozofii w zakresie filologii polskiej. W czasie studiów w latach 1950-1952 wykonywała prace zleczone dla Pracowni Leksykograficznej Słownika Mickiewiczowskiego PAN. W latach 1952-1957 pracowała jako nauczycielka języka polskiego w Państwowym Liceum Technik Plastycznych w Bydgoszczy. Niezależnie od pracy zawodowej ogłaszała recenzje w czasopiśmie kulturalno-literackim "Pomorze", którego była przez pewien okres korektorem. Ponadto brała również udział w zbiorowych pracach nad monografią Bydgoszczy. Z dniem 1 marca 1957 r. została zatrudniona jako asystentka w ówczesnej

Katedrze Języka Polskiego UMK. Tu uzyskała 20 IV 1966 r. stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy "Formacje czasownikowe z przedrostkiem o-(ob-) w języku polskim", a w dniu 14 XII 1978 r. stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa polskiego na podstawie rozprawy "Czasowniki z przedrostkami przestrzennymi w polszczyźnie XVIII wieku". Jest członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu oraz Polskiego Towarzystwa Językoznawczego.

S p i s p r a c : a) P r a c e m o n o g r a f i c z -
n e : 1) Formacje czasownikowe z przedrostkiem o-(ob-) w języku polskim, Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego TNT, t. 20, z. 2, Toruń 1969. 2) Czasowniki z przedrostkami przestrzennymi w polszczyźnie XVIII wieku, Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego TNT, t. 27, z. 2, Warszawa-Poznań-Toruń 1979. b) R o z -
p r a w y i a r t y k u ł y : 3) Normy stylistyczne pseudo-
klasyków w świetle wariantów edytorskich poezji S. Trembeckiego, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu 13: 1961, s. 93-97. 4) Normy stylistyczne polskiego klasycyzmu w świetle wariantów edytorskich poezji S. Trembeckiego i F.K. Dmochowskiego, Z historii i teorii literatury. Prace poświęcone V Międzynarodowemu Kongresowi Sławistów w Sofii, pod red. K. Budzyka, Wrocław 1963, s. 25-68. 5) Próba logiczno-syntaktycznej klasyfikacji polskich czasowników przedrostkowych, Z polskich studiów slawistycznych. Seria 3. Prace poświęcone VI Międzynarodowemu Kongresowi Sławistów w Pradze, Warszawa 1968, s. 23-30. 6) Kształtowanie się systemu polskich czasowników przedrostkowych, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu 21: 1969, s. 53. 7) O tzw. dopełniowej funkcji przedrostków czasownikowych, Poradnik Językowy 1969, z. 10, s. 560-570. 8) Oboczność funkcjonalna przyimków w grupach syntaktycznych z przydawką przyimkową (do//od//na), Poradnik Językowy 1970, z. 9-10, s. 548-556. 9) Ideowa wymowa "Sofiówki" Stanisława Trembeckiego w świetle badań stylistyczno-tekstowych, Roczniki Humanistyczne 19: 1971, z. 1, O sztuce literackiej. Prace ofiarowane Czesławowi Zgorzelskiemu, s. 51-59. 10) Polskie czasowniki przedrostkowe w XVIII wieku, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 28: 1976, s. 64-66.
c) P r a c e r e d a k c y j n o - s ł o w n i k o w e :
11) Słownik rymów Stanisława Trembeckiego. Praca zespołowa Sekcji Językoznawczej Koła Polonistów oraz Pracowników Katedry Filologii

Polskiej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pod redakcją Haliny Turskiej, Toruń 1961 (współdział). 12) Słownik języka Adama Mickiewicza, Wrocław-Warszawa-Kraków 1967 (współautorstwo haseł t. V, s. 294-317). d) P r a c e p o p u l a r n o n a u k o w e: 13) Życie literackie, Bydgoszcz - historia, kultura, życie gospodarcze, praca zbiorowa wydana staraniem Prezydium MRN w Bydgoszczy, Gdynia 1959, s. 306-323.

KRZEWIŃSKA ANNA urodziła się 9 sierpnia 1927 r. w Grudziądzu. Dnia 24 czerwca 1955 r. otrzymała dyplom ukończenia studiów wyższych na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i stopień magistra polonistyki. W styczniu 1957 r. została zaangażowana w charakterze asystentki w Zakładzie Literatury Staropolskiej UMK w Toruniu, a w 1966 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych i stanowisko adiunkta. W 1969 r. wystąpiła w IBL PAN na sesji poświęconej literaturze staropolskiej z referatem pt. "Uwagi o »Ermidzie« - udratyzowanej sielance Stanisława Herakliusza Lubomirskiego". W 1970 r. uczestniczyła w IX Konferencji Młodych Pracowników Nauki w Ustroniu, gdzie wygłosiła referat pt. "Alegoria w »Wizerunku własnym żywota człowieka poczciwego« Mikołaja Reja". W 1977 r. na podstawie uchwały Rady Wydziału Humanistycznego UMK uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii literatury polskiej. Uchwałę tę zatwierdziła w 1978 r. Centralna Komisja Kwalifikacyjna ds. Kadr Naukowych. W 1979 r. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu wystąpił z wnioskiem do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego o przyznanie stanowiska docenta.

S p i s p r a c: a) P r a c e m o n o g r a f i c z n e: 1) Pieśń ziemiańska, antyturecka i refleksyjna - studia nad wybranymi gatunkami staropolskiej liryki XVI i XVII wieku, Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego TNT, t. 19, z. 2, Toruń 1968. 2) Sielanka staropolska - jej początki, tradycje i główne kierunki rozwoju, Prace Wydziału Filologiczno-Filozoficznego TNT, t. 27, z. 1, Warszawa-Poznań-Toruń 1979. b) R o z p r a w y i a r t y k u ł y: 3) Poetyka staropolskiej pieśni ziemiańskiej, Zeszyty Naukowe UMK w Toruniu, Nauki Humanistyczno-Społeczne, z. 1, Toruń 1963, s. 31-65. 4) Poetyka antytureckiej liryki artystycznej XVI i XVII wieku, Zeszyty Naukowe UMK w Toruniu, Nauki

Humanistyczno-Społeczne, z. 12, Toruń 1965, s. 115-151. 5) Uwagi o Ermidzie - udratyzowanej sielance Stanisława Herakliusza Lubomirskiego, /w:/ O dawnym dramacie i teatrze, pod red. W. Roszkowskiej, Wrocław 1971, Studia Staropolskie, t. 31, s. 145-183. 6) Alegoria w "Wizerunku własnym żywota człowieka poczciwego" Mikołaja Reja, /w:/ Tradycja i nowoczesność, IX Konferencja Teoretycznoliteracka w Ustroniu, pod red. J. Trzynadlowskiego, Wrocław 1971, s. 9-26. 7) Jan Ostroróg - wybitny humanista XV wieku, Rocznik Kulturalny Kujaw i Pomorza 7: 1972, s. 107-116. 8) Arkadyjskość, /w:/ Słownik literatury staropolskiej, pod red. T. Michałowskiej (w druku). 9) Sielanka staropolska, /w:/ ibid. (w druku).

SZARMACH MARIAN urodził się 28 grudnia 1939 r. w Łasinie, pow. Grudziądz, w rodzinie nauczycielskiej. Tam też uczęszczał do szkoły podstawowej. Liceum Ogólnokształcące ukończył w Kwidzynie. W latach 1958-1963 studiował filologię klasyczną na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, a następnie do roku 1967 pracował w Liceum Ogólnokształcącym w Sztumie jako nauczyciel języka polskiego. Z dniem 1 X 1967 r. podjął pracę jako asystent w Katedrze Filologii Klasycznej UMK w Toruniu. Od dnia 1 X 1970 r. był starszym asystentem w tejże Katedrze. Doktoryzował się w roku 1971 na UMK na podstawie pracy "Rozwój wątku mitycznego o Palamedesie w literaturze greckiej", napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Zofii Abramowiczówny. Z dniem 1 X 1971 r. został adiunktem w Katedrze Filologii Klasycznej. W roku 1978 habilitował się w zakresie filologii klasycznej na podstawie monografii historyczno-literackiej o Dionie z Prusy. Od dnia 1 V 1979 r. został powołany na stanowisko docenta w Katedrze Filologii Klasycznej UMK. W roku 1972 brał udział w Międzynarodowym Kongresie Filologów Klasycznych Eirene (Cluj - Rumunia), gdzie wygłosił referat pt. "Der Heroikos des Philostratos als Quelle zur Rekonstruktion des verlorenen Palamedes von Euripides".

S p i s p r a c : a) P r a c e m o n o g r a f i c z n e : 1) Dion z Prusy, Toruń 1979. b) A r t y k u ł y : 2) Zaginione tragedie o Fedrze i Hippolytosie oraz wybrane związane z nimi zagadnienia, Meander 19: 1964, 12, s. 529-536. 3) Nowe spojrzenie na dramat Szymonowicza "Custus Joseph", Meander 25: 1970,

- 2, s. 41-52. 4) Heroikos Filostrata jako główne źródło do rekonstrukcji zaginionego Palamedesa Eurypidesa, *Meander* 28: 1973, 7-8, s. 281-287. 5) Le mythe de Palamède avant la tragédie grecque, *Eos* 62: 1974, s. 35-47. 6) Les tragédies d'Eschyle et de Sophocle sur Palamède, *Eos* 62: 1974, s. 193-204. 7) Le "Palamède" d'Euripide, *Eos* 63: 1975, s. 249-271. 8) Der Heroikos des Philostratos als Quelle zur Rekonstruktion des verlorenen Palamedes von Euripides, *Actes de la XIIe Conférence Internationale d'Etudes Classiques Eirene*, Amsterdam 1975, s. 271-277. 9) Kilka uwag o Kypriach, *Meander* 30: 1975, 10, s. 385-395. 10) "Mowy królewskie" Diona z Prusy, *Eos* 64: 1976, s. 164-176. 11) Mowa Olimpijska (XII) i Borystenejska (XXXVI) Diona z Prusy, *Meander* 31: 1976, 11-12, s. 462-472. 12) Les discours diogéniens de Dion de Pruse, *Eos* 65: 1977, s. 77-90. 13) Mowa Eubejska Diona z Prusy, *Meander* 32: 1977, 6, s. 189-195. 14) Le "Discours Troyen" de Dion de Pruse, *Eos* 66: 1978, s. 195-202. c) P r a c e p o p u l a r n o n a u k o w e: 15) Palamedes, *Filomata* 183: 1964, s. 183-188. 16) Cato żywy, *ibid.* 197: 1966, s. 375-380. 17) Atlantyda, *ibid.* 236: 1970, s. 326-332. 18) Mądrość życiowa drugiej sofistyki, *ibid.* 260: 1972, s. 41-46. 19) Toruński wrzesień Kopernikański, *ibid.* 272: 1973, s. 135-141. 20) Starożytna dyskusja o sporcie, *ibid.* 289: 1975, s. 443-449. 21) Matematyka pomaga filologii klasycznej, *ibid.* 315: 1978, s. 243-247. 22) Jan Parandowski (1895-1978), *ibid.* 326: 1979, s. 271-275.

WRÓBLEWSKI WITOLD urodził się 7 września 1938 r. w Grudziądzu w rodzinie robotniczej. Świadectwo dojrzałości otrzymał w II Liceum Ogólnokształcącym w Grudziądzu w 1957 r. W latach 1957-1962 studiował filologię klasyczną w Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu u prof. dra Stefana Srebrnego i prof. dr Zofii Abramowiczówny. Pracę magisterską pt. "Wpływ poglądów Filona z Larysy na poglądy filozoficzne Cyserona" napisał pod kierunkiem doc. dr hab. B. Józefowiczowej. Dnia 1 IX 1962 r. został zatrudniony w Katedrze Filologii Klasycznej UMK w Toruniu na stanowisku stażysty, od 1 III 1963 r. - asystenta, a od 1 X 1965 r. na stanowisku starszego asystenta. Po ukończeniu studiów rozwijał swoje zainteresowania w zakresie filozofii starożytnej pod kierunkiem prof. dra H. Elzenberga i prof. dr I. Dąbskiej.

Tytuł doktora nauk humanistycznych uzyskał dnia 18 VI 1969 r. na podstawie rozprawy: "Arystokratyzm Platona". Promotorem była prof. dr Z. Abramowiczówna. Praca została wydrukowana w wydawnictwach TNT. Dnia 1 X 1969 r. został powołany na stanowisko adiunkta. W dniu 18 maja 1978 r. na podstawie kolokwium habilitacyjnego i rozprawy pt.: "Rozwój pojęcia arete w II poł. V wieku p.n.e. Protagoras-Gorgiasz-Demokryt", Rada Wydziału Humanistycznego UMK w Toruniu nadała mu stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie filologii klasycznej. Od 1 X 1978 r. pełni obowiązki kierownika Katedry Filologii Klasycznej UMK w Toruniu. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Filologicznego od 1962 r., a członkiem TNT od 1974 r.

S p i s p r a c : a) P r a c e m o n o g r a f i c z n e : 1) Arystokratyzm Platona, Warszawa-Poznań 1972, s. 120. 2) Rozwój pojęcia arete w II poł. V wieku p.n.e. Protagoras-Gorgiasz-Demokryt, Toruń 1979, s. 220. b) R o z p r a w y i a r t y k u ł y : 3) Z problemu arete w Politei Platonijskiej, Ruch Filozoficzny 27: 1969, s. 152-153 (streszczenie odczytu w PTF w Krakowie). 4) Platon, ale jaki?, Studia Filozoficzne 65-66: 1970, s. 201-214. 5) Pojęcie aristos i arete w poematach Homera, Eos 60: 1972, s. 21-39. 6) Ziel der Politik und Aufgaben des Politikers in Platos Staatskonzeption, Wiss. Zeitschrift der Universität Rostock 22: 1974, s. 217-222. c) P r z e k ł a d y : 7) Arystoteles, Etyka wielka i Etyka eudemejska, Warszawa 1977. 8) Poezja renesansowa na Pomorzu, opr. B. Nadolski, Gdańsk 1976 (przekł. wybranych utworów: W. Gnafusa, M. Retella, W. Schrecka, M. Laubana). d) R e c e n z j e : 9) R.W. Hall, Plato and the Individual, The Hague 1964; Eos 57: 1967/68, s. 409-413. 10) R. Maurer, Platons "Staat" und die Demokratie, Berlin 1970; Ruch Filozoficzny 29: 1971, s. 246-251. 11) Y. Brès, La psychologie de Platon, Paris 1968; ibid., 31: 1973, s. 180-186. 12) H.J. Krämer, Platonismus und hellenistische Philosophie, Berlin 1971; ibid., 31: 1973, s. 186-190. 13) G. Martin, Platons Ideenlehre, Berlin 1973; ibid., 34: 1976, s. 54-60. 14) P. Moraux, Der Aristotelismus bei den Griechen von Andronikos bis Alexander von Aphrodisias, Bd. I, Berlin 1973; Deutsche Literaturzeitung 97: 1976, 3, szp. 221-225.

WYDZIAŁ IV

CZARNEK JANUSZ urodził się w dniu 28 lutego 1925 r. w Rzeszowie. Ojciec jego, adwokat, został w 1940 r. aresztowany i zgładzony w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen-Oranienburg. Do wybuchu II wojny światowej ukończył dwie klasy gimnazjalne. W czasie wojny pracował w Zakładach Lotniczych w Rzeszowie i równocześnie uczył się. Po oswobodzeniu Rzeszowa zdał w 1945 r. maturę i rozpoczął studia, uzyskując w 1949 r. dyplom absolwenta Akademii Handlowej w Poznaniu. Akademia ta nie miała uprawnień do nadawania tytułu magistra. Dyplom magistra ekonomii uzyskał w 1963 r. po ukończeniu dodatkowych studiów na Wydziale Ekonomii Politycznej Uniwersytetu Warszawskiego. W 1949 r. rozpoczął pracę zawodową, początkowo w Państwowej Centrali Handlowej w Sopocie, następnie - od roku 1950 - w przemyśle elektrotechnicznym w Warszawie, a od 1953 r. w Ministerstwie Przemysłu Maszynowego, Departamencie Planowania. W 1957 r. został przeniesiony do Zakładu Badań Ekonomicznych Komisji Planowania, gdzie skoncentrował się na problematyce ekonomicznej efektywności inwestycji i postępu technicznego, którą kontynuuje do chwili obecnej. W latach 1962-1968 pełnił funkcję głównego specjalisty do spraw ekonomicznej efektywności postępu technicznego w Komitecie ds. Techniki (przekształconym w Komitet Nauki i Techniki), a od początku 1969 r. powrócił do Instytutu Planowania (powstałego z Zakładu Badań Ekonomicznych Komisji Planowania), gdzie w 1970 r. otrzymał nominację na samodzielnego pracownika naukowo-badawczego, a w 1973 r. - na docenta. Na tym stanowisku pozostaje do chwili obecnej. Od początku lat sześćdziesiątych prowadził działalność dydaktyczną, początkowo na sporadycznie organizowanych szkoleniach, stale zaś w latach 1966-1971 na zaocznych kursach Warszawskiej Dyrekcji Szkolenia Ekonomicznego PTE, a w latach 1973-1976 na Podyplomowym Studium Projektowania Zakładów Przemysłu Maszynowego przy Politechnice Warszawskiej. Od 1976 r. wykłada ekonomiczną efektywność inwestycji na Wydziale Nauk Ekonomicznych UMK w Toruniu. Jest współautorem wszystkich wydanych od 1962 r. ze szczebla centralnego aktów normatywnych, określających metody badań ekonomicznej efektywności inwestycji i postępu technicznego. W 1974 r. partycipował w nagrodzie Ministra Nauki, Szkol-

nictwa Wyższego i Techniki z tego tytułu. W 1965 r. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi.

S p i s e p r a c : a) P u b l i k a c j e k s i ą ż -
k o w e : 1) Efektywność inwestycji (praca zbiorowa), Warszawa
1963, wyd. 2, rozdz. I, II pkt 4 i załącznik, IV, V pkt 1, przy-
kład nr 14. 2) Efektywność inwestycji i postępu technicznego w
przemysle drobnym, Warszawa 1965 (wspólnie z Z. Schulzem).
3) Wybór ekonomiczny w projektowaniu inwestycji (praca zbioro-
wa), Warszawa 1969, rozdz. II i IV. 4) Rachunek efektywności
inwestycji i postępu technicznego w przemyśle, Warszawa 1976.

b) R o z p r a w y i a r t y k u ł y : 5) Optymalna wielkość
serii, Biuletyn ZBE 1958, nr 12 i 13. 6) Oprocentowanie z punk-
tu widzenia przedsiębiorstwa przemysłowego, Finanse 1959, nr 3
(wspólnie z J. Kuźbą). 7) Z zagadnień przyrostu produkcji, Biu-
letyn ZBE 1960, nr 18. 8) Niektóre zagadnienia przyrostu produk-
cji, Ekonomista 1960, nr 5. 9) Efektywność inwestycji w istnie-
jących obiektach, Biuletyn ZBE, 1960, nr 19 (wspólnie z M. Ra-
kowskim). 10) Efektywność modernizacji przędzalni, Biuletyn ZBE
1960, nr 19 (wspólnie z T. Ehrenkreutzem). 11) W sprawie oceny
efektywności postępu technicznego, Gospodarka Planowa 1961, nr
1 (wspólnie z M. Rakowskim). 12) W sprawie syntetycznego wzoru
efektywności inwestycji, Ekonomista 1961, nr 4 (wspólnie z Z.
Knyziakiem i M. Rakowskim). 13) O podstawach rachunku ekonomicz-
nej efektywności inwestycji, Gospodarka Planowa 1961, nr 12.
14) Metody i praktyka opredelenia efektiwnosti kapitalnych wło-
żeń i nowoj techniki w PNR, AN ZSRR, Instytut Ekonomiki, Mo-
skwa 1965, z. 9 (wspólnie z A. Markowskim). 15) Kryteria oceny
ekonomicznej efektywności automatyzacji, Studia Ekonomiczne
1965, nr 12. 16) As automatizálás hatékonyság-számításának problé-
mái a Lengyel Népköztársaságban, Ipargazdaság, Budapest 1966,
nr 6 (wspólnie z A. Markowskim). 17) Problemy stosowania rachun-
ku efektywności automatyzacji, Gospodarka Planowa 1966, nr 5
(wspólnie z A. Markowskim). 18) Methodology of cost-benefit ana-
lysis of research, development and technical projects, relating
to planned economies, referat dla UNESCO, Paris May 1968. 19)
Kryteria oceny prac badawczych i rozwojowych, Zagadnienia Nau-
kownawstwa 1968, nr 3 (wspólnie z Z. Madejem). 20) Kriterii ocen-
ki issledowatielskich rabot i rabot po wniedrienju itogow issle-

dowanij w proizwodetwiennuju praktiku, referat na sympozjum naukowe w problemie "Zarządzanie, planowanie i organizacja badań naukowych i technicznych", SEW, Moskwa, maj 1968 (wspólnie z Z. Madejem). 21) Wspólny projekt trybu postępowania przy opracowywaniu analiz ekonomicznych w projektowaniu inwestycji, Komisja Planowania, Warszawa, wrzesień 1968, (maszynopis powielony. 22) Ekonomiczne kryteria wyboru w projektowaniu inwestycji, jw. 23) Próba oceny efektów postępu technicznego i organizacyjnego w skali działów i gałęzi gospodarki narodowej, KniT 1969, seria EM nr 2 (wspólnie z A. Markowskim i R. Wilczewskim). 24) Analiza czynników i proporcji rozwojowych, Prace Instytutu Planowania 1971, z. 19 (wspólnie z R. Wilczewskim). 25) Kierowanie reprodukcją zasobów majątkowych, postępowaniem technicznym i procesami inwestycyjnymi (próba określenia kierunków działania) /w:/ Wybrane zagadnienia systemu funkcjonowania gospodarki PRL, Instytut Planowania, Warszawa 1971 (wspólnie z P. Glikmanem). 26) Ekonomiczna efektywność inwestycji w wybranych pionach, branżach i zakładach drobnej wytwórczości, Prace i Materiały Instytutu Przem. Drobego i Rzemiosła, z. 23/312 (wspólnie z K. Rey-Reuckim, S. Stępnem i Z. Żebowskim). 27) Problemy metodyczne ekonomicznej efektywności postępu technicznego, referat na Krajowy Zjazd Ekonomistów, styczeń 1971 r. (wspólnie z B. Pilawskim), Organizacja, Samorząd, Zarządzanie 1971, nr 7. 28) Planowanie inwestycji i formy integracji rachunku efektywności z zasadami funkcjonowania gospodarki narodowej w NRD, Instytut Planowania, 1971 (wspólnie z W. Dąbrowskim i W. Ławrynowiczem). 29) O nowe ujęcie metodyki rachunku ekonomicznej efektywności inwestycji, Inwestycje i Budownictwo 1, 1972 (wspólnie z P. Glikmanem). 30) Kierunki zmian metodycznych w rachunku ekonomicznej efektywności inwestycji i postępu technicznego, referat na sympozjum nt.: Metody badania efektywności ekonomicznej postępu technicznego w gospodarce wojska, WAP 1972. 31) Problem okresu eksploatacji w rachunku efektywności inwestycji produkcyjnych, Prace Instytutu Planowania 1973, z. 29 (wspólnie z J. Kotowicz). 32) Doskonalenie rachunku ekonomicznej efektywności inwestycji, wypowiedź w dyskusji, Zeszyty Naukowe SGPiS 90/1973. 33) Nowe metody rachunku ekonomicznej efektywności inwestycji. Inwestycje i Budownictwo 1974, nr 6 i 8 (wspólnie z P. Glikmanem). 34) Roczne i wieloletnie ujęcie rachunku efektywności. Gospodar-

ka Planowa 1974, nr 3. 35) Opracowanie zasad rachunku efektywności inwestycji zintegrowanych z zasadami funkcjonowania gospodarki, a zwłaszcza z systemem finansowym i systemem kształtowania cen (maszynopis powielony), Komisja Planowania, Warszawa 1974 (wspólnie z P. Glikmanem, J. Pająkiem, Z. Sadowekim, Z. Wittem). 36) Ocena ekonomicznej efektywności etapowania zamierzeń rozwojowych, Inwestycje i Budownictwo 1975, nr 10. 37) O roli bezwzględnego rachunku efektywności, Inwestycje i Budownictwo 1975, nr 4 (wspólnie z P. Glikmanem). 38) Stosowanie rachunku efektywności inwestycji w praktyce. Wyniki badań ankietowych w przemysłowych zjednoczeniach i biurach projektów, Prace Instytutu Planowania, z. 41, Warszawa 1975 (wspólnie z P. Glikmanem). 39) Zgodność rozwiązań nowej metodyki badania ekonomicznej efektywności inwestycji z systemem finansowo-kredytowym, Gospodarka Planowa 1976, nr 4. 40) Wstępna analiza nakładów inwestycyjnych na surowce dla budownictwa i ich kapitałochłonności, Instytut Planowania, Warszawa, wrzesień 1976, maszynopis powielony (wspólnie z D. Kolińską). 41) Warunki i możliwości skutecznego wykorzystywania rachunku efektywności w toku procesu projektowania zamierzeń rozwojowych, Instytut Planowania, Warszawa 1976, maszynopis (wspólnie z D. Kolińską). 42) Evolution of the methods of investment efficiency calculation in Poland, *Economica Polona* 1977, nr 3/4. 43) Obliczenie ciągnionych nakładów pracy i kapitału dla wybranych surowców budowlanych, Instytut Planowania, Warszawa 1977, maszynopis (wspólnie z D. Kolińską). 44) Metodika rasczeta ekonomiczeskoj effektivnosti kapitalnych włożenij w PNR, *Woprosy Ekonomiki*, Moskwa (w druku). c) P r a c e p o p u l a r n o n a u k o w e: 45) Metodyka oceny ekonomicznej efektywności nowej techniki, *Życie Gospodarcze* 1965, nr 18. 46) O badaniach efektywności inwestycji, *Biuletyn Techniczny ZBPB* 1965, nr 5. 47) Moskiewskie sympozjum na temat badań efektywności inwestycji. *Inwestycje i Budownictwo* 1965, nr 9. 48) O program rozwoju gałęzi i regionów, *Inwestycje i Budownictwo* 1966, nr 3. 49) Rachunek efektów ekonomicznych projektów wynalazczych. Część II publikacji pt. Jak wynagradzać wynalazców i racjonalizatorów, Warszawa 1968. 50) Przykład obliczania wskaźnika efektywności i niektóre uwagi dotyczące stosowania metody dyskonta, *Inwestycje i Budownictwo* 1974, nr 10. 51) Ewolucja metod określania ekonomicznej efektywności inwestycji, *PTE*, Bydgoszcz, maj

1975, maszynopis powielony. 52) Założenia nowej metodyki określania ekonomicznej efektywności inwestycji, PTE, Bydgoszcz, maj 1975, maszynopis powielony (wspólnie z P. Glikmanem). 53) Podstawy metodyczne badań ekonomicznej efektywności inwestycji, w: Problemy ekonomicznej efektywności inwestycji oraz zadania ekonomistów w procesie projektowania, Warszawa 1976, 54) Pytania i odpowiedzi na temat stosowania rachunku ekonomicznej efektywności inwestycji, Inwestycje i Budownictwo 1977, nr 6 i 7/8.

d) M a t e r i a ł y s z k o l e n i o w e: 55) Badania ekonomicznej efektywności inwestycji, Bank Inwestycyjny, Warszawa 1964, z. 1/8. 56) Zasady obliczania efektów ekonomicznych projektów wynalazczych, WKTiR Łódź, styczeń 1965. 57) Charakterystyka i założenia metodyczne badań ekonomicznej efektywności inwestycji, cz. I i II. Warszawska Dyr. Szkol. Ekonom. PTE, 1966/1967, 1967/1968, 1968/1969, 1969/1970, 1970/1971. 58) Analiza ekonomicznej efektywności mniejszych inwestycji, jw. 1966/1967, 1967/1968, 1968/1969. 59) Ekonomiczne efekty i efektywność projektów wynalazczych, jw., 1967/1968, 196 (wspólnie z A. Markowskim). 60) Metody badań wykorzystywania czynników produkcji, Materiały szkoleniowo-instruktażowe NBP, Warszawa 1972. 61) Węzłowe problemy ekonomiki rozwoju przemysłu i inwestycji, cz. I i II, Warszawa 1974 i 1975. e) R e c e n z j e: 62) R. Chwieduk, Warunki efektywnego zastosowania automatyzacji w przemyśle; Ekonomista 1971, nr 3. 63) Z. Jach, Efektywność pracy badawczej instytutów przemysłowych; Ekonomista 1974, nr 1.

CZYŻNIEWSKI KAZIMIERZ urodził się 1 października 1908 r. we wsi Srebrniki, powiat wąbrzeski, z ojca Antoniego i matki Wكتورii z Dejewskich. W 1933 r. ukończył Instytut Handlu Morskiego i Techniki Portowej w Gdyni. Studia magisterskie (II stopień) kontynuował w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Sopocie. W 1964 r. Rada Wydziału Morskiego WSE w Sopocie nadała mu stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych, a w 1972 r. Rada Wydziału Finansów i Statystyki SGPiS - stopień naukowy doktora habilitowanego. W okresie przeszło 40-letniej pracy zawodowej zatrudniony był w aparacie bankowo-kredytowym, m.in. w Pomorskim Banku Rolniczym w Toruniu, Banku Gospodarstwa Krajowego w Gdyni, a po wojnie w Banku Gospodarstwa Krajowego w Gdańsku, od roku 1949 w Centrali

BGK w Warszawie, Banku Inwestycyjnym w Warszawie i Narodowym Banku Polskim w latach 1958-1974. Przez cały okres pracy w Polsce Ludowej zajmował stanowiska kierownicze: naczelnika wydziału, zastępcy dyrektora departamentu i dyrektora departamentu; przez ostatnich kilka lat był doradcą Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Z racji swojej pracy zawodowej uczestniczył w licznych konferencjach i sesjach międzynarodowych, a także w komisjach RWPG. Równoległe z pracą zawodową prowadził wykłady z zakresu ekonomiki inwestycji i budownictwa oraz finansowania organizacji gospodarczych na różnych kursach organizowanych m.in. przez Ministerstwo Finansów, NIK, PTE, Związek Inżynierów i Techników, Stowarzyszenie Księgowych. Od 1964 do 1976 r. zatrudniony był w charakterze pracownika naukowo-dydaktycznego w Politechnice Warszawskiej na Wydziale Inżynierii Lądowej, gdzie prowadził wykłady z zakresu ekonomiki budownictwa i analizy ekonomicznej. W latach 1973-1975 prowadził także wykłady zleczone w Instytucie Ekonomicznym UMK, a od roku 1976 zatrudniony jest na stanowisku docenta i kierownika nowo organizowanego Zakładu Ekonomiki i Organizacji Budownictwa i Inwestycji na Wydziale Nauk Ekonomicznych UMK.

S p i s o c z e s t a r c : a) P r a c e m o n o g r a f i c z n e : 1) Efektywność oddziaływania systemu rozliczeń na gospodarkę finansową przedsiębiorstw, /w:/ Rozliczenia pieniężne w gospodarce socjalistycznej. Zagadnienia dyskusyjne, Warszawa 1966. 2) Efektywność form finansowania reprodukcji środków trwałych, Warszawa 1966, s. 373. 3) Reprodukacja środków trwałych w przemyśle, Warszawa 1972, s. 306. 4) Ekonomika i organizacja budownictwa (podręcznik dla kl. IV i V technikum budowlanego), Warszawa 1974, s. 457; wyd. II, Warszawa 1976, s. 497. 5) Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw (podręcznik dla policealnych studiów z zakresu finansów). Ministerstwo Finansów - Ośrodek Doskonalenia Zawodowego Kadr Resortu Finansów, 1975, s. 219. 6) Die Reproduktion der Grundmittel in der Industrie. Verlag die Wirtschaft, Berlin 1976. 7) Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw budowlano-montażowych, cz. 2 (podręcznik dla uczniów sem. III i IV policealnych studiów ekonomicznych), w przygotowaniu do druku. b) A r t y k u ł y : 8) Nowe zasady finansowania inwestycji, Inwestycje i Kredyt 1957, nr 3. 9) O niektórych zagadnieniach

na tle nowego systemu planowania, finansowania i kredytowania inwestycji, Fundamenty 1958, nr 23. 10) O inwestycjach zdecentralizowanych przedsiębiorstwach przemysłu kluczowego, Finanse 1961, nr 3. 11) Problematyka kredytu inwestycyjnego, Finanse 1961, nr 11. 12) Wpływ kompleksowej analizy działalności przedsiębiorstw przemysłowych na ich gospodarkę majątkiem trwałym, Wiadomości NBP 1964, nr 3. 13) W cieniu wielkich poczynań, Zeszyty Problemowe Przeglądu Technicznego 1968, nr 8. 14) Finansowanie reprodukcji środków trwałych, Życie Gospodarcze 1969, nr 42. 15) Struktura aparatu bankowego w NRD i jego rola w procesie finansowania reprodukcji środków trwałych przemysłu, Wiadomości NBP, nr 12. 16) Propozycje usprawnienia statystyki inwestycji, środków trwałych i remontów, Bank i Kredyt 1970, nr 6.

GRZEŚKOWIAK ALICJA urodziła się 10 czerwca 1941 r. w Świrzu, woj. Lwów, z ojca Eugeniusza Bautro i matki Adeli, w rodzinie ineligencji pracującej. W roku 1945 przybyła wraz z rodzicami do Torunia. Szkołę podstawową i II Liceum Ogólnokształcące ukończyła w Toruniu, uzyskując w r. 1958 maturę. W latach 1958-1963 studiowała na Wydziale Prawa UMK w Toruniu. Stopień magistra prawa uzyskała za pracę pt. "Zasady odpowiedzialności nieletnich w polskim prawie karnym". W latach 1963-1966 pracowała w I Oddziale Miejskim NBP w Toruniu, którego stypendystką była przez trzy ostatnie lata studiów. Po odpracowaniu stypendium fundowanego, rozpoczęła w listopadzie 1966 r. pracę w Katedrze Prawa Karnego UMK, początkowo jako asystent, a od roku 1967 jako starszy asystent. Po odbyciu pozaetatowej aplikacji sądowej zdała w roku 1969 egzamin sędziowski. W styczniu 1971 r. obroniła na Wydziale Prawa UMK pracę doktorską na temat: "Kara pozbawienia wolności względem nieletnich w socjalistycznym prawie karnym państw europejskich". Od maja 1971 r. do chwili obecnej pracuje w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii Instytutu Prawa Karnego UMK w Toruniu na stanowisku adiunkta. W okresie od grudnia 1974 do maja 1975 r. przebywała na stypendium naukowym we Włoszech (Rzym). Rozprawę habilitacyjną na temat "Kara śmierci w polskim prawie karnym" przedstawiła w roku 1978 Radzie Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu. Na podstawie tej pracy i w wyniku kolokwium w listopadzie tegoż roku uzyskała stopień doktora habilitowanego. Od roku 1968

jest członkiem SD. Ponadto należy do następujących towarzystw: Międzynarodowego Stowarzyszenia Prawa Karnego (AIDP), Towarzystwa Naukowego w Toruniu oraz Zrzeszenia Prawników Polskich - jako członek Zarządu Okręgu.

S p i s a p r a c : a) P r a c e m o n o g r a f i c z -
n e : 1) Kara pozbawienia wolności względem nieletnich w prawie
karnym europejskich państw socjalistycznych, Warszawa-Poznań-
-Toruń 1976, s. 142. 2) Kara śmierci w polskim prawie karnym,
Toruń 1978, s. 292. b) R o z p r a w y i a r t y k u ł y :
3) Nowa ustawa o komisjach do spraw nieletnich RSFRR, Palestra
1968, 5, s. 60-71. 4) Przepięstwo za granicę, Gazeta Sądowa i
Penitencjarna 1970, 10, s. 8 (wspólnie z M. Filarem). 5) Aspek-
ty reedukacyjne wykonania kary pozbawienia wolności stosowanej
wobec nieletnich w socjalistycznych państwach Europy, Zeszyty
Naukowe UMK 1971, 42, s. 153-166. 6) Nieletni a kodeks karny,
Gazeta Sądowa i Penitencjarna 1971, 5, s. 7. 7) Istota kary po-
zbawienia wolności stosowanej wobec nieletnich, Zeszyty Naukowe
UMK 1972, 52, s. 59-66. 8) Poglądy Romualda Hubego na karę, Cza-
sopismo Prawno-Historyczne 26: 1974, 2, s. 151-166. 9) La pena
di morte nella nuova legislazione penale polacca, Rivista Ita-
liana di Diritto e Procedura Penale 1976, 4, s. 1335-1342. 10)
La peine de mort dans la nouvelle legislation criminelle po-
lonaise, Revue Penitentiaire et de Droit Penal 1977, 3, s. 227-
-235 (wspólnie z J. Śliwowskim). 11) Ogólne dyrektywy wymiaru
kary w sądowym stosowaniu kary śmierci, Acta Universitatis Nico-
lai Copernici 1977, 83, s. 43-57. 12) Ruch włoskich abolicjonis-
tów II połowy XIX wieku, Acta Universitatis Nicolai Copernici
1978, 89, s. 165-179. 13) Zapobiegawcza funkcja kary, Materiały
I Krajowej Konferencji Naukowych Problemów Profilaktyki Społecz-
nej i Resocjalizacji, Warszawa 1979, s. 26. c) P o d r ę c z n i -
k i i s k r y p t y : 14) Zarys prawa karnego, Toruń 1976, s.
294 (wspólnie z A. Markiem i M. Filarem). 15) Proces karny. Pod-
ręcznik do ćwiczeń, Warszawa 1979 (wspólnie z W. Daszewiczem,
A. Bulsiewiczem, M. Jeż-Ludwichowską i D. Osowską). d) R e c e n -
z j e i s p r a w o z d a n i a : 16) Sprawozdanie z obrony
pracy doktorskiej Z. Domino, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1967,
4, s. 525-528. 17) U. Spirito, Storia del diritto penale italia-
no da Cesare Beccaria ai nostri giorni, Firenze 1974; Ruch Praw-

niczy, Socjologiczny i Ekonomiczny 1978, 3, s. 265-268.

e) G l o s y: 18) Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z 30 XI 1967, V KRN 846/67, Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych 1969, 9, s. 377-378. 19) Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z 10 III 1971, III KR 7/71, Nowe Prawo 1972, 2, s. 327-329. 20) Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z 29 X 1971, III KR 200/71, Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych 1972, 11, s. 510-511. 21) Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z 18 X 1972, VI KR 60/72, Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych 1973, 9, s. 376-378. 22) Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z 18 IV 1975, VI KZP 40/74, Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych 1976, 3, s. 134-136. 23) Głosa do uchwały Sądu Najwyższego z 26 VIII 1977, VII KZP 30/77, Państwo i Prawo 1978, 12 (wspólnie z M. Filarem).

KALLAS MARIAN urodził się 3 grudnia 1938 r. w Kościerzynie, w rodzinie nauczycielskiej, z ojca Franciszka i matki Anny z domu Wensierskiej. W latach 1945-1951 uczęszczał do Szkoły Powzecznej w Lipach, pow. Kościerzyna, a następnie do Liceum Ogólnokształcącego TPD w Starogardzie Gdańskim, gdzie uzyskał maturę w 1955 r. W okresie 1955-1960 studiował historię na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tytuł magistra w zakresie historii uzyskał za pracę pt. "Nowa Polska - organ Warszawskiego Towarzystwa Patriotycznego", przygotowaną na seminarium z historii Polski nowożytnej i najnowszej, kierowanym przez prof. dra Witolda Łukaszewicza. Od 1 września 1960 do 30 kwietnia 1961 r. pracował w charakterze wykładowcy w Oficerskiej Szkole Artylerii im. gen. J. Bema. W czasie od 1 maja do 31 lipca 1961 r. był instruktorem terenowym w Bydgoskim Zarządzie Wojewódzkim Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich w Toruniu. Następnie (od 16 sierpnia 1961 do 31 marca 1962) pracował w charakterze nauczyciela kontraktowego w I Liceum Ogólnokształcącym im. J. Kasprowicza w Inowrocławiu. Z dniem 1 kwietnia 1962 r. został powołany na stanowisko asystenta w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego na Wydziale Prawa UMK w Toruniu, a z dniem 1 stycznia 1963 r. - na stanowisko starszego asystenta. Uchwałą Rady Wydziału Prawa z 5 marca 1968 r. uzyskał stopień doktora nauk prawnych na podstawie pracy pt. "Konstytucja Księ-

stwa Warszawskiego z 22 lipca 1807. Jej powstanie, systematyka i główne instytucje w związku z praktyką i ustawodawstwem szczegółowym", napisanej pod kierunkiem prof. dra Wojciecha Hejnosza. Z dniem 1 października 1968 r. został powołany na stanowisko adiunkta. Na podstawie pracy pt. "Organy administracji terytorialnej w Księstwie Warszawskim" oraz kolokwium habilitacyjnego w dniu 24 czerwca 1975 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu nadała mu stopień doktora habilitowanego historii państwa i prawa Polski. Z dniem 1 lutego 1976 r. został powołany na stanowisko docenta w Instytucie Historyczno-Prawnym na Wydziale Prawa i Administracji UMK. Jest pracownikiem etatowym Zakładu Historii Ustrojów Państwowych i Administracji. Od 1978 r. kieruje pracami Zespołu Konstytucjonalizmu Polskiego XVIII-XX w. Pełni obowiązki redaktora "Zapisek Kujawsko-Dobrzyńskich". Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego, Towarzystwa Naukowego w Toruniu (od 1963 r.), Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego oraz członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Jest członkiem PZPR.

S p i s   p r a c : a) P r a c e   m o n o g r a f i c z n e : 1) Konstytucja Księstwa Warszawskiego. Jej powstanie, systematyka i główne instytucje w związku z normami szczegółowymi i praktyką, *Studia Iuridica*, t. 9: 1970, z. 3, s. 205. 2) Organy administracji terytorialnej w Księstwie Warszawskim, Toruń 1975, s. VII, 257. 3) Historia ustroju Polski na tle powszechnym, Toruń 1978, s. 543 (wspólnie z W. Bojarskim, R. Łaszewskim i J. Justyńskim). b) R o z p r a w y   i   a r t y k u ł y : 4) Bydgoski dziennik departamentowy na tle czasopism urzędowych Księstwa Warszawskiego, *Prace Komisji Historii* 6: 1969, s. 5-44. 5) Zapomniany projekt konstytucji polskiej z 1814, *Zeszyty Naukowe UMK, Prawo* 9: 1969, s. 105-116. 6) *Gazeta Bydgoska z 1810 r.*, *Prace Komisji Historii* 7: 1970, s. 103-118. 7) *Dzienniki departamentowe w czasach Księstwa Warszawskiego (1808-1815)*, *Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX w.*, 10: 1971, z. 1, s. 5-31. 8) Józefa Kalasantego Szaniawskiego nieznanego projektu konstytucji dla Wielkiego Księstwa Poznańskiego, *Prace Komisji Historii* 8: 1971, s. 3-26. 9) Projekt reform ustrojowych w Księstwie Warszawskim (1810-1811), *Zeszyty Naukowe UMK, Prawo* 10: 1971, s. 77-93. 10) *Dzienne Doniesienia (Warszawskie)*. *Czasopis-*

- mo warszawskie z lat 1807-1808, Rocznik Warszawski 11: 1972, s. 141-149. 11) Krakowski dziennik departamentowy (1812-1815) na tle wydawnictw urzędowych z czasów Księstwa Warszawskiego, Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX w., 11: 1972, z. 3, s. 317-328. 12) Projekt konstytucji dla Królestwa Polskiego z 1814 r., Zeszyty Naukowe UMK, Prawo 11: 1972, s. 95-110. 13) Nieznany projekt konstytucji dla Wielkiego Księstwa Poznańskiego z 1815 r., Prace Komisji Historii 9: 1973, s. 151-163. 14) Administration territoriale du Duché de Varsovie (1806-1815), Revue Historique de Droit Français et Etranger 55: 1977, s. 35-51. 15) Le système administratif du Duché de Varsovie, 1806-1815, Canadian Slavonic Papers 19: 1977, nr 3, s. 259-280. 16) Podział administracyjny Księstwa Warszawskiego (1806-1815), Czasopismo Prawno-Historyczne 30: 1978, z. 2, s. 94-113. 17) Z przeszłości administracyjnej Kujaw i ziemi dobrzyńskiej (od rozbiorów do utworzenia województwa włocławskiego), Zapiski Kujawsko-Dobrzyńskie, Seria A, Historia, 1979, s. 193-213. d) R e c e n z j e i s p r a w o z d a n i a: 18) Polskie postulaty konstytucyjne z 1815 r. dotyczące organizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Sprawozdania PTPN 84: 1970, s. 96-101. 19) Głos o systemie wyborczym w Księstwie Warszawskim, Pamiętnik X Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Lublinie, 9-13 września 1969 r. Referaty i dyskusje, t. 4, Warszawa 1971, s. 32-36. 20) Obchody Roku Józefa Wybickiego w Gdańsku 1972 r., Zapiski Historyczne 37: 1972, s. 221-223 (wspólnie z M. Pawlakiem). 21) W odpowiedzi na recenzję Stanisława Grodzkiego, Czasopismo Prawno-Historyczne 24: 1972, z. 2, s. 216-222. 22) A. Eisenbach, Kwestie równouprawnienia Żydów w Królestwie Polskim, Warszawa 1972; Czasopismo Prawno-Historyczne 24: 1973, z. 1, s. 231-232. 23) J. Kosim, Losy pewnej fortuny. Z dziejów burżuazji warszawskiej w latach 1807-1830, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1972; Czasopismo Prawno-Historyczne 25: 1973, z. 1, s. 230-231. 24) Diariusz kołowania i konfederacji pod Gołębiem i Lublinem z 1672 r. wraz z aktem konfederacji, opr. A. i K. Przyboś, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1972; Czasopismo Prawno-Historyczne 26: 1974, z. 1, s. 265-266. 25) O Józefie Wybickim w czasach Legionów i Księstwa Warszawskiego, /w:/ Józef Wybicki, Księga zbiorowa pod red. A. Bukowskiego, Gdańsk 1975, s. 310-315. 26) Wojciech Hejnosz (1895-1976), Czasopismo Prawno-Historyczne 29: 1977, z. 1, s. 163-

-165. e) W y d a w n i c t w a   ź r ó d ł o w e: 27) Statystyka departamentu bydgoskiego ułożona w miesiącu kwietniu 1812 roku, Źródła do dziejów Bydgoszczy, t. 6, Warszawa-Poznań 1972, s. 102 (wspólnie z J. Wojciakiem). 28) Raport statystyczno-wojskowy departamentu bydgoskiego z 1813 r., Dokumenty do dziejów Kujaw i ziemi dobrzyńskiej XIV-XIX w., Warszawa-Poznań 1974, s. 61-87. f) H a s ł a   d o   w y d a w n i c t w   e n c y k l o p e - d y c z n y c h: 29) Józef Lipski, Polski Słownik Biograficzny 17: 1972, z. 3, s. 434-435.

MROZEK ANDRZEJ urodził się 17 maja 1941 r. w Ligocie w okolicach Bielska-Białej. W roku 1958, po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego w Gieszynie, rozpoczął studia na Wydziale Prawa UMK. Ukończył je w roku 1963, uzyskując tytuł magistra prawa na podstawie pracy "Program społeczno-polityczny Niemieckiej Partii Centrum". Rozpoczął następnie pracę jako stażysta w Katedrze Teorii Państwa i Prawa. W roku 1970 uzyskał doktorat nauk prawnych na podstawie dysertacji "Teoretyczne przesłanki automatyzacji procesów stosowania prawa". W tym też roku awansował na stanowisko adiunkta w Zakładzie Teorii Państwa i Prawa UMK. W roku 1978 uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie teorii państwa i prawa na podstawie pracy "Prawo-polityczne konsekwencje wdrożenia APD w ramach aparatu państwa kapitalistycznego". W roku 1968 przebywał na kilkutygodniowym stażu naukowym w Uniwersytecie Moskiewskim i Uniwersytecie Leningradzkim. W latach 1974 i 1975, jako stypendysta Fundacji Aleksandra von Humboldta, studiował i prowadził prace badawcze na uniwersytetach w Ratyźbonie, Monachium, Bonn i w Berlinie Zachodnim. W roku 1977 przez okres kilku miesięcy przebywał w Bonn oraz na Uniwersytecie w Rzymie, kontynuując badania nad tematyką pracy habilitacyjnej. Obecnie pracuje w charakterze docenta etatowego w Zakładzie Teorii Państwa i Prawa UMK.

S p i s   p r a c : a) P r a c e   m o n o g r a f i c z - n e: 1) Problemy informatyki prawniczej, Toruń 1977. 2) Prawno-polityczne konsekwencje wdrożenia APD w ramach aparatu państwa burżuazyjnego, Toruń 1978. b) R o z p r a w y   i   a r - t y k u ł y : 3) Węzłowe problemy legalizmu w państwach socjalistycznych, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 1967,

- 3, s. 83-99. 4) Teoretyczne modele legalizmu, Zeszyty Naukowe UMK, Nauki Polityczne, 27: 1968, 2, s. 39-67 (wspólnie z W. Langiem). 5) Prawo a polityka, Zeszyty Naukowe UMK, Nauki Polityczne, 36: 1969, 3, s. 3-18 (wspólnie z W. Langiem). 6) Podwójne podporządkowanie rad narodowych w świetle badań empirycznych, Problemy Rad Narodowych 1970, 19, s. 89-130 (wspólnie z W. Beńskim i W. Langiem). 7) Proces stosowania prawa jako proces przetwarzania informacji, Państwo i Prawo 1970, 7, s. 43-56 (wspólnie z W. Langiem). 8) Teoretyczne przesłanki automatyzacji niektórych czynności stosowania prawa, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo, 52: 1972, 12, s. 127-138. 9) Prawo i style polityki, Studia Nauk Politycznych 10: 1972, 4, s. 93-109 (wspólnie z W. Langiem). 10) Prawometria i jej zastosowania w procesach tworzenia, stosowania i badania prawa, Państwo i Prawo 1972, 7, s. 52-68 (wspólnie z A. Malinowskim i W. Langiem). 11) Udział czynnika społecznego i zawodowego w procesie podejmowania decyzji administracyjnych, Problemy Rad Narodowych 1973, 28, s. 92-115. 12) Rola dyrektywy indywidualizacji i standaryzacji w procesie ustalania skutków prawnych, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo, 56: 1973, 12, s. 97-107. 13) Postulat automatyzacji procesów stosowania prawa w świetle zasady praworządności, Zeszyty Naukowe UMK, Nauki Polityczne, 61: 1974, 6, s. 99-109. 14) Elektroniczne przetwarzanie danych w administracji państwowej, prawie i nauce prawa RFN, Państwo i Prawo 1975, 1, s. 81-107 (wspólnie z H. Garstką). 15) Automatyzacja w administracji i prawie Republiki Austriackiej, Studia Prawnicze 46: 1975, 4, s. 141-157. 16) Automation und Recht in sozialistischen Ländern (Volksrepublik Polen), Oeffentliche Verwaltung und Datenverarbeitung 1976, 1, s. 48-59. 17) Ochrona danych osobopoznawczych w państwach burżuazyjnych, /w:/ Prawne problemy systemów informatycznych, Wrocław 1976, s. 149-165. 18) Prawno-polityczne problemy funkcjonowania banków danych w państwach burżuazyjnych, Państwo i Prawo 1976, 8, s. 116-128. 19) Założenia i realizacja informatycznego systemu JURIS, Metody-Organizacja-Technika 1977, 5-6, s. 21-24. 20) Główne kierunki rozwoju prawa komputerowego, Zeszyty Naukowe UMK, Prawo, 83: 1977, 15, s. 135-154. 21) Zachodniemiecka ustawa o ochronie danych osobowych w procesach automatycznego przetwarzania, Studia Prawnicze 55: 1978, 1, s. 175-195. 22) Amerykańska koncepcja ochrony danych osobowych w warunkach wykorzystania technik auto-

matycznego przetwarzania danych, *Metody-Organizacja-Technika* 1978, 1, 16-20, 23) Z problematyki oddziaływania automatyzacji na funkcjonowanie aparatu państwowego, /w:/ *Studia z informatyki prawniczej*, Warszawa 1978, s. 111-124. c) R e c e n z j e : 24) F. Samalik, *Pravo a společnost*, Praha 1966; *Państwo i Prawo* 1968, 1, s. 135-137. 25) A. Podgórecki, *Prestiż prawa*, Warszawa 1967; *Studia Socjologiczne* 27: 1967, 4, s. 330-341 (wspólnie z W. Beńskim). 26) N. Luhmann, *Recht und Automation in der öffentlichen Verwaltung*, Speyer 1966; *Państwo i Prawo* 1969, 12, s. 128-131. 27) Akademia Nauk SSSR, *Woprosy kibernetiki i prawo*, Moskwa 1967; *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 1969, 1, s. 304-306. 28) S. Ehrlich, *Wstęp do nauk o państwie i prawie*, Warszawa 1970; *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 1971, 1, s. 321-323. 29) U. Damman (i inni), *Datenbanken und Datenschutz*, Frankfurt 1974; *Państwo i Prawo* 1975, 7-8, s. 134-136. 30) H. Brinckmann (i inni), *Verwaltungsautomation*; *Państwo i Prawo* 1976, 3, s. 128-130. 31) A. Malinowski, *Wstęp do badań cybernetycznych w prawoznawstwie*, Warszawa 1977; *Państwo i Prawo* 1978, 4, s. 141-144. 32) H. Auernhammer, *Bundesdatenschutzgesetz*, Köln, Berlin, Bonn; *Metody-Organizacja-Technika* 1978, 6, s. 48. 33) W. Steinmüller (i inni), *Informationsrecht und Informationspolitik*, München 1976; *Państwo i Prawo* 1978, 10, s. 167-169.

NARSKI ZYGMUNT urodził się 4 lipca 1920 r. w Karsinie, woj. gdańskie. Siedmioklasową szkołę powszechną ukończył w Gdyni w 1934 r. Następnie pracował w firmie spedycyjnej J. H. Bachmann w Gdyni jako goniec. W 1937 r. zdał egzamin eksternistyczny z zakresu 6 klas gimnazjalnych w Wejherowie. W 1938 r. ukończył 3-letnią szkołę dokształcającą handlową w Gdyni. W okresie okupacji niemieckiej pracował w stoczni gdynskiej jako elektryk. Od 26 XI 1942 r. do 4 V 1945 r. więziony był w obozach koncentracyjnych Stutthof i Mauthausen za przynależność do Szarych Szeregów. W roku 1945 jako eksternista zdał egzamin maturalny w Poznaniu. W lipcu tego roku rozpoczął studia ekonomiczne na uniwersytecie poznańskim. W 1947 r. uzyskał tytuł magistra nauk ekonomicznych i politycznych. Od 1945 r. do 1950 r. pracował jako dziennikarz w prasie poznańskiej, głównie w redakcji "Głosu Wielkopolskiego" w charakterze kierownika działu ekonomicznego. W 1950 r. rozpo-

czał pracę jako starszy asystent w poznańskiej Wyższej Szkole Ekonomicznej. W następnym roku został adiunktem, a w roku 1952 zastępcą profesora. W 1959 r. uzyskał tytuł kandydata nauk ekonomicznych w Szkole Głównej Planowania i Statystyki. W 1972 r. przedstawił rozprawę habilitacyjną w poznańskiej WSE na temat: "Związek ekonomii z rachunkowością społeczną". W 1973 r. został docentem w tejże uczelni. W latach 1954-1956 był dziekanem Wydziału Handlu WSE w Poznaniu. W 1975 r. przeszedł do pracy przy UMK w Toruniu. W roku 1976/1977 pełnił funkcję prodziekana na Wydziale Nauk Ekonomicznych UMK. Obecnie jest kierownikiem Zakładu Metodologii i Rozwoju Ekonomii.

S p i s   p r a c : a) P r a c e   m o n o g r a f i c z n e : 1) Rozrachunek wewnątrzzakładowy w przedsiębiorstwie przemysłu maszynowego, Poznań 1956. 2) Organizacja i metoda ulepszania planu przedsiębiorstwa przez pracowników fabrycznych, Poznań 1956. 3) System rozrachunku wewnątrzzakładowego, Poznań 1957. 4) Zarys analizy zjawisk pieniężnych w zdecentralizowanej gospodarce planowej, Poznań 1959. 5) Problem wyznaczania cen, Poznań 1961. 6) Organizacja pracy w spółdzielni inwalidów, Bydgoszcz 1962. 7) Operatywna analiza działalności spółdzielni wytwórczej, Bydgoszcz 1963. 8) Jak badać zjawiska gospodarcze, Bydgoszcz 1971. 9) Związek ekonomii z rachunkowością społeczną, Poznań 1971. 10) Kierowanie wydziałem wytwórczym, Bydgoszcz 1971. 11) Gospodarowanie i rachunek ekonomiczny w produkcji, Bydgoszcz 1972. 12) Kierowanie przedsiębiorstwem przemysłowym w świetle ergonomii zarządzania, Poznań 1975. 13) Struktura, metody, system kierowania wielką organizacją gospodarczą, Toruń 1976. 14) Przez usprawnianie organizacji i kierownictwa do zagospodarowania rezerw w przedsiębiorstwie przemysłowym, Toruń 1976. 15) Praca i technika w diagnostyce przedsiębiorstwa przemysłowego, Włocławek 1977. 16) Mistrz w układzie wydziału wytwórczego, Kielce 1977. 17) Organizacja i kierownictwo w wydziale produkcji masowej, Bydgoszcz 1978. 18) Model planowania operatywnego, Chełmno 1977. 19) Zagadnienia optymalizacji gospodarowania, Kielce 1978 (wspólnie z W. Wierzejskim). 20) Rozrachunek gospodarczo-techniczny zakładu, Chełmno 1978. 21) Ranga mistrza w procesie wytwarzania, Kielce 1978. 22) Ekonomiczne i techniczne aspekty humanizacji pracy w przemyśle, Kielce 1978. 23) Osobowość kierownicza mistrza

- w świetle metod zarządzania, Gorzów Wielkopolski 1979. b) R o z p r a w y i a r t y k u ł y: 24) O niższych formach wewnątrzzakładowego rozrachunku gospodarczego, *Ekonomista* 1953, 4, s. 256-267. 25) Zasady wprowadzania wewnątrzzakładowego rozrachunku gospodarczego, *Życie Gospodarcze* 1954, 5, s. 163-165. 26) Udział załogi w opracowywaniu zakładowego planu gospodarczego, *Życie Gospodarcze* 1956, 2, s. 46-49. 27) Wpływ ewidencji na obniżanie kosztów przedsiębiorstwa przemysłowego, *Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu* 1956, 1, s. 125-141. 28) Niektóre kryteria prawidłowego wyznaczania cen skupu, *Handel Wewnętrzny* 1956, 3, s. 69-81. 29) Rozrachunek wewnątrzzakładowy w przemyśle odzieżowym i możliwości jego usprawnienia, *Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu* 1956, 2, s. 71-88. 30) Uwagi na temat zagadnienia przeceny trudnozbywalnych towarów, *Finanse* 1956, 4, s. 90-95. 31) Zagadnienia modelu gospodarczego, *Rocznik PTE, Poznań* 1956/1957, s. 85-93. 32) Zagadnienie przedmiotu ekonomii, *Myśl Gospodarcza* 1957, 7, s. 121-138. 33) Przyczynek do zagadnienia prawidłowego wyznaczania cen środków produkcji, *Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu* 1957, 3, s. 62-75. 34) Kryteria prawidłowego kształtowania cen zbóż, *Przegląd Zbożowo-Młynarski* 1957, 5, s. 17-20. 35) Podstawowe elementy rozrachunku sklepowego, *Myśl Gospodarcza* 1957, 10, s. 55-72. 36) Gospodarka środkami trwałymi w warunkach rozrachunku wewnętrznego, *Zeszyty Naukowe WSE w Poznaniu* 1957, 4, s. 85-96. 37) Własność w gospodarce planowej, *Przegląd Polski i Obcy* 1958, 4, s. 28-39. 38) Elementy organizacji i wykorzystania technologii w procesie produkcji, *Organizacja-Samorząd-Zarządzanie* 1971, 10, s. 477-479. 39) Organizacja współzależnego kierowania zakładem pracy, *Przegląd Organizacji* 1974, 12, s. 502-505. 40) Model przedsiębiorstwa rolnego w świetle metodologii, *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* 1976, 4, s. 73-85. 41) Obliczanie optymalnej długości cyklu produkcyjnego wyrobów i jego algebraiczny zapis, *Przegląd Organizacji* 1977, 5, s. 217-224. 42) Sprawność informacyjna kierowania, *Prakseologia* 1977, 4, s. 93-104. 43) Pierwsza Morska Kompania Szarych Szeregów, *Pomerania* 1978, 1, s. 15-20. 44) Gospodarka żywnościowa, marketing, konsumpcja żywności, dobrobyt, *Roczniki Rady Naukowej w Bydgoszczy* 1978, 2, s. 7-22. 45) Funkcjonowanie gospodarki socjalistycznej w świetle wybranych poglądów, *Acta Universitatis Nicolai Copernici* 1978, 84, s. 69-85. 46) Ocena poziomu umiejętności produkcyjnych i kierowniczych pracowników, *Prakseologia* 1978, 3, 137-150.

SKAWIŃSKA EULALIA urodziła się 11 kwietnia 1943 r. we wsi Krzczonowice w woj. kieleckim. Szkołę podstawową ukończyła w Świętajnie (woj. olsztyńskie) w 1957 r. Następnie uczęszczała do Technikum Handlowego w Olsztynie. W 1962 r., po uzyskaniu świadectwa dojrzałości, rozpoczęła studia na Wydziale Ogólnoekonomicznym Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Poznaniu (obecnie Akademia Ekonomiczna). Po ukończeniu studiów w 1967 r. podjęła pracę w Zakładzie Ekonomii Politycznej przy Instytucie Ekonomicznym UMK w Toruniu (obecnie Wydział Nauk Ekonomicznych) najpierw jako asystent, a następnie - starszy asystent. Już wówczas zaczęła się specjalizować w zakresie ekonomiki rolnictwa. W 1971 r. została przeniesiona do Zakładu Ekonomiki i Organizacji Rolnictwa, gdzie pracuje do chwili obecnej. Stopień doktora nauk ekonomicznych uzyskała w 1974 r. w Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, na podstawie pracy pt. "Siła ekonomiczna rolniczych spółdzielni produkcyjnych (na przykładzie woj. bydgoskiego)". W tymże roku została powołana na stanowisko adiunkta.

S p i s   p r a c : a) P r a c e   m o n o g r a f i c z n e : 1) Rozwój siły ekonomicznej rolniczych spółdzielni produkcyjnych województwa bydgoskiego w latach 1960-1973, Toruń 1976, s. 183. b) A r t y k u ł y   n a u k o w e : 2) Niektóre zagadnienia ekonomicznej i społecznej roli RSP w Polsce, Spółdzielnia Produkcyjna 1971, 26, s. 9. 3) Układ stosunków pomiędzy zarządami a najemną kadrą kierowniczą w RSP województwa bydgoskiego, Trybuna Spółdzielcza 1971, 10, s. 25-31. 4) Wykorzystanie sprzętu mechanicznego w kółkach rolniczych i międzykółkowych bazach maszynowych w powiecie lipnowskim, Wieś Współczesna 1971, 11, s. 141-146. 5) Formy wzrostu siły ekonomicznej w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych, Zeszyty Naukowe UMK, Ekonomia I, 1972, z. 47, s. 45-62. 6) Zmiany w strukturze agrarnej subregionu wrocławskiego, Zeszyty Badań Rejonów Uprzemysławianych 1972, z. 52, s. 149-175 (współautor J. Liczkowski). 7) Rola kredytu w rozwoju spółdzielczych gospodarstw rolnych, Acta Universitatis N. Copernici, Ekonomia II, 1973, z. 54, s. 103-118. 8) Analiza struktury agrarnej subregionu wrocławskiego, AUNC, Ekonomia II, 1973, z. 54 s. 43-61 (współautor J. Liczkowski). 9) Produkcyjna efektywność gospodarstw zespołowych województwa bydgoskiego, AUNC, Ekonomia III, 1974, z. 63, s. 115-132. 10) Kooperacja, koordynacja i in-

tegracja we współczesnym rolnictwie polskim, Nowe Rolnictwo 1975, 22, s. 29-30. 11) Siła ekonomiczna rolniczych spółdzielni produkcyjnych (na przykładzie woj. bydgoskiego). Streszczenie pracy doktorskiej, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej 1975, 4, s. 123-125. 12) Rola kierowników produkcji w systemie zarządzania spółdzielni produkcyjnych w województwie bydgoskim, AUNC, Socjologia II, 1974, z. 62, s. 127-134. 13) Przydatność mierników siły ekonomicznej dla oceny wzrostu gospodarczego rolniczych spółdzielni produkcyjnych, AUNC, Ekonomia IV, 1975, z. 72, s. 135-144. 14) Rozwój kooperacji w kompleksie gospodarki żywnościowej, Trybuna Spółdzielcza 1977, 5, s. 12-13. 15) Efektywność nawożenia mineralnego w gospodarstwach indywidualnych rejonu rypińskiego, AUNC, Ekonomia V, 1976, z. 79, s. 115-131. 16) Terytorialne zrzeszenia rolniczo-przemysłowe i ich rola w procesie harmonijnego rozwoju gospodarki żywnościowej w Polsce (na przykładzie Kętrzyńskiego Zjednoczenia Rolniczo-Przemysłowego), Nowe Rolnictwo 1977, 17/18, s. 31-34. 17) Rozmieszczenie zwierząt gospodarskich na tle zasobów paszowych w województwie toruńskim, Przegląd Hodowlany 1977, 18, s. 10-12. 18) Oddziaływanie kierowników produkcji na system zarządzania w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych, Trybuna Spółdzielcza 1978, 2, s. 12-14. 19) Możliwości wzrostu użytkowości mlecznej krów w województwie toruńskim, Nowe Rolnictwo 1978, 3, s. 23-24. 20) Konkretne formy współdziałania produkcyjnego w obrębie gospodarki żywnościowej, AUNC, Ekonomia VII, 1979, z. 94, s. 87-96. 21) Techniczno-produkcyjne i organizacyjne aspekty rozwoju kooperacji w RSP, Trybuna Spółdzielcza 1979, 5, s. 13-16. 22) Próba obliczenia jednostkowych kosztów produkcji roślinnej w RSP, Nowe Rolnictwo 1979, 13/14, s. 30-34. c) A r t y k u ł y p o p u l a r n o n a u k o w e: 23) Rozwój kooperacji w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych województwa toruńskiego, Poradnik Gospodarczy 1977, 12, s. 10. d) S k r y p t y: 24) Wybrane problemy ekonomiczne kompleksu gospodarki żywnościowej w Polsce, Toruń 1977, s. 110. 25) Wybrane zagadnienia produkcji rolnej. Część I: Produkcja roślinna, Toruń 1978, ss. 261 (współautor Z. Cieśliński).

STANKIEWICZ HAREK JACEK urodził się 25 kwietnia 1948 r. w Sochaczewie. Szkołę średnią (Liceum im. Ziemi Kujawskiej) ukończył w 1965 r. we Włocławku. W latach 1965-1969 studiował ekonomikę przemysłu oraz organizację i zarządzanie na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie w roku 1969 uzyskał dyplom magistra ekonomii. W trakcie studiów, w latach 1967-1969 był stypendystą naukowym UŁ. Od 1 X 1969 r. do 30 IX 1972 r. pracował jako stażysta, a następnie asystent w Instytucie Organizacji i Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. Od 1 X 1972 r. pracuje w Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu. W grudniu 1974 r. obronił na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ pracę doktorską na temat: "Wpływ postępu technicznego na strukturę zatrudnienia w przedsiębiorstwie przemysłowym" i uzyskał tytuł doktora nauk ekonomicznych. Od 1975 r. zajmuje stanowisko adiunkta w UMK, aktualnie w Zakładzie Ekonomiki Pracy i Polityki Społecznej. Specjalizuje się w problematyce gospodarowania czynnikiem ludzkim. Z tego też zakresu opracowuje rozprawę habilitacyjną. Uczestniczył w urządzanych w Polsce międzynarodowych konferencjach naukowych; na dwu z nich wygłosił referaty. Był także dwukrotnie sekretarzem ogólnopolskich konferencji naukowych. Od 1975 r. prowadzi wykłady i seminaria magisterskie oraz dyplomowe. Wypromował kilkudziesięciu magistrów ekonomii i dyplomowanych ekonomistów. W 1977 r. został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi. Od 1967 r. należy do PZPR.

S p i s   p r a c : a) P r a c e   m o n o g r a f i c z -
n e : 1) Wpływ postępu technicznego na strukturę zatrudnienia
w przedsiębiorstwie przemysłowym, Toruń 1976. 2) Metodyczne pro-
blemy badania wpływu kwalifikacji pracowniczych na wzrost wydaj-
ności pracy w przemyśle, Toruń 1977 (wspólnie z S. Papke). 3) Ra-
cjonalizacja polityki zatrudnienia jako pozainwestycyjny czynnik
rozwoju gospodarczego, Toruń 1977 (wspólnie z K. Chołasińskim
i S. Papke). b) S k r y p t y : 4) Ekonomika i programowanie roz-
woju przemysłu, Toruń 1978 (wspólnie z W. Popławskim). c) A r -
t y k u ł y : 5) Metodologiczne aspekty mierzenia rytmiczności
produkcji, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Nauki Ekono-
miczne 3: 1972, 36, s. 115-127. 6) Ogólne uwagi o postępie tech-
nicznym i jego kwantyfikacji, Acta Universitatis Nicolai Coper-
nici, Nauki Ekonomiczno-Społeczne 3: 1974, 63, s. 163-176. 7) Me-

tody i wyniki badania ról i funkcji organizacyjnych i działań pozornych występujących w przedsiębiorstwach przemysłowych, Przegląd Organizacji 37: 1974, 9, s. 381-386 (wspólnie z A. Kręgielem i W. Popławskim).

d) R e f e r a t y: 8) Dyskusyjne aspekty pojęcia postępu technicznego oraz metod jego mierzenia, /w:/ Wpływ nauki i postępu technicznego na wzrost gospodarczy, t. 3, Łódź 1973, s. 71-97. 9) Wpływ struktury zatrudnienia na efekty działalności gospodarczej przedsiębiorstw przemysłowych, /w:/ Wpływ czynnika ludzkiego na wzrost gospodarczy, t. 2, Łódź 1975, s. 317-335. 10) Postęp techniczny a wykorzystanie kadr pracowniczych, /w:/ Problemy racjonalizacji zatrudnienia w przedsiębiorstwie przemysłowym, Bydgoszcz 1978, s. 48-66 (wspólnie z B. Godziszewskim).

e) R e c e n z j e: 11) Biblioteka Doskonalenia Kadr (recenzja serii 14 książek wydawanych przez Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne w latach 1971-1975), Ekonomika i Organizacja Pracy 304: 1975, 4, s. 185-187.

WYDAWNICTWA TOWARZYSTWA NAUKOWEGO W TORUNIU
ZA ROK 1979

1. POŚLIZGI Z PLANU 1978

ROCZNIKI

- ✓ WENCEL-KALEMBKOWA URSZULA: Działalność gen. Józefa Dwernickiego na emigracji w latach 1832-1848, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 155, R. 79, z. 1, zł 35,-

STUDIA IURIDICA

- ✓ GŁUCHOWSKI JAN: Polityka fiskalno-monetarna Stanów Zjednoczonych Ameryki, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 147, t. 15, z. 2, zł 35,-

PRACE POPULARNONAUKOWE
Zabytki Polski Północnej

- ✓ MANSFELD BOGUSŁAW, WAJDA KAZIMIERZ: Teatr w Toruniu, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 54, nr 4(34), zł 15,-

WYDAWNICTWA OGÓLNE

- ✓ KARWICKA TERESA: Kultura ludowa ziemi dobrzyńskiej, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 222, zł 50,-

✓ Dzieje Świecia nad Wisłą i jego regionu, t. 1, pod red. K. Jasińskiego, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 351, zł 70,-

✓ Władysław Dziewulski (1878-1962), pod red. C. Iwaniszewskiej, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 103, zł 20,-

II. WYDAWNICTWA Z PLANU 1979

WYDANE DO 31 X 1979 r.

SPRAWOZDANIA TNT

✓ Nr 31 (za okres 1 I 1977 - 31 XII 1977), Toruń 1978, s. 74, zł 16,-

FONTES

✓ Akta stanów Prus Królewskich, t. 6 (1512-1515), wyd. M. Biskup, I. Janosz-Biskupowa, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 340, zł 100,-

ZAPISKI HISTORYCZNE

Tom 44, z. 1, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 174, zł 30,-

Tom 44, z. 2, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 196, zł 30,-

Tom 44, z. 3, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 218, zł 30,-

PRACE WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO

✓ KRZEWIŃSKA ANNA: Sielanka staropolska - jej początki, tradycje i główne kierunki rozwoju, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 181, t. 27, z. 1, zł 60,-

✓ KRUPIANKA ALEKSANDRA: Czasowniki z przedrostkami przestrzennymi w polszczyźnie XVIII wieku, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 185, t. 27, z. 2, zł 60,-

STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS
Sectio D (Botanica)

- ✓ BEDNAREK RENATA MARIA: Gleby wybranych odcinków klifowych polskiego wybrzeża Bałtyku, Warszawa-Poznań-Toruń 1979, s. 124, vol. 10, nr 6, z. 34,-

W DRUKU

ROCZNIKI

- ✓ HERTEL JACEK: Imiennictwo dynastii piastowskiej we wcześniejszym średniowieczu, R. 79, z. 2.

STUDIA IURIDICA

- ✓ WILKE MARIA: Nabycie rzeczy ruchomej na podstawie umowy z osobą nieuprawnioną, t. 15, z. 3.
- ✓ JEZIEBSKI JERZY: Prawno-finansowe zagadnienia wkładów oszczędnościowych w Polsce Ludowej, t. 16, z. 1.

ZAPISKI HISTORYCZNE

Tom 44, z. 4.

PRACE WYDZIAŁU FILOLOGICZNO-FILOZOFICZNEGO

- ✓ MINIKOWSKA TERESA: Wyrazy ukraińskie w polszczyźnie literackiej XVI w., t. 27, z. 3.

STUDIA SOCIETATIS SCIENTIARUM TORUNENSIS
Sectio D (Botanica)

- ✓ DZIADOWIEC HELENA: Zmiany energetyczne towarzyszące humifikacji ściółek leśnych, vol. 11, nr 1.

Sectio E (Zoologia)

- ✓ DROZDOWSKI ARNOLD: Rozmieszczenie ślimaków wodnych na obszarze województw bydgoskiego, toruńskiego i włocławskiego.
- ✓ DROZDOWSKI ARNOLD: Skład gatunkowy i liczebność ślimaków rezerwatu Szczerkowo koło Osia.
- ✓ WITKOWSKI TADEUSZ: Reakcja nicieni glebowych na zaprawę nasienna GT, vol. 10, nr 3.

Sectio F (Astronomia)

- ✓ GRUDZIŃSKA STEFANIA: The Outbursts of Comet Schwassmann-Wachmann 1925II.
- ✓ GRUDZIŃSKA STEFANIA: Spectrophotometry of Comets: 1957V, 1960I, 1970II and 1970XV.
- ✓ GERTNER BARBARA: Observations of Comet 1957V (Mrkos 1957d).
- ✓ WEGNER WALTER: Spectrophotometry of Four Helium Stars: HD 264111, BD + 10°2179, BD + 25°4655 and BD + 75°325.
- ✓ GERTNER JANUSZ: A Study of Galactic Structure in Four Selected Fields in Aquila-Sagitta and Cassiopeia, Part Va: A Revision of Photometric Zero Points and of Interstellar Extinction in the Cassiopeia Field.
- ✓ WOSZCZYK ANDRZEJ, BURNICKI ALOJZY: The Iron-Argon Hollow Cathode Comparison Spectrum of the Toruń Cassegrain Spectrograph in the Blue Region.
- ✓ KRĘŁOWSKI JACEK, TYLENDĄ ROMUALD: Optical Properties of Olivine and Magnetite Dust Grains, vol. 6, nr 2.

PRACE POPULARNONAUKOWE
Biblioteczka Prawnicza

✓ KOLASIŃSKI KRZYSZTOF: Pracownicze świadczenia zasiłkowe i rentowe, nr 2(35).

WYDAWNICTWA OGÓLNE

✓ Dzieje Świecia nad Wisłą i jego regionu, t. 2, pod red. K. Jasińskiego.

